

***GENOCID NAD BOŠNJACIMA
NA PODRUČJU OPĆINE FOČA
1992.-1995.***

(PRILOG UTVRĐIVANJU ŽRTAVA)

Sarajevo, 2004.

PRELJUB TAFRO
DR. BEĆIR MACIĆ

**GENOCID NAD BOŠNJACIMA
NA PODRUČJU OPĆINE FOČA
1992.-1995.
(PRILOG UTVRĐIVANJU ŽRTAVA)**

Sarajevo, 2004.

IZDAVAČ
INSTITUT ZA ISTRAŽIVANJE ZLOČINA PROTIV
ČOVJEČNOSTI I MEĐUNARODNOG PRAVA, SARAJEVO

ZA IZDAVAČA
PROF. DR. SMAIL ČEKIĆ

UREDNIK
PROF. DR. ISMET DIZDAREVIĆ

RECENZENTI
PROF. DR. ISMET DIZDAREVIĆ
MR. SULJO BOROVINA

LEKTURA I KOREKTURA
SAMIJA RIZVANOVIĆ

DTP
MELDIJANA ARNAUT

TIRAŽ
500

ŠTAMPA

"ŠTAMPARIJA FOJNICA" D.O.O. FOJNICA

.....
CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

[43:485:65.012] (497:6Foča) "1992/1995"

TAFRO, Preljub

Genocid nad Bošnjacima na području Općine Foča
: 1992.-1995. : (prilog utvrđivanju žrtava)
Preljub Tafro, Bećir Macić, - Sarajevo : Institut
za istraživanje zločina protiv čovječnosti i
međunarodnog prava, 2004. - 461 str. : 25 cm

ISBN 9958-746-24-9

I Macić, Bećir

COBISS.BH-ID 13031942
.....

*Na osnovu mišljenja Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke,
broj: 04-15-1521/04, od 16.04.2004., knjiga "GENOCID NAD
BOŠNJACIMA NA PODRUČJU OPĆINE FOČA 1992. - 1995.", je
proizvod iz člana 18. tačka 10. Zakona o porezu na promet proizvoda
i usluga na čiji se promet ne plaću porez na promet proizvoda.*

**GENOCID NAD BOŠNJACIMA
NA PODRUČJU OPĆINE FOČA
1992.-1995.**

(PRILOG UTVRĐIVANJU ŽRTAVA)

P R E D G O V O R

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Sarajevo kontinuirano i sistematski, istražuje zločine za vrijeme agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu (1991.-1995.) i na užim teritorijalnim lokalitetima. Takva orijentacija omogućuje serioznije i sveobuhvatnije elaboracije, uz prezentacije svih detalja, koji, između ostalog, rasvjetljavaju masovnost i težinu zločina. Uz već publikovana izdanja o zločinima u Srebrenici, Brčkom, Vrbani – Bugojno i Vogošći, Institut ovom prilikom prezentira javnosti i knjigu “GENOCID NAD BOŠNJACIMA NA PODRUČJU OPĆINE FOČA 1992.-1995. (PRILOG UTVRĐIVANJU ŽRTAVA)” autora Preljuba Tafre i dr. Bećira Macića.

Više je razloga koji su opredijelili izdavača za objavljivanjem ovoga djela. Prije svega, cjelokupno podrinsko područje, čiji je dio i Foča, među prvima je bilo na udaru velikosrpskih snaga, s namjerom da se i na tom dijelu Bosne i Hercegovine realizuju velikodržavni srpski ratni ciljevi – stvaranje čistih etničkih (srpskih) prostora i genocid nad Bošnjacima. U tom kontekstu je i područje Foče paradigma zločina koji su izvršeni u Bosni i Hercegovini, a koji se, pored ostalog, ogledaju u prijekim egzekucijama, prisilnom premještanju ili deportaciji Bošnjaka, nečovječnom postupanju tokom i nakon napada na gradove, sela i naselja, fizičkom, psihičkom i seksualnom zlostavljanju, prisiljavanju na život u nehumanim uslovima, protivpravnom zatočenju, prisilnom radu, bezobzirnom razaranju grada, sela i naselja, te posebno potpunom rušenju vjerskih objekata, pljačkanju i uništenju privatne imovine, itd.

Polazeći od toga, autori su navedene i druge oblike zločina istražili na području Foče, prezentirajući to u knjizi u tri dijela – **ŽRTVE NA PODRUČJU FOČE – IZVAN LOGORA, ŽRTVE U LOGORU KAZNENO-POPRAVNI DOM i PRILOZI.**

Navedeni dijelovi knjige predstavljaju koherentnu cjelinu u kojoj su agrumentovano prikazani zločini na području Foče. Planiranje, pripremanje i izvršenje zločina ostvareno je kao i u drugim područjima, raspoređivanjem artiljerije, u ovom slučaju oko Foče, naoružavanjem srpskog stanovništva, aferama u radnim organizacijama ("Fočatrans", "Ozren"), organizovanju obilježavanja raznih praznika sa nacionalističkom euforijom, zahtjevom bošnjačkom stanovništvu za predaju oružja, formiranjem "srpskih institucija" (krizni štabovi, MUP, školstvo, zdravstvo i dr.), vođenjem besplodnih pregovora, zauzimanju sredstava informisanja (posebno radija), otpuštanju sa posla radnika bošnjačke nacionalnosti, intenzivnim i bezobzirnim granatiranjem naselja sa bošnjačkom većinom, progonom, zatočenjem, silovanjem i prijekim egzekucijama civilnog stanovništva, pljački privatne imovine, rušenju vjerskih objekata i dr.

U prvom dijelu knjige "**ŽRTVE NA PODRUČJU FOČE - IZVAN LOGORA**", prezentirana su najznačajnija saznanja do kojih su došli autori o zločinima protiv civilnog stanovništva, gdje je van logora ubijeno 1.113 lica, od čega 958 na području Foče, 84 van Foče, a 71 se vodi kao "nestali".

Sva gnusnost zločina je pokazana u klanjima, nabijanjima na kolac, šutanjem glava žrtava, ubijanju bolesnika, bacanju u Drinu unakaženih tijela, masakriranju djece, žena i staraca, paljenju i pljačkanju kuća i radnji, ubijanju čitavih familija, u strahotama koncentracionih logora, itd.

Sistematska obrada zločina (grad Foča i ostalih 15 mjesnih zajednica) omogućava čitaocu da se na pregledan i sveobuhvatan način upozna sa zločinima u gradu Foči, mjesnim zajednicama, selima, zaseocima i ostalim naseljima. Posebnu vrijednost predstavljaju uvodne napomene date za svaku mjesnu zajednicu, u kojima se izlaže hronologija agresorskih dejstava, njihovi zločini, te pokušaji spasavanja bošnjačkog stanovništva.

Zločini protiv civilnog stanovništva su obrađeni tako što su, između ostalog, dati osnovni podaci o žrtvama (ime, ime oca, prezime, datum i mjesto rođenja, oblik i mjesto zločina, mjesto sahrane, ekshumacija), a u nekim prilikama i imena lica za koja se opravdano pretpostavlja da su izvršioци zločina.

Drugi dio knjige "**ŽRTVE U LOGORU KAZNENO-POPRAVNI DOM**" obrađuje oblike zločina u tom mučilištu. U vezi sa tim, autori posebno pružaju podatke i o njegovim osnovnim pokazateljima: vremenu djelovanja logora (od 17. aprila 1992. do 10. oktobra 1994.), oblicima izvršenih zločina, kao što su: mučenje zatočenika, njihovo korištenje za "živi štit", prisilan rad, uzimanje krvi, "čistači mina", ubijanja, bacanje tijela u Drinu, zlostavljanja prilikom "isljeđivanja", sakrivanje logoraša od Crvenog krsta, itd.

U knjizi je posebna pažnja posvećena tzv. razmjenama logoraša, pri čemu je veliki broj izvođen iz logora, uz obrazloženje da ih vode na razmjenu, ali im se poslije napuštanja logora gubi svaki trag. Na taj način su "nestala" 404 zatočenika. Hronologija razmjene to očigledno potvrđuje, jer se najčešće ne zna sudbina logoraša iz grupe, njihov broj, razmjena, likvidacija, itd.

Autori su uspjeli da sakupe osnovne podatke o ubijenim logorašima (38), sa posebnim osvrtom na oblike zločina, koji su se najčešće sastojali od ubistava, nakon strašnog mučenja, te bacanja tijela u Drinu.

Knjiga u dijelu **PRILOZI** sadrži **Svjedočenja, Stanovništvo općine Foča prema izjašnjavanju o nacionalnoj pripadnosti po naseljenim mjestima, po popisu 1991., te dokumentarne fotografije o ekshumacijama na području Foče do kraja 2001.**

Autori su prezentirali dvanaest do sada neobjavljenih izjava neposrednih preživjelih učesnika događanja na području Foče 1991.-1995. Svaka izjava je obrađena, identitet svjedoka zaštićen i naveden arhivski izvor, tako da je postignuta njihova sistematičnost i preglednost.

Sadržinu izjava na najbolji način odražavaju njihovi jezgroviti i udarni naslovi dati od strane autora. Tako se, između ostalog, u njima naznačavaju događaji kao što su: noćna odvođenja bez povratka, umiranje od batina, vješanja zbog tortura, potpuno spaljivanje, tuča do smrti, gardisti biju poznanike, hapšenje muslimanskih izbjeglica u Crnoj Gori, masovno naoružavanje stanovništva, bez povratka sa branja šljiva, mitraljeska gnijezda u stanovima, hapšenja Bošnjaka, bezobzirni napadi na Foču i dr.

Po standardnim metodama čuvanja identiteta svjedoka autori su svugdje gdje bi se mogla identifikovati ličnost davaoca izjave primijenili do sada korišten uobičajeni postupak. Imajući to u vidu, imena i prezimena svjedoka su naznačena sa inicijalima.

U ovom dijelu knjige objavljeni su podaci o stanovništvu općine Foča prema izjašnjavanju o nacionalnoj pripadnosti po naseljenim mjestima po popisu iz 1991. Na sistematičan način čitalac će moći sagledati nacionalnu strukturu stanovništva po naseljima, te Foče kao cjeline.

Dokumentarne fotografije o ekshumacijama na području Foče do kraja 2001. ilustruju aktivnosti na traženju "nestalih", te potresne prizore o zločinima koji su izvršeni nad civilima Bošnjacima na području Foče.

Na kraju knjige dat je pregled skraćenica koje se navode u knjizi.

Ova knjiga predstavlja značajan izvor za naučne, sudske i druge ustanove i uopšte širu javnost. Ona još jednom potvrđuje da je bez sistematskog istraživanja zločina, odnosno genocida u istočnoj Bosni, čiji je dio i Foča, nemoguće dokumentovano istražiti ciljeve, obim i razmjere agresije na Bosnu i Hercegovinu.

Knjiga je rađena na osnovu ličnih saznanja autora, izjava svjedoka i dosadašnjih rezultata istraživanja zločina na prostorima općine Foča, a posebno ekshumacija. Prema istraživanjima, a posebno izjavama očevidaca, naveden je jedan broj imena osoba za koje se sumnja da su izvršile zločine na području Foče.

Izdavač i autori su svjesni da ovim nisu u cjelosti istražene sve razmjere zločina na području Foče, uključujući i sam broj žrtava. Stoga, prezentiranjem ove knjige naučnoj i uopšte najširoj javnosti, očekujemo dobronamjerne sugestije i prijedloge, koji će biti uvršteni u naredno izdanje. Istovremeno, molimo očevice događaja, kao i ostale, da nam ustupe svoju dokumentaciju (fotosi, dnevници, pisma, razne zvanične potvrde i dr.), što će poslužiti za dopunu knjige u njenom eventualno drugom izdanju.

IZDAVAČ

I

ŽRTVE NA PODRUČJU FOČE – IZVAN LOGORA

U v o d

Planska okupacija Foče je počela u januaru 1992,¹ kada je JNA stacionirala svoju tešku artiljeriju na brdu Dub, na Čelovini, kao i na druge lokalitete oko Foče.

Raspoređivanjem artiljerije oko Foče na važna strateška mjesta, rukovodio je general-potpukovnik Stanković iz Druge operativne grupe, iz Trebinja. On je izradio strategiju i plan ratnih dejstava na cijeloj teritoriji fočanske općine. U tome su mu pomogli, po direktivi fočanskog SDS-a i JNA, službenici iz općine Foča: Radovan Vujović, Vukadin Perišić i Blagoje Plemić, kao i Simo Stanković – referent u općinskom štabu TO u Foči. Uporedo sa zaposjedanjem visinskih kota oko Foče, teklo je naoružavanje srpskog stanovništva, kako u gradu tako i na selima. Organizacijom naoružavanja rukovodio je SDS iz Foče odnosno njegovi visoki funkcioneri, koji su bili u republičkom Parlamentu: Vojislav Maksimović – predsjednik kluba poslanika SDS, Petko Čančar – predsjednik vijeća općina i Velibor Ostojić, republički ministar za informisanje.

Vojna okupacija Foče trajala je devet dana.

Fočanski SDS, bivša JNA i oružane jedinice iz Srbije i Crne Gore imale su samo jedan cilj: totalnu okupaciju Foče i genocid nad bošnjačkim stanovništvom.

Na jednom skupu u Čajniču, pred agresiju, Vojislav Maksimović poručuje: Foča će biti srpska ili je neće biti.

Okupacija Foče započela je mnogo prije ispaljenih prvih smrtonosnih hitaca na grad sa okolnih brda Duba i Čerezluka.

Navodimo samo neka događanja koji su nagovještavali agresiju i zločine.

¹ Hronologija je rađena i na osnovu kazivanja Preljuba Tafre, koji je u to vrijeme živio u Foči.

Afera "Ozren" dogodila se 1990. Direktor te firme Novica Stanković, raznim mahinacijama omogućava fočanskim Srbima da jeftinije dođu do automobila. Počinju prve podjele radnika po nacionalnoj osnovi.

U proljeće 1991. počela afera "Foča-trans". U ovom veoma uspješnom autotransportnom preduzeću insceniran je štrajk radnika srpske nacionalnosti. Štrajk insceniraju ekstremisti koje predvodi Jovan Vuković. Štrajk se prenosi na fočanske ulice. Policija (specijalci republičkog MUP-a iz Sarajeva) razgona demonstrante. "Jogurt revolucija", kako su je nazivali novinari, ne uspijeva. Srbi iz preduzeća se izdvajaju i formiraju jednonacionalno srpsko autotransportno preduzeće "Viner". Podjela u privredi prenosi se na ukupan život u gradu. Sve više fočanskih Srba proturaju vijesti kako su ugroženi – uz povike "Dajte nam oružje".

Srpski dobrovoljci iz Foče odlaze na hrvatsko ratište. Komšijama govore: "Idemo na rad u Rusiju." U Foču stižu i prvi mrtvački sanduci sa hrvatskog ratišta. Prvi je na fočanskom groblju sahranjen Danko Mališ, sin Rajka.

Sve je više jednonacionalnih kafana.

I na omladinskom šetalištu u centru grada formira se lijeva i desna strana.

Iz dobro skrivenih skloništa vade se trofeji i obilježja iz Drugog svjetskog rata. Sve je više brada, šajkača, bijelih orlova, gusala i četničkih pjesama. Guslari iz Crne Gore obilaze fočanska sela. Sve se više dovlači oružje sa strane i dijeli Srbima.

U proljeće 1990. SDA organizuje obilježavanje pokolja muslimanskog stanovništva na Drini u Drugom svjetskom ratu pod nazivom "Dženaza šehidima". Prisutno je oko 200.000 ljudi iz cijele zemlje. Na zboru se čuju naivne poruke bošnjačkog vodstva: Drina neće nikada više teći krvava.

Na srpski praznik "Trojčindan" juna 1990. Srbi organizuju svoj sabor na fudbalskom stadionu u Foči. Četničke pjesme, zastave i vatreni govori su tom prilikom u velikom obimu prisutni.

U junu 1991. na godišnjicu trojčindanskog sabora, ponovo skup Srba na istom stadionu. Pored ostalih saboru su prisutni i Radovan Karadžić, Vojislav Šešelj, Biljana Plavšić i Novak Kilibarda.

Krajem 1991. i početkom 1992. JNA iznosi teško naoružanje na brdo Dub.

Sve se više organiziraju noćne straže po mahalama.

Iz Druge vojne oblasti JNA stiže naredba u Sekretarijat za narodnu odbranu da se kartoteka regruta i vojnih obveznika izmjesti u upravu vojnog okruga u Sarajevu "iz bezbjednosnih razloga". S tim u vezi u Foču dolaze i Mile Njegovanović i oficir bezbjednosti Marinko Milidrag.

SDS ilegalno formira institucije vlasti.

Sve se više proturaju vijesti kako milicioneri Srbi žele da se izdvoje iz zajedničkog SUP-a. Do razdvajanja dolazi u aprilu 1992.

Početkom 1992., što nije više bila tajna, svaka srpska kuća je u srpskoj mahali Čerezluk primila po 2-3 dobrovoljca iz Srbije.

Gradski Srbi šalju svoje porodice negdje van grada uz obrazloženje da su "otišli porodicama na selo, u posjetu".

Krajem marta 1992. Srbi opremaju bolnice na terenu, jedna je u Velečevu, u ugostiteljskom objektu "Kod šumara", a druga je u crkvi u Kozarevini. U Čelebićima i ženskom zatvoru na Velečevu smješta se štab SDS-a i paravojne jedinice pristigle iz Hrvatske, sa vukovarskog ratišta.

Sve se više zastrašuju Bošnjaci da napuste grad.

Formira se srpski krizni štab za Foču i po selima.

Građani Foče 5. aprila 1992. organizuju spontani zbor pred Skupštinom općine. Ljudi su prestrašeni. Osjećaju opasnost koja se

nadvila nad njima, a ne znaju šta da rade. Na zboru govore dr. Zijo Ajanović - neuropsihijatar, Ljubiša Prodanović i Mara Alić. Povorka ide kroz grad. Traži se promjena vlasti.

Treći je dan Bajrama. Ponovo spontano 6. aprila 1992., zbor naroda pred općinom.

Protura se vijest da je SDS zauzeo stanicu milicije u Miljevini. Bilo je i pucanja.

Dolazi do prve pucnjave sa Duba iz kuća Ivanovića, iznad KP doma, prema "Fočatransu". Dolazi do razdvajanja SUP-a u Foči na srpski i bošnjački. Komandir srpske stanice je Dragan Gagović, a bošnjačke Zulfo Veiz.

Dan ranije, na zboru građana pred općinom, određena je delegacija koja treba da razgovara sa Taibom Lojom - predsjednikom Skupštine i Radoicom Mladenovićem - predsjednikom Izvršnog vijeća. U delegaciji su dr. Zijo Ajanović, Ljubiša Prodanović i Dževad Lojo.

Nakon svih navedenih događaja, okupacija Foče uslijedila je 7. aprila 1992.

Pucanjem sa brda Dub i od Ivanovića kuća, prema voznom parku "Fočatransa", biva ranjena starica Mileva Radojčić. Pokušava joj pomoći Abid Ramović, milicioner, želeći je prebaciti u bolnicu. Iz pravca kuća Ivanovića su izrešetana patrolna kola milicije. Gine milicioner Abid Ramović. On se smatra prvom žrtvom agresije na Foču. Postoje neprovjerene priče da ga je ustvari ubio milicioner Srbin koji je bio sa njim u patrolnim kolima.

Napadom na Foču rukovode istaknuti rukovodioci SDS-a Maksimović, Ostojić, Čančar i štab SDS-a koji su smješteni na Velečevu, u ženskom KP domu.

Ekstremisti SDS-a zauzimaju lokalnu radiostanicu.

Bošnjaci branioci grada postavljaju barikade u Donjem Polju.

SDS zauzima i magacine TO u Livadama i iz njega dijeli oružje Srbima.

Poštu još čuva mješovita policija.

Prve granate prelijeću iznad grada. Svojom teškom artiljerijom Srbi kontrolišu sve prilaze gradu.

U planinarskom domu na Zabrani već se smjestio štab oružanih jedinica iz Srbije.

Narod priprema skloništa u podrumima.

Pregovori između vodstva SDA i SDS-a, koji stalno traju, ne daju rezultate. Razgovori traju do 9. aprila. Srbi dobijaju na vremenu što im je i bio cilj.

Cijeli dan 8. aprila 1992. traje puščana paljba i granatiranje sa brda.

Srbi zauzimaju Dom zdravlja gdje zarobljavaju dr. Ibru Karovića i stomatologa Avdu Šadinliju.

Upadaju u Carevu džamiju, penju se na minaret, skidaju islamsku zastavu i stavljaju svoju, četničku. Umjesto ezana sa minareta, odjekuju guslarske pjesme ("Oćemo li a nu čoće, gradit crkvu na sred Voče").

Naredni dan, 9. aprila 1992., intenzivira se granatiranje grada sa brda.

Srbi traže ultimativno da im se preda vlast kao i razoružavanje Bošnjaka. Ultimatum je predan na sastanku kome od strane SDA prisustvuju Taib Lojo - predsjednik Općine, Safet Vejo - sekretar Općine, Edhem Varajić - sekretar Sekretarijata za NO, Džemal Aganović, te načelnik SJB Himzo Selimović. U delegaciji SDS-a su Radojica Mladenović - predsjednik Izvršnog odbora općine, Predrag Laković - direktor Uprave za društvene prihode, Milovan Bodiroga - direktor Zavoda za urbanizam, Dragan Gagović, Milun Milanović i Josif Miličić — predsjednik tzv. srpske općine Foča. Sastanak je završen bez ikakvog dogovora.

Granatira se Aladža. Gore zgrade. Granatiranje se vrši iz Zabrane i od Orahova. Vode se pješadijske borbe.

Bošnjaci Foče masovno napuštaju grad prema Goraždu i Crnoj Gori.

Od granatiranja 10. aprila 1992. gore zgrade po Foči. Naročito se granatira Donje Polje. Protura se vijest da su u Aladži Srbi ubili troje Aganovića: Jusu, njegovu ženu Raziju i Esmu, ženu Ibre. Nažalost, vijest je tačna. Gine i četnički vojvoda Dragan (Budalić) Nikolić, sin Božidara, milicioner, komandir ispostave milicije u Čelebićima i Miljevini.

Srbi su 11. aprila 1992. zauzeli veći dio grada. Nastavlja se granatiranje grada. Bošnjačko stanovništvo se i dalje povlači prema Goraždu.

Narednog dana Srbi su zapalili Prijeku Čaršiju, trgovački i zanatski centar grada. Čuje se jaka eksplozija. Najvjerojatnije dolazi iz prodavnice boja i lakova.

Pucnjava je nešto utihnula, a povremeno nestaje svjetla. Narod se i dalje povlači niz Drinu, prema Ustikolini. Ponovo granatiranje.

Iz Sarajeva šalju pomoć u hrani za fočansku bolnicu. Srbi na Miljevini ne dozvoljavaju da kamioni sa hranom prođu prema Foči.

Srbi 13. aprila 1992. oko 10 časova zauzimaju neboder kod donjeg čehotinskog mosta. Kupe sve Bošnjake iz zgrade i gone u sabirni logor u Livadama. Logor je smješten u magacinima TRO "Perućica". Tamo se zatiče veliki broj ljudi koji su već ranije zarobljeni. Zarobili su ih srbijanski četnici, arkanovci. Za sebe govore da dolaze sa vukovarskog ratišta i da su došli na poziv domaćeg SDS-a. Ono malo branilaca grada povlači se prema KP domu.

Kod gornjeg mosta na Čehotini gori direkcija "Građenja". U centru grada kod Doma JNA gore kuće Šućre Loje i Safeta Jahića.

Sa lokalne radiostanice, koja je u rukama Srba, oglašava se predsjednik SDS-a Miroslav Stanić, koji obećava bošnjačkom stanovništvu, ako želi da napusti Foču, da mu garantuje bezbjednost.

Iz Goražda, opet naivno, poručuju preko lokalnog radija, da će izazvati ekološku katastrofu puštanjem azota u Drinu, ako Srbi u Foči ne puste iz zatvora doktora Ibru Karovića i stomatologa Avdu Šadinliju.

Granatiranje grada traje dva cijela dana, 13. i 14. aprila 1992. Srbijanske snage su u centru grada. Pretresaju kuće i ljude.

Nakon toga, 15. aprila 1992., cijeli dan traje pljačka fočanskih trgovina. Dolaze i seljaci sa sela sa kolima i konjima i odnose iz radnji sve što stignu.

Srbi upadaju u Donje Polje narednog dana. Prema jednom dnevničkom zapisu grad je konačno okupiran u 18 časova.

SDS je sve isplanirao. **U popodnevnim časovima 17. aprila 1992. zvanično je "proradio" koncentracioni logor u Foči, smješten u bivšem KP domu.** Prije toga, domaći Srbi i Srbi sa strane masovno su zatvarali stanovništvo pokupljeno iz njihovih kuća u sabirne logore. Bilo ih je više u Foči: magacini TRO "Perućice" u Livadama,² Srednjoškolski centar u Aladži, DTV "Partizan", direkcija TRO "Perućica" na Gornjem Polju, barake hidroelektrane u izgradnji "Buk Bijele", privatne kuće. Jedan magacin u Livadama bio je rezervisan za članove SDA stranke i viđenije Bošnjake iz Foče. Njih su hvatali po kućama tako što su Srbi sa strane nosili nekakve spiskove, a domaći su im pokazivali gdje stanuju ti sa spiskova. Život u sabirnim logorima bio je užasan, bez hrane, vode, nužnika... Svaki čas su u magacine ubacivali nove uhvaćene ljude. Po noći su sa vrata prozivali neke od njih. Oni se više nikad nisu vraćali u magacin. Po noći su se čule pucnjave iz Prevrackog potoka, iznad baraka.

Komandant sabirnog logora u Livadama bio je Veselin Čančar, ekonomista u TRO "Perućica". Bio je obučen u uniformu JNA, sa kapetanskim činovima. U magacinu Srbi nisu zlostavljali. Povremeno su u taj magacin ubacivali isprebijane ljude. Nisu mogli ni stajati na nogama. Bili su to unakaženi likovi poznanika: Muniba Veiza, Zulfe

² I Preljub Tafro bio je zatočen sa porodicom u logoru magacini TRO "Perućica" u Livadama u Foči.

Veiza, Enesa Uzunovića, Ibri Selimovića - "Spone" iz Tabaka. Svi su oni kasnije ubijeni u koncentracionom logoru.

Granatiranje je i dalje trajalo prema Šukovcu i Kalinovičkoj cesti. Gore kuće u Donjem Polju i Ljuboviću.

Sa porodicom sam (autor P. T.) pušten toga dana, u poslijepodnevni nekoliko starijih porodica. Svi ostali su toga dana, u časovima prebačeni u koncentracioni logor. Čekao nas je život u kućnom pritvoru i teška neizvjesnost.

Nekako u to vrijeme Srbi zauzimaju i fočansku bolnicu. Zauzeli su je srbijanski četnici. **Čine neviđene zločine po bolnici. Maltretiraju bolesnike, izvode neke iz bolnice i ubijaju ih tu, iza bolnice. Vrše silovanje.** Vojne obveznike prebacuju u koncentracioni logor. Zaposlene ljekare i medicinare, Bošnjake, prebacuju takođe u logor. Prema nekim novinskim napisima iz tog vremena, svi zločini počinjeni u bolnici vezani su za dr. Radovana Mandića, ljekara bolnice.

Srbi zauzimaju i posljednje uporište odbrane Foče, Šukovac 18. aprila 1992. Foča je definitivno okupirana.

Tada nastaje pakao za Bošnjake koji su ostali u Foči i prigradskim naseljima. Kuće Muslimana su u plamenu.

Nekako u to vrijeme u Foču helikopterom dolazi Biljana Plavšić. Provozala se Fočom u opljačkanom automobilu tek ubijenog Fočaka Adnana Isanovića. Vidjevši fočanske džamije, koje još nisu bile porušene, uzviknula je: "Kako će, molim vas Foča biti srpski grad, s ovoliko turskih džamija." Time daje jasnu poruku srpskim rušiteljima, šta im je raditi. Za kratko vrijeme, svih jedanaest fočanskih džamija nestalo je sa lica zemlje. Aladža džamija, Careva džamija, Atik Ali-pašina džamija..., sve biseri islamske graditeljske kulture, barbari su za kratko vrijeme srasnili sa zemljom. Građevinski materijal iz Aladže džamije poslužiće da se proširi parkiralište ispred koncentracionog logora. I sva druga obilježja vjekovnog življenja Bošnjaka na ovim prostorima, uništavaju se. Gori Nakšibendijska tekija, Islamska biblioteka sa vrijednim eksponatima, devastiraju se groblja.

Na sve strane se pljačka sve što je bošnjačko. U pomoć domaćim pljačkašima pristizu i oni iz Crne Gore, sa kamionima. Prepuni kamioni namještaja, bijele tehnike i svega što su "junački" detići opljačkali, odlazi prema Pivskoj planini.

Počinju ubistva, silovanja. Zabranjuje se kretanje Bošnjacima. Postaju svi taoci. Svi su u kućnom pritvoru. Čeka se kada će dželatli udariti na vrata. Rušitelji i ubice ne žele svjedoke svojih nedjela. Svjedoke ili ubijaju ili odvođe u koncentracioni logor.

Ideolozi genocida nad Bošnjacima Foče, Vojislavu Maksimoviću i Veliboru Ostojiću, kao da nije dovoljna žestina sa kojom ubice i rušitelji izvršavaju njihove naredbe. Svojim "vatrenim" govorima na lokalnoj radiostanici potstiču ubice da brže ubijaju, rušitelje da brže ruše.

Za kratko vrijeme na području grada i prigradskih naselja ubijena su ili nestala 343 Bošnjaka (građanina) Foče.

Najviše zločina je počinjeno u prigradskim naseljima Tabaci, Zubovići, Susješno, Hamdići, Mijakovići i Ljubovići.

U jednom danu u Čohodarmahali, u kojoj su i u Drugom svjetskom ratu počinjeni strahoviti zločini, na svirep način je ubijeno 29 građana (dvadeset četvorici se gubi trag u koncentracionom logoru). Te zločine su počinili domaći Srbi, komšije ubijenih.

Ko su naredbodavci počinjenih zločina, a ko su izvršiooci?

Ovdje registrujemo samo neka imena.

Ideolozi genocida nad Bošnjacima Foče jeste "Trojac za novi Nimberg", kako ih je u toku agresije na Bosnu i Hercegovinu nazvao poznati američki novinar i publicist Roy Gutmann. S obzirom da su pred agresiju na Bosnu i Hercegovinu bili na važnim funkcijama u Parlamentu Bosne i Hercegovine, oni se mogu smatrati i ideolozima genocida nad svim Bošnjacima Podrinja i Bosne i Hercegovine. Njihova imena urezana su u svijest svakog preživjelog Fočaka.

To su:

Vojislav Maksimović, sin Jove, rođen 4. avgusta 1935. u selu Cvilin. Pred agresiju je bio univerzitetski profesor književnosti na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Bio je i predsjednik Kluba poslanika SDS-a u Parlamentu Bosne i Hercegovine. Bio je član Kriznog štaba u Foči.

Velibor Ostojić, rođen 8. avgusta 1945. u selu Borje - Čelebići. Pred agresiju bio je ministar za informisanje u Vladi Bosne i Hercegovine. Poznati borac protiv ratnih zločina iz Drugog svjetskog rata Simon Vizental, nazvao ga je Gebelsom bosanskih Srba. Bio je član kriznog štaba u Foči. Zajedno sa Vojislavom Maksimovićem pozvao je srbijanske i crnogorske Srbe da pomognu fočanskim Srbima da oslobode fočansku "srpsku zemlju".

Petko Čančar, iz sela Orahovo - Foča, završio je pravni fakultet. Pred agresiju bio je predsjednik Vijeća opština u Skupštini Bosne i Hercegovine. Bio je član srpskog Kriznog štaba u Foči.

Krizne štabove u Foči formirala je SDS. U njima su se planirale sve genocidne radnje nad Bošnjacima Foče i sačinjavili su ih najekstremniji članovi stranke SDS. Pored glavnog Kriznog štaba za Foču, formirani su i krizni štabovi u pojedinim selima ili grupama sela. Bili su zaduženi da sprovode genocid nad Bošnjacima na svojim područjima. Kasnije su krizni štabovi prerasli u ratna predsjedništva.

Prema do sada raspoloživim podacima glavni srpski Krizni štab za Foču sačinjavali su:

1. MIROSLAV (MIRO) STANIĆ, predsjednik SDS-a Foče. Pred okupaciju je bio direktor pogona Trikotaža.
2. DR. RADOVAN MANDIĆ, ljekar u regionalnom centru u Foči.
3. SIMO STANKOVIĆ, zamjenik predsjednika SDS-a u Foči. Sin Zdravka, rođen 1928. u selu Belajići - Miljevina. Pred agresiju je bio zamjenik direktora Medicinskog centra u Foči.
4. ČEDO ZELOVIĆ, pred agresiju je bio profesor u Srednjoškolskom centru u Foči. Bio je komandant štaba TO u Foči i načelnik Vojnog odsjeka.
5. ZDRAVKO BEGOVIĆ, iz sela Patkovina - Foča. Pred agresiju je bio zaposlen u ŠIP-u "MAGLIĆ" kao direktor OOUR-a "LESONIT". Bio je član Poslovnog odbora ŠIP "MAGLIĆ". Završio je tehnološki fakultet u Tuzli.
6. DRAGAN (MILORAD) GAGOVIĆ, rođen 13. juna 1960. u selu Lazija - Ustikolina. Završio je Fakultet političkih nauka u Sarajevu. Bio je jedno vrijeme vaspitač u KP domu u Foči. Pred

okupaciju je postavljen za komandira srpskog dijela milicije u Foči. SDS ga je postavio za načelnika službe unutrašnjih poslova u Foči.

Međunarodni sud u Hagu podigao je optužnicu protiv njega 1996. zbog teškog kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjelog na teritoriji bivše Jugoslavije. Iste godine, u decembru, izdata je i međunarodna potjernica za njim. Prilikom hapšenja 11. januara 1999. ubili su ga pripadnici međunarodnih snaga. Optužen je u prvom redu radi silovanja Bošnjakinja u Foči.

7. ZORAN VUKADINOVIĆ, rođen u selu Bunovi. Pred agresiju bio je radnik Centra službi bezbjednosti u Goraždu. Zna se da je pred samu agresiju naredio Draganu Gagoviću da svi milicioneri srpske nacionalnosti u stanici milicije u Foči pristupe odvojenom dijelu srpske milicije. Neposredno je komandovao oružanim jednicama pri vršenju zločina u bošnjačkim selima lijeve obale Drine od Broda n/D do Huma.
8. JOSIF MILIČIĆ, pred agresiju je bio nastavnik historije u OŠ "Ivan Goran Kovačić" u Foči. SDS ga odmah po zauzimanju Foče postavlja za predsjednika srpske opštine Foča.
9. RADOJICA MLAĐENOVIĆ, pred agresiju je bio predsjednik Izvršnog odbora SO Foča.
10. LJUBO NINKOVIĆ, iz Ocrkavlja - Miljevina. Prije agresije je bio na značajnim funkcijama u Republici Bosni i Hercegovini. Bio je zadužen za planiranje genocida na prostorima bošnjačkih sela miljevinskog platoa.
11. SEKULA STANIĆ, pred agresiju je bio ljekar u fočanskom Medicinskom centru. Specijalista je za dječije bolesti.
12. NADE RADOVIĆ, pred agresiju je bio direktor RO "Temika" u Foči.
13. SIMO STANOJEVIĆ, nastavnik. Pred agresiju je bio zamjenik načelnika štaba TO u Foči.

Po funkciji članovi Kriznog štaba su bili i Vojislav Maksimović, Velibor Ostojić i Petko Čančar, pod čijim rukovodstvom je radio i fočanski Krizni štab.

Krizni štab Foče je odmah po zauzimanju Foče formirao i **Prijeki vojni sud** koji je u smrt poslao mnoge nevine Bošnjake. Sačinjavali su ga:

1. RAJKO BOJAT, predsjednik prijevremenog suda, pred agresiju advokat,
2. JELENA LELA MILIĆ, sudija,
3. MIŠO JOVIČIĆ, advokat,
4. SLOBO STAROVIĆ, automehaničar.

U genocidu nad Bošnjacima Foče značajnu ulogu je odigrao i MARKO KOVAČ, pukovnik JNA, kojeg je SDS postavio za komandanta srpskih jedinica na području Foče.

Krizni štabovi u pojedinim fočanskim četvrtima imali su zadatak da organizuju genocid u mahalama, a i izvršavali su naredbe glavnog Kriznog štaba. Najokrutniji iz redova srpskog naroda bili su u sastavu kriznih štabova. Predsjednik kriznog štaba u Čohodarmahali je bio Vlado Avram, u Aladži Marinko Pljevaljić, u Podmusali Miloš Vladičić, u Čerezluku Novak Drakula, u Medurječju Rade Elez.

Zapovjednik koncentracionog logora u Foči MILORAD KRNOJELAC, odgovoran je za ubistva i nestanak 400 logoraša.

Izvršilaca zločina na području grada i prigradskih naselja ima dosta. **Najveći dio zločina počinili su domaći Srbi, uglavnom komšije ubijenih.** Manji dio zločina počinili su Srbi sa strane, naročito prvih dana okupacije grada.

Najviše zločina na području grada i prigradskih naselja počinili su pripadnici srpske vojne policije, koji su zaveli neviđen teror nad bošnjačkim stanovništvom. Oni su zapravo svoje aktivnosti sprovodili na prostorima cijele fočanske opštine. **Klanja, silovanja, pljačke, bili su njihovi zanati.** Skoro svi oni su bili poznati kriminalci i asocijalni tipovi, i prije agresije štićenici svih naših vaspitnih ustanova. Sve su to znali organizatori genocida. Zato su ih i angažirali da izvršavaju njihove mračne planove. Njihova jedinica "Dragan Nikolić" bila je poznata po vršenju najstrašnijih zločina. O kakvim se mračnim

tipovima radilo, pokušaće se objasniti na primjeru JANJIĆ JANKA, zvanog Tuta. Imao je specijalnost klanje i silovanje.

Međunarodni sud u Hagu, 26. juna 1996. podnio je optužnicu protiv njega, a u decembru iste godine sud je izdao i međunarodnu potjernicu.

Janjić Milorada Janko rođen je 17. juna 1957. Automehaničar koji nikad nije radio. Bio je štićenik skoro svih vaspitnih ustanova u zemlji. Istetoviran je bio po cijelom tijelu. Svoj mračni život nagovijestio je jednom tetovažom na svom tijelu – "Umro sam prije nego sam se rodio." Onizak, zdepast, bezizražajnog, sivog pogleda. Pred samu agresiju, ekstremisti SDS-a iz Foče izvlače ga iz Centralnog zatvora u Sarajevu, gdje je izdržavao kaznu zbog silovanja. Na duši ima preko stotinu zaklanih nevinih Bošnjaka.

Ovdje navodimo samo neke njegove zločine:

- **28. juna 1992.** na Vidovdan, srpski praznik, u ulici "29 novembra", ispred prostorija SDS-a u Foči, zaklao je mladića Aziza Matuha.
- **7. jula 1992.** – između Mratinja i Plužina, u Crnoj Gori, u blizini HE "Mratinje", zajedno sa Zoranom Vukovićem i Radomirom Kovačem, zaklao je uglednog fočanskog privrednika Hasana Klapuha, te njegovu ženu Feridu i kćerku Senu. Radi tog zločina sud u Nikšiću, još u toku agresije, osudio ga je na dvadeset godina robije u odsustvu;
- istog mjeseca na putu prema Mratinju, u Crnoj Gori, zaklao je Muamera Avdagića iz Foče, njegovog brata Ismeta i majku Minetu;
- prvog dana Hadžijskog bajrama 1992. u selu Paunci, zaklao je Ismeta Hasanagića, Rašida Borovića i Ramiza Makaša;
- nešto kasnije, zaklao je i osamdesetogodišnjeg Ibru Fraštu i njegovu ženu Ševalu.

Mnogobrojni su njegovi zločini u selima Trošanj, Pötpeće, Godijeno, Paunci, u prigradskom naselju Tabaci...

I drugi pripadnici srpske vojne policije ne zaostaju iza Janjića po izvršenim zločinima. Navodimo imena samo nekih: Zoran Vuković, klao

i silovao, a u vrijeme pisanja ovoga rada već se nalazio u Hagu gdje očekuje suđenje za svoja nedjela; Radomir Kovač, tzv. Klamfa, koljač, nalazi se u zatvoru u Hagu, gdje očekuje suđenje; Dragoljub Kunarac, zvani Žaga, klao i silovao, nalazi se u Hagu, gdje očekuje suđenje za svoja nedjela, Dragan Zelenović, zvani Zelja, višestruki ubica, koljač i silovatelj, zatim Dragan Čosović, zvani Čosa, pa braća Banović... Nekima je već izrečena pravosnažna presuda od strane Haškog tribunala (Dragoljub Kunarac, Radomir Kovač, Zoran Vuković)

U Foči su nestajale cijele porodice, klana su djeca i stari. Ljudima su odsijecane glave i sa njima igran fudbal, silovane su majke i kćerke, jedna pored druge.

Pred koncentracionim logorom Srbi su u znak praznika Vidovdana na zvjerski način ubili 32 logoraša. Njihova izmasakrirana tijela su bacana u Drinu. Tako su skončavali divni i čestiti Fočaci, samo zato što su Bošnjaci.

U jednom od nebodera, u svom stanu, poslije zlostavljanja, Srbi su ubili dobrog čovjeka, zubara, Nezira Hatibovića, njegovu ženu Majdu i komšinicu Šaćiru Jerković.

U Donjem Polju, pred njihovom kućom, izrešetani su iz automata Fatima Hanjalić i sin joj Faruk.

Staricu Habibu Ekmečić, rođenu 1915., poslije silovanja i zlostavljanja ubio je Novica Trifković.

Cijelu porodicu Čamila Ališaha, u Donjem Polju, Srbi su ubili.

U prigradskom naselju Susješno komšije Srbi su ubili jedanaest mještana Bošnjaka.

U Mijakovićima ubijeno pet članova porodice Mandžo.

U Ljuboviću Zoran Trifković bombom raznosi svoga komšiju, hadžiju Edhema Karahasanovića u njegovoj kući, a njegov imenjaka Zoran Pljevaljić, rafalom je prekratio život Edhemovoj ženi Zahidi.

Na Gornjem Polju, u njegovom stanu, poslije zlostavljanja, ubijeni Soko Tafro i njegova žena Šemsa, a punica Hasna Tatarevac, kada je čula šta je bilo sa Sokolom i Šemsom, skače sa četvrtog sprata, da ne bi pala Srbima u ruke.

U Tabacima Srbi ubijaju cijelu porodicu Čuluma.

U Zubovićima Srbi na zvjerski način ubijaju Fehima Šahovića i njegovu ženu. Njemu odsijecaju glavu, pa je onda šutaju kao fudbalsku loptu.

U Čohodarmahali za jedan dan Srbi ubijaju 29 mještana.

U Krivajama ubijaju pa spaljuju u kući šest članova porodice Šoro...

Najveći broj ovih zločina u Foči počinili su komšije ubijenih. Dug je spisak onih koji su počinili zločine.

Navodimo imena samo nekih zločinaca koje su preživjeli prepoznali i za koje se može sumnjati da su bili izvršioci zločina.

U Čohodarmahali najviše zločina su počinili: Radoman Fundup, Goran Mitrašinić, Predrag Trivun Peda, Vlado Avram, Nebojša Pantović, Goran Malović, Neđo Mitrašinić, Josip Tomović, Slavko Vuković, Milivoje Marić, Radenko Marić, Miloš Paprica, Ranko Stevanović, Miloš Tomović.

Pored ostalih, u Ljuboviću zločine čine Marinko Pljevaljić, Zoran Trifković, Zoran Pljevaljić, Simo Vrećo.

U Šukovcu i Gracu zločine su počinili Milivoje Radović, Ratko Filipović, Žarko Rašević, Nenad Elčić, Čedo Rašević, Momo Filipović i Vojo Milanović.

U Susješnu zločine čine Savo Blagojević i Srbi iz porodica Blagojević i Škipina.

U Zubovićima zločine su počinili Ilija Čalasan, Radomir Čančar, Pero Pavlović, Simo Vrećo, Boro Višnjić, Dragan Stanković, pripadnici vojne policije Dragoljub Kunarac, Janko Janjić i drugi. Oni čine zločine i u Tabacima.

U Gornjem Polju ubice su Radoje Lalović, Dragan Tošević, Ljubomir Perišić, Milenko Čančar, Slavko Vrećo.

U Donjem Polju svjedoci su prepoznali Novicu Trifkovića, Radmila Marića, Predraga Nikolića, Radoja Radanovića zvanog Srce, Spomenka Šolaju.

U Aladži zločine su počinili Zdravko Krnojelac, Radenko Marić, Slaviša Jojić, Zdravko Krsmanović, Radoje Lalović, Zoran Mališ, Radenko Pljevaljić.

U Centru svjedoci prepoznaju Zorana Mališa, Cvijetina Markovića, Dragana Markovića, Milojicu Ostojića.

Sigurno je da nisu obuhvaćeni svi zločini koje su Srbi počinili na području grada i prigradskih naselja, kao što vjerovatno nisu registrovane sve žrtve.

Gradsko stanovništvo je živjelo u strahu, u potpunoj izolaciji, tako da nisu imali mogućnosti da vide sve počinjene zločine. Isto tako, bošnjačko stanovništvo je zadnjih desetljeća doseljavalo u grad ili prigradska naselja, tu pravilo kuće i radilo u industriji, koja je bila locirana u i oko grada. Došlo je do miješanja sa domaćim stanovništvom, tako da se često ni komšije nisu dovoljno poznavale.

Sve strahote zločina prezentiraju se na narednim stranicama knjige.

1. GRAD FOČA SA PRIGRADSKIM NASELJIMA

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

MJESNA ZAJEDNICA DONJE POLJE

Ubijeni:

1. ALIŠAH BEJTA, žena Ćamila, rođena 1931., domaćica. Ubijena u avliji vlastite kuće 4. maja 1992.
2. ALIŠAH (JUSUFA) ĆAMIL, rođen 1926., brico. Ubijen u avliji vlastite kuće 4. maja 1992.
3. ALIŠAH (ĆAMILA) HUSNIJA, rođen 1953., električar. Agresija ga zatekla u Višegradu. Uхватili ga Srbi, odveli na drinski most i ubili 21. juna 1992.
4. ALIŠAH (ĆAMILA) JUSUF, bravar. Agresija ga zatekla u Višegradu. Uхватili ga Srbi, odveli na drinski most i ubili 21. juna 1992.
5. ALIŠAH (JUSUFA) SULEJMAN, rođen 1930., retardiran. Ubijen 4. maja 1992. zajedno sa bratom Ćamilom i njegovom ženom Bejtom u Ćamilovoj avliji.
6. BRČVAK HEDIJA, žena Suljina. Rođena 1919., domaćica. Ubijena u stanu zajedno sa mužem.
7. BRČVAK SULJO, rođen 1928., penzioner. Ubijen u stanu zajedno sa ženom.
8. DELIĆ (OMERA) VEJSIL, penzioner. Ubijen 26. juna. Prema izjavi svjedoka, pred ženom i sinom Damirom ubio ga Trifković Novica Nole. Isti svjedok tvrdio da ga je žena sahranila po naređenju Trifkovića u groblju Muslučke džamije. U ubistvu učestvovao i Matović Zdravko. Ekshumiran.

9. DŽANKO ASIMA, žena Ahmeta. Rođena 1920., domaćica. Ubijena u avliji Ališah Čamila.

10. EKMEČIĆ HABIBA, rođena 1915., starica. Prema izjavi mnogih svjedoka, poslije mučenja i silovanja ubio je Trifković Novica. Drvenim maljem joj je razbio glavu. Poslije ubistva zapalio je u kući.

11. GLUŠAC ZAHIDA, rođena 1922., domaćica. Ubijena (zaklana) u stanu sina Sulejmana, koji je u to vrijeme bio zatočen u koncentracionom logoru. Sahranjena na gradskom groblju Tekija.

12. HADŽIAHMETOVIĆ ŠERIF, starac, rođen 1907., skoro slijep. Agresija ga zatekla u fočanskoj bolnici, gdje je ubijen.

13. HANJALIĆ (ŠUĆRO) FARUK, rođen 1958., radnik. Ubijen 5. juna 1992. pred kućom, zajedno sa majkom Fatimom. Ubica poznat. Sahranjen na malom groblju pored Muslučke džamije. Ekshumiran.

14. HANJALIĆ FATIMA, žena Šućre, rođena 1936., domaćica. Ubijena 5. juna 1992. pred kućom, zajedno sa sinom Farukom. Ubica je poznat. Zakopana na malom groblju pored Muslučke džamije. Ekshumirana.

15. HATIBOVIĆ MAJDA, žena Nezira. Rođena 1939., domaćica. Srbi je ubili u stanu 28. maja 1992. zajedno sa mužem Nezirom i komšinicom Jerković Šaćirom. Sahranjena zajedno sa mužem u groblju Tekija. Ekshumirana.

16. HATIBOVIĆ (MUHAMED) NEZIR, rođen 1926., penzioner. Ubijen u stanu zajedno sa suprugom Majdom i komšinicom Jerković Šaćirom, 28. maja 1992. Zakopan u groblju Tekija. Ekshumiran.

17. JERKOVIĆ ŠAĆIRA, rođena 1935., domaćica. Ubijena u stanu Hatibović Nezira, 28. maja. Sahranjena na groblju Tekija.

18. KRKALIĆ (HANKIJA) BEĆIR, rođen 1935., retardiran. Ubijen u Donjem Polju.

19. KRKALIĆ ZULA, žena Mehe. Rođena 1922., domaćica. Njeno ubistvo je opisano u M. Z. Jeleču, gdje se bila sklonila.

20. KUBAT (SMAIL) MEHO, rođen 1921., penzioner. Ubijen u Pauncima 26. aprila 1992. Zakopan ispod kuće, u mjestu ubistva.

21. MANDŽO (HASAN) AIŠA, rođena 1935. Ubijena u Čelovini iznad Donjeg Polja.

22. MANDŽO (HUSNIJA) FUAD, rođen 1957., nezaposlen. Poslije strašnog mučenja ubijen u kući.

23. MANDŽO (HASAN) REMZIJA, rođen 1934., nezaposlen. Odveden u koncentracioni logor gdje mu se gubi svaki trag. Ima indicija da je izveden iz koncentracionog logora, odveden na sastavke Čehotine u Drinu i ubijen.

24. MUJKIĆ SULEJMAN,

25. MUSIĆ EDIB, rođen 1922., penzioner. Ubijen u Donjem Polju.

26. TAFRO (AVDO) ALMAS, rođen 1913., penzioner. Najvjerovatnije ubijen u kući. Bio je teški bolesnik, nepokretan. Najvjerovatnije sahranjen u Tekiji. Prema drugoj verziji ukopao ga u bašti pored kuće komšija Mijović Luka.

“Nestala”:

1. NJUHOVIĆ FADILA, žena Hasana. Rođena 1927., domaćica. Vodi se kao “nestala”.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. BRADARIĆ (SALKO) MENSUDIN, rođen 1935., profesor – vaspitač. 1994. poginuo u Goraždu od granatiranja sa srpskih položaja.

2. HADŽIMEŠIĆ (UZEJR) EKREM, rođen 1946., radnik. Poginuo u Goraždu od srpskog granatiranja 1992.

3. KRKALIĆ (MEHMEDALIJA) SEJO, rođen 1963., student. Poginuo u Sarajevu od srpskih granatiranja.

4. MEMIĆ (MURADIF) SUAD SULE, rođen 1955., trgovac u fočanskoj robnoj kući. Ubijen u Višegradu.

MJESNA ZAJEDNICA DONJE POLJE – SUSJEŠNO

Ubijeni:

1. ČOROVIĆ HAMIDA, žena Tufe. Rođena 1936., domaćica. Dugo se skrivala u selu. Ubijena u šumi od granate.

2. ĐUDERIJA (MUHAREM) AVDO, rođen 1959., radnik. Ubijen 18. aprila 1992. zajedno sa majkom Fatimom na mjestu Kamen -

Spahinice do. Prema izjavi komšija, ubice iz porodica Blagojević i Škipina. Ekshumiran.

3. ĐUDERIJA FATIMA, žena Muharema. Rođena 1937., domaćica. Ubijena zajedno sa sinom Avdom na mjestu zvanom Kamen 18. aprila 1992. Ekshumirana.

4. FAZLIĆ (OSMAN) FAHRUDIN, zvani Lutka, rođen 1964., nezaposlen. Ubijen 18. aprila 1992. pred kućom.

5. FAZLIĆ SABIRA, žena Fahrudina. Rođena 1967., domaćica. Ubijena 18. aprila 1992. u kući.

6. JAHIĆ (ALIJA) MUJO, rođen 1928., penzioner. Prema izjavi svjedoka ubio ga je Savo Blagojević, pred kućom 18. aprila 1992. Sahranio ga je sin Smajo ispod kuće u livadi zvanj Mekota. Ekshumiran.

7. JUSUFOVIĆ PEMBA, žena Hasana. Rođena 1912., domaćica. Krila se u selu. Kada su je uhvatili, ubijena u kući koju su zapalili.

8. MANDŽO (AHMET) BAJRO, rođen 1922., penzioner. Prema izjavi svjedoka ubio ga je 18. aprila 1992. Savo Blagojević sa drugim osobama iz porodica Blagojević i Škipina. Ubijen je na pragu kuće. Sahranio ga je sin Mustafa ispod kuće, u groblju. Ekshumiran.

9. MANDŽO MEJRA, žena Bajre. Rođena 1920., domaćica. Prema izjavi svjedoka ubio ju je 18. aprila 1992. Savo Blagojević sa drugim osobama iz porodice Blagojević i Škipina. Ubijena je na pragu kuće. Sahranio je sin Mustafa ispod kuće, u groblju. Ekshumirana.

10. MUŠANOVIĆ (ALIJA) IBRO, rođen 1910., zemljoradnik. Bio je slijep. Izveden iz kuće i ubijen. Ekshumiran.

11. MUŠANOVIĆ VAHIDA, rođena 1953. Retardirana osoba. Ubijena u kući koja je kasnije zapaljena.

“Nestali”:

1. ĆOROVIĆ (HILMO) HALIM, rođen 1956., zemljoradnik. Izbjegao iz sela pa se onda povratio. Uхватili su ga Srbi nakon čega mu se gubi svaki trag.

2. ĆOROVIĆ (HILMO) ŠABAN, rođen 1962., radnik. Zajedno sa bratom Halimom izbjegao iz sela pa se vratio. Uхватili su ga, nakon čega mu se gubi svaki trag.

MJESNA ZAJEDNICA DONJE POLJE – ŠUKOVAC I GRADAC

Ubijeni:

1. ĆEBO (JUSO) MUNIB, rođen 1968. Ubijen pred kućom 24. aprila 1992., snajperom sa druge strane Drine.

2. ĆERIMOVIĆ (MURAT) AHMET, rođen 1934., radnik. Ubijen 30. marta 1992. na Sokocu, pa se može na neki način smatrati i prvom žrtvom. Sahranjen na groblju u Šukovcu 30. marta 1992.

3. ĆANKUŠIĆ (AGAN) SULJO, rođen 1905., starac, skoro slijep i nepokretan. Zaklan u kući 24. aprila 1992., nakon čega je kuća zapaljena.

4. ĆANKUŠIĆ (SULJO) UZEJR, rođen 1937., zemljoradnik. Ranjen pred kućom koju je branio. Navodno je ubio jednog Srbina. 20. aprila 1992. Srbi su ga uhvatili i strahovito mučili. Ubili su ga pred fočanskom bolnicom zajedno sa Ibrom Selimovićem i Adnanom Isanovićem.

Ubijen na drugom mjestu:

1. KURT (BEĆIR) SABAHUDIN, rođen 1960. Poginuo u Goraždu od granatiranja kada je išao u Ilovaču po hranu.

MJESNA ZAJEDNICA DONJE POLJE - ŽIKOVCI

Ubijeni:

1. ŽIGA MUNIBA, žena Ramiza. Rođena 1939., domaćica. Ubijena oko 10. juna 1992., ispred kuće. Prema tvrdnjama svjedoka u ubistvu je učestvovao i Spomenko Šolaja iz Brda. Na mjestu ubistva ukopali su je Đoko Ivanović, Božo Elez i Pero Vuković. Ekshumirana.

2. ŽIGA (IBRO) RAMIZ, rođen 1940., radnik. Ubijen oko 10. juna 1992., ispred kuće. Prema tvrdnji svjedoka u ubistvu je učestvovao i Spomenko Šolaja iz Brda. Na mjestu ubistva ukopali ga Đoko Ivanović, Božo Elez i Pero Vuković. Njegov brat zna mjesto ukopa. Ekshumiran.

MJESNA ZAJEDNICA DONJE POLJE – HAMDIĆI

Ubijeni:

1. BULJUBAŠIĆ (IDRIZ) EMINA, rođena 1984., dijete. Ubijena u selu sa sestrom Aidom blizu Zebine šume.
2. BULJUBAŠIĆ (IDRIZ) LEJLA, rođena 1986., dijete. Ubijena zajedno sa sestrom Almom u blizini Zebine šume.
3. ĐUDERIJA MUNIBA, žena Ibri. Rođena 1942., domaćica. U junu 1992. odvedena iz sela u jednu kuću u Foči, koja se nalazila pored hotela "Zelengora", i tu je izmasakrirana. Prema izjavi svjedoka nju je ubio Dragan Zelenović Zelja.
4. ĐUDERIJA (HALIM) PAŠA, rođena 1936., domaćica. Ubijena ispod sela, pored Drine, 10. jula 1992. Na mjestu ubistva je i sahranjena. Ekshumirana.
5. ĐUDERIJA ŠEĆA, žena Šaćira. Rođena 1939., domaćica. Ubijena ispod kuće, pored puta (bivša pruga). Na mjestu ubistva je i zakopana. Ekshumirana.
6. ĐUDERIJA ZLATIJA, žena Smaje. Rođena 1902. Ubijena ispod kuće, pored bivše pruge. Na mjestu ubistva je i zakopana. Ekshumirana.

MJESNA ZAJEDNICA DONJE POLJE – RJEČICA

"Nestao":

1. ČIMPO (MURADIF) SAKIB, rođen 1964., politolog. "Nestao".

MJESNA ZAJEDNICA DONJE POLJE – MIJAKOVIĆI

Ubijeni:

1. MANDŽO (ŠERIF) ASIM, rođen 1926., penzioner. Ubijen u selu 26. aprila 1992.
2. MANDŽO EDIB, rođen 1948.
3. MANDŽO (AHMET) MEHO, rođen 1948., radnik. Ubijen u Cvilinu, gdje se sklonio. Ubistvo se pripisuje kapetanu JNA Milovanu Buriću i fočanskim Srbima.

4. MANDŽO (AHMET) MUSTAFA, rođen 1937., radnik. Ubijen u selu Cvilin, gdje se bio sklonio. Ubistvo se pripisuje kapetanu JNA Milovanu Buriću i fočanskim Srbima.

5. MANDŽO (HALIM) VEHBİJA, rođen 1932., penzioner. Ubijen u selu 26. aprila 1992.

6. MASLO (BEĆIR) AZIZ, rođen 1962., konobar. Iz Mijakovića, Foča. Ubijen u Cvilinu, gdje se sklonio. Zločin se pripisuje kapetanu JNA Milovanu Buriću i fočanskim Srbima.

"Nestali":

1. NUMANSPAHIĆ (MUJO) MUAMER, vodi se kao "nestao".
2. NUMANSPAHIĆ (MUHAREM) MUJO, rođen 1936., mesar. Vodi se kao "nestao".

MJESNA ZAJEDNICA ALADŽA

Ubijeni:

1. AGANOVIĆ ESMA, žena Ibri. Rođena 1917., domaćica. Ubijena 10. aprila zajedno sa Jusom i Razijom Aganović.
2. AGANOVIĆ JUSUF, rođen 1906., penzioner. Ubijen na kućnom pragu 10. aprila 1992. Iako star nije želio pasti živ u ruke Srbima. Pružio je otpor. Prema saznanjima uspio je ubiti četničkog vojvodu Dragana Nikolića prije nego su četnici njega ubili.
3. AGANOVIĆ RAZIJA, žena Juse. Rođena 1920., domaćica. Ubijena u kući zajedno sa mužem 10. aprila 1992.
4. HADŽIALIĆ HAJRA, žena Hasana. Rođena 1923., domaćica. Sa mužem se sklonila u kuću Salke Rizvanovića. Tu je ubijena zajedno sa mužem, nakon čega je kuća zapaljena. Ekshumirana.
5. HADŽIALIĆ (MUJO) HASAN, rođen 1906., trgovac. Ubijen zajedno sa ženom u kući Salke Rizvanovića. Ekshumiran.
6. HADŽIJUSUFOVIĆ SAFIJA, žena Alije. Rođena 1921., domaćica. Odvedena iz kuće i ubijena.
7. KOVAČ (JUSUF) EDHEM, ubijen pored Doma zdravlja u Foči.
8. KOVAČ (EDHEM) SENAD, rođen 1974. Ubijen u Aladži.

9. MAMONJA LATIFA, žena Nasufa. Rođena 1910. Skoro nepokretna. Prema izjavi svjedoka ubijena u stanu i bačena u rijeku Čehotinu.

10. RIZVANOVIĆ RAZIJA, žena Salke. Rođena 1932., domaćica. Ubijena zajedno sa mužem u kući.

11. RIZVANOVIĆ SALKO, rođen 1935., radnik. Ubijen u podrumu kuće, u kojoj je stanovao.

“Nestali”:

1. KLINAC (BEGAN) EMIN, rođen 1927. Vodi se kao “nestao”, mada postoje indicije da je ubijen, zamotan u deku i bačen u Čehotinu.

2. ŠUVALIJA DEVLJA, žena Ibri. Rođena 1898., domaćica. Vodi se kao “nestala”, mada postoje indicije da je ubijena.

Ubijen na drugom mjestu:

1. PAŠIĆ (ZAIM) RAMIZ, rođen 1923., penzioner. Poginuo od granatiranja 1993.

MJESNA ZAJEDNICA ALADŽA – LJUBOVIĆ

Ubijeni:

1. KARAHASANOVIĆ (ŠAĆIR) EDHEM, rođen 1921., penzioner. Prvo je bio zatočen u koncentracionom logoru iz kojeg je nakon izvjesnog vremena pušten. Njegove komšije Zoran Trifković i Zoran Pljevaljić, 6. juna 1992., bacaju bombu u sobu u kojoj se zatiče Edhem i tako su ga ubili. Nakon više dana oni naređuju komšijama – Bošnjacima da raskomadane dijelove Edhemovog tijela pakuju i zakopaju pod jednu krušku u bašti. Istog dana ubijena je i njegova žena Zahida, koju je iz automata izrešetao Zoran Pljevaljić. Tada je ranjena i njihova snaha Zuhra koja je pod okriljem noći uspjela da se spasi. U koncentracionom logoru je “nestao” i njihov sin Ismet. Ekshumiran.

2. KARAHASANOVIĆ ZAHIDA, žena Edhema. Rođena 1927., domaćica. Ubijena zajedno sa mužem Edhemom 6. juna 1992. Ekshumirana.

3. KOMAR SULJO, rođen 1925., penzioner. Agresija ga zatekla kao teškog bolesnika. Prilikom povlačenja porodica ga je u deci nosila do Kamena i tu ga ostavila, gdje je ubijen.

4. KUNOVAC (ALIJA) ZAJKO, rođen 1959., radnik. Od strane Srba ubijen.

5. OMERVIĆ HUSO, rođen 1923., penzioner. Ubijen 15. juna 1992. u parku u Aladži. Glava mu je smrskana kamenjem. Prema tvrdnjama svjedoka to je uradio Simo Vrećo.

“Nestao”:

1. ČAVRK MIRSAĐ, rođen 1961. Radio u Austriji. “Nestao” negdje kod Rogatice.

MJESNA ZAJEDNICA ALADŽA – LIVADE

Ubijeni:

1. ALTOKA (OMER) ALIJA, rođen 1972. Bio je prvo zatočen kratko vrijeme u koncentracionom logoru. Istraživanja pokazuju da je i ubijen u koncentracionom logoru.

2. HALILOVIĆ ŠAĆIRA, rođena 1947. Ubijena pa zapaljena. Ostatke zakopala Ifeta Šoro.

3. JUSUFOVIĆ (MURAT) SULJO, rođen 1909. Ubijen u kući.

“Nestali”:

1. ALTOKA ISMETA, žena Omera. Rođena 1950., domaćica. 11. aprila 1992. odvedena iz kuće. Prema izjavama svjedoka, komšija Žarko Žara Pljevaljić i Radenko Radanović, zvani Srce odveli su je od kuće i ubili.

2. ALTOKA RUKIJA, žena Avdije. Rođena 1952., radnica. 11. aprila 1992. odvedena iz kuće. Prema izjavi svjedoka, sredinom juna 1992. odveli su je komšije Žarko Žara Pljevaljić i Radenko Radanović zvani Srce, ubili zajedno sa Ismetom Altokom i tijelo bacili u Čehotinu.

3. AŠČIĆ HABIBA, žena Bejde. Rođena 1957., domaćica. Gubi joj se trag.

MJESNA ZAJEDNICA ČOHODARMAHALA

Ubijeni:

1. BEŠLIĆ (JUSUF) DŽEMILA, rođena 1938. Seksualno zlostavljana, pa potom ubijena kao i njene tri sestre Munira, Muniba i Ziba.
2. BEŠLIĆ (JUSUF) MUNIBA, rođena 1936. Ubijena je zajedno sa njenim sestrama Džemilom, Munirom i Zibom.
3. BEŠLIĆ (JUSUF) MUNIRA, rođena 1945. Doživjela je istu sudbinu kao i njene ostale tri sestre Džemila, Muniba i Ziba.
4. BEŠLIĆ (JUSUF) ZIBA, rođena 1938. Ubijena je zajedno sa sestrama Džemilom, Munirom i Munirom.
5. ČEDIĆ (RAMO) MEHMED, rođen 1933., poslovoda. Agresija ga zatekla u fočanskoj bolnici. Poslije mučenja ubijen kod fočanskog mosta na Drini.
6. ČELO HANKA, žena Hilme. Rođena 1934., domaćica. Odvedena u koncentracioni logor "Partizan", poslije izvjesnog vremena puštena je kući, pa ubijena.
7. ČELO (ALIJA) HILMO, rođen 1934., radnik. Ubijen u kući u junu 1992., nakon čega je kuća zapaljena. Ekshumiran.
8. ČELO (ALIJA) HUSO, rođen 1936., radnik. Ubijen u kući u junu 1992., nakon čega je kuća zapaljena. Ubio ga je Janko Tuta Janjić. Ekshumiran.
9. ČELO MURVETA, žena Rifeta. Rođena 1957., domaćica. Prvo odvedena u koncentracioni logor "Partizan". Poslije izvjesnog vremena puštena, pa ubijena.
10. DELEUT ALMASA, žena Murata. Rođena 1941., domaćica. Ubijena pred kućom 10. juna 1992. Zakopana je u zajedničku grobnicu na groblju pored džamije u Čohodarmahali. Ekshumirana.
11. DELIĆ (AVDO) TAIB, rođen 1937. Ranjen pa onda ubijen kod benzinske pumpe u Donjem Polju. Navodno je ukopan na malom groblju kod Muslučke džamije.
12. DŽELILOVIĆ EMINA, žena Halima. Rođena 1942., domaćica. Ubijena u kući 10. juna 1992. Zna se da ju je ubio komšija Radoman

Fundup. Zakopana je u zajedničkoj grobnici pored džamije u Čohodarmahali.

13. HODŽIĆ (MUJO) ŠERIF, rođen 1936., radnik. Kratko vrijeme bio je u koncentracionom logoru, pušten pa ubijen u Čohodarmahali.

14. HODŽIĆ VASVIJA, žena Naila. Rođena 1947., domaćica. Ubijena ispred kuće Sulje Šoro. Zakopana je u zajedničkoj grobnici u groblju pored džamije u Čohodarmahali.

15. HODŽIĆ VASVIJA, žena Šerifa. Rođena 1937., domaćica. Ubijena na svirep način 10. juna 1992. u kući Halima Dželilovića. Zakopana u zajedničkoj grobnici u groblju pored džamije u Čohodarmahali.

16. ISANOVIĆ (HAMID) ADNAN, rođen 1962. Tzv. srpski prijeki sud osudio ga je na smrt. Ubijen poslije strahovitog mučenja pored fočanske bolnice zajedno sa Uzejrom Čankušićem i Ibrom Selimovićem, koje je navedeni prijeki sud, takođe, osudio na smrt. Njegovo izmasakrirano mrtvo tijelo je njegov kum, Srbin, prebacio u Goražde, gdje je sahranjen.

17. KREK (IBRO) MEJRA, rođena 1907., starica. Ubijena u kući. Zakopana u masovnu grobnicu na groblju pored džamije u Čohodarmahali.

18. MERKEZ (RASIM) ALMIR, dijete od pet godina. Ubijen 10. juna 1992. zajedno sa majkom i sestrom. Ubio ga je Radoman Fundup. Prema izjavi svjedoka zakopan u masovnu grobnicu na groblju pored džamije u Čohodarmahali.

19. MERKEZ (RASIM) ALMIRA, dijete od osam godina. Radoman Fundup ju je ubio zajedno sa majkom i bratom, 10. juna 1992. Ukopana u zajedničkoj grobnici na groblju pored džamije u Čohodarmahali.

20. MERKEZ ESMA, žena Rasima. Rođena 1961., domaćica. Ubio ju je komšija Radoman Fundup, zajedno sa sinom i kćerkom. Zakopana u zajedničku grobnicu na groblju pored džamije u Čohodarmahali.

21. MEHMEDSPAHIĆ MUNIRA, žena Tahira Šore. Rođena 1934., domaćica. Ubijena u kući Sulejmana Šore 10. juna 1992.

Ukopana u zajedničkoj grobnici na groblju pored džamije u Čohodarmahali. Ekshumirana.

22. PURIŠ LATIFA TIFA, žena Nasufa. Rođena 1932., domaćica. Prema izjavi svjedoka ubio je komšija Radoman Fundup. Zakopana je u zajedničkoj grobnici na groblju pored džamije u Čohodarmahali. Ekshumirana.

23. PURIŠ NASUF, rođen 1925., penzioner. Prema izjavi svjedoka, 10. juna 1992. ubio ga je Radoman Fundup. Zakopan je u zajedničkoj grobnici na groblju pored džamije u Čohodarmahali. Ekshumiran

24. RAMOVIĆ ALMA, žena Senada. Rođena 1951., domaćica. Ubijena u Čohodarmahali.

25. RAMOVIĆ MUNIRA, žena Miralema. Rođena 1960., domaćica. Ubijena u kući Pembe Šoro 10. juna 1992. Zakopana u zajedničku grobnicu na groblju pored džamije u Čohodarmahali.

26. RIKALO (HUSO) MUNIB, rođen 1936., konobar. Kratko vrijeme je bio u koncentracionom logoru, pušten pa ubijen u Čohodarmahali. Iz koncentracionog logora ga je izveo sin Tadije Čurčića, koji ga je prema kazivanju komšija i ubio.

27. ŠORO (SULJO) KENAN, rođen 1985. Ubio ga zajedno sa majkom komšija Radoman Fundup. Ukopan je zajedno sa ostalima koji su ubijeni 10. juna 1992., u zajedničku grobnicu na groblju pored džamije u Čohodarmahali. Ekshumiran.

28. ŠORO PEMBA, žena Sulje. Rođena 1957., domaćica. Prema tvrđenju svjedoka, ubio ju je komšija Radoman Fundup 10. juna 1992. Zakopana u zajedničku grobnicu na groblju pored džamije u Čohodarmahali. Ekshumirana.

29. ŠORO TAHIR, rođen 1933., penzioner. Zaklan u kući Pembe Šoro. Zakopan u zajedničku grobnicu, na groblju pored džamije u Čohodarmahali.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. ČOLO (HAJRO) SUAD, rođen 1950., radnik. Poginuo od granatiranja u Goraždu 8. novembra 1992.

2. ČOLO ŠUHRA, žena Suada. Rođena 1960., službenica. Poginula u Goraždu od granatiranja 8. novembra 1992.

“Nestao”:

1. DŽELILOVIĆ (HALIM) HALIM, rođen 1928., penzioner. Prvo je ranjen od granatiranja, odveden u fočanski koncentracioni logor, pušten iz logora, ponovo odveden od kuće nakon čega mu se gubi trag.

MJESNA ZAJEDNICA ČOHODARMAHALA – KRIVAJE

Ubijeni:

1. MURGUZ AZIZ, rođen 1932., penzioner. Ubijen zajedno sa ženom i kćerkom u kući, koja je nakon toga zapaljena. Navodno su mu silovali ženu i kćerku prije nego što su ih ubili. Prema izjavama svjedoka zločin je počinio Radan Stevanović sa sinom.

2. MURGUZ HALIMA, žena Aziza. Rođena 1935., domaćica. Ubijena sa mužem i kćerkom u kući, koja je nakon toga zapaljena.

3. MURGUZ (AZIZ) ZINETA, invalid. Ubijena sa ocem i majkom u kući, koja je nakon toga zapaljena.

MJESNA ZAJEDNICA ČOHODARMAHALA – VRANTEGOVI

Ubijeni:

1. ŠORO (ŠEVAL) ALDIJANA, dijete. Ubijena sa ostalim Šorama, pa zapaljena u kući.

2. ŠORO (ŠEVAL) ANIDA, dijete. Ubijena, pa zapaljena u kući, zajedno sa ostalim Šorama.

3. ŠORO (SULJO) EDHEM, rođen 1922., zemljoradnik. Ubijen sa ostalim Šorama u Vrantegovima u kući koja je poslije zapaljena.

4. ŠORO (EDHEM) OSMAN, rođen 1957., slijep. Ubijen u avgustu 1992. Njega i njegovu obitelj Srbi su utjerali u kuću, sve ih pobili, pa su onda kuću zapalili. Sve je to posmatrao dvanaestogodišnji Kemal Šoro, koji se sakrio u krošnji jednog drveta pored kuće. Ima i drugih svjedoka ovoga teškog zločina.

5. ŠORO (ŠEVALA) SANIDA, dijete. Ubijena sa ostalim Šorama, pa zapaljena u kući.

6. ŠORO SUADA, žena Ševala. Rođena 1958., domaćica. Ubijena sa ostalim Šorama, pa zapaljena u kući.

MJESNA ZAJEDNICA GORNJE POLJE

Ubijeni:

1. BEČKOVIĆ FEHIM, rođen 1929., zanatlija. Ubijen na Zastavi, na Gornjem Polju. Zakopan na groblju kod džamije u Tabacima. Ekshumiran.

2. BEČKOVIĆ (HALIL) ISMET, rođen 1933., radnik. Ubijen 27. maja 1992. u blizini novog drinskog mosta u Foči zajedno sa Smajlom Kramom, Edhemom Hadžimusićem, Ramom Kadrićem i Ramom Ramovićem.

3. GRANOV (AVDO) MEHMED, rođen 1938., teški i nepokretni bolesnik. Zaklan u stanu, tijelo mu je spaljeno i bačeno u Drinu. U ubistvu, prema izjavi svjedoka, učestvovali izvjesni Višnjjić, autoprevoznik.

4. HADŽIMEŠIĆ EDHEM, rođen 1922., penzioner. Ubijen 27. maja 1992. pored gradskog drinskog mosta zajedno sa grupom građana iz ove fočanske mjesne zajednice. Prema izjavi svjedoka, u grupi koja je počinila ovaj zločin nalazio se i Dragan Tešević iz Foče. U zločinu su učestvovala i lica iz Srbije.

5. KADRIĆ (MUJO) RAMO, rođen 1926., penzioner. Ubijen 27. maja 1992. pored gradskog drinskog mosta zajedno sa grupom građana iz ove fočanske mjesne zajednice.

6. KRAMO (BEĆIR) SMAIL, rođen 1930., penzioner. Ubijen pored gradskog drinskog mosta u Foči 27. maja 1992. Tijelo mu je bilo zakačeno za jednu stijenu ispod ribarskog doma u Foči više dana. Djeca su motkama tijelo odgurnuli sa stijene. Kasnije je tijelo izvađeno iz Drine u Goraždu, gdje je i zakopan. Prema izjavama svjedoka u ovom zločinu, gdje je ubijeno više građana Foče, pored pomenutih Srba iz Srbije i Dragana Toševića, učestvovali su još i Ljubomir Perišić, Milenko Čančar i Dušan Vuković.

7. MAREVAC FEHIM, rođen 1927., radnik. Ubijen u kući. Po drugoj verziji objesio se poslije mučenja od strane Srba.

8. NUMANSPAHIĆ (NUMAN) HASAN, rođen 1920., brico. Ne zna se tačno kako je i gdje ubijen. Po jednoj verziji ubijen u kući, pa mu je tijelo strpano u zamrzivač. Po drugoj verziji, odveden je u Brod n/D, zaklan na mostu, a tijelo bačeno u Drinu.

9. PAČO FADILA, žena Rašida. Rođena 1933., domaćica. Prema izjavi svjedoka, na monstruoan način ubio ju je Slavko Vrečo. Njenog muža i dva sina otjerao je u koncentracioni logor gdje im se gubi svaki trag.

10. PIŠMO (ČAMIL) AZIZ, rođen 1935., konobar. Ubijen 15. maja 1992. na Gornjem Polju.

11. PODRUG (MURADIF) IBRO, rođen 1931., radnik. Zaklan u kući, pored žene, koja je zapamtila ko je ubica. Zakopan je u groblju, pored džamije u Tabacima.

12. RAMOVIĆ (UZEJR) RAMO, rođen 1926., penzioner. Ubijen 27. maja 1992. u blizini gradskog drinskog mosta zajedno sa grupom građana ove mjesne zajednice.

13. SUDAR (MUJO) MUSTAFA, rođen 1934. Prema izjavi svjedoka zaklan u kući zajedno sa ženom.

14. SUDAR SEKA, žena Mustafe. Rođena 1934., domaćica. Zaklana u kući zajedno sa mužem Mustafom.

15. ŠABANOVIĆ (OMER) ŠEFIK BRACO, rođen 1950., zidar. Ubijen na Gornjem Polju.

16. TAFRO (SALKO) SOKO, rođen 1946., penzioner. Koncem jula 1992. zaklan u stanu, zajedno sa ženom Šemsom. Ne zna se gdje je zakopan.

17. TAFRO ŠEMSA (ŠEFKA), žena Sokola. Rođena 1945., radnica. Poslije zlostavljanja zaklana u stanu zajedno sa njenim mužem Sokolom. Ne zna se gdje je zakopana.

18. TATARAGIĆ MIRSADA, rođena 1947., domaćica. Ubijena na Gornjem Polju.

19. TATAREVAC HASNA, žena Osmana. Rođena 1926., domaćica. Kada je saznala da su zaklani, gdje su i sami stanovali, njena kćerka Šemsa i muž joj Soko, Hasana je skočila sa četvrtog sprata da ne bi

pala Srbima u ruke, i polomila se. Stavljena je u nekakva kola i odvezena u nepoznatom pravcu.

20. ZEC HAJRA, žena Šabana. Rođena 1929., domaćica. Poslije mučenja je ubijena na gradskom drinskom mostu i tijelo joj je bačeno u Drinu.

"Nestali":

1. JUSUFOVIĆ (ADEM) HAŠIMA, rođena 1930. Vodi se kao "nestala".

2. RAMADAN MEHMED, rođen 1955., nepokretan. Vodi se kao "nestao".

3. SMAJEVIĆ SULJO, rođen 1907., penzioner. Smješten je 1. jula 1992. u bolnicu i gubi mu se trag.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. ĐENDUŠIĆ AHMET, ranjen od granatiranja u Goraždu, pa je podlegao povredama 14. juna 1992.

2. KRKALIĆ (UZEJR) IRFAN, rođen 1960., električar. Poginuo od granatiranja u Sadbi – Goražde, 24. septembra 1992.

3. RAMOVIĆ (IBRO) HIMZO, rođen 1936., radnik. Poginuo od granatiranja u Goraždu.

4. RAMOVIĆ RASEMA, žena Himze. Rođena 1936., domaćica. Poginula u Goraždu od granatiranja.

5. ŠABANOVIĆ (SALKO) HASIB, rođen 1948., hemijski tehničar. Poginuo u Sarajevu na Markalama od granatiranja.

6. TUCAKOVIĆ (ŠEMSO) HARIS, rođen 1977. Poginuo od granatiranja u Goraždu.

MJESNA ZAJEDNICA GORNJE POLJE – TABACI

Ubijeni:

1. AVDIBEGOVIĆ SELIMA, žena Hanefije. Rođena 1933., domaćica. Zaklana 14. aprila 1992. u Tabacima – Hukava. Ukopana je ispod kuće. Prema izjavi svjedoka zločin izvršili Boro Višnjjić iz Broda

i izvjesni Komljenović, takođe iz Broda. Oni su iz jedinice Miodraga Lečića. Ekshumirana.

2. AVDIBEGOVIĆ (HANEFIJA) SULEJMAN, rođen 1954. Zaklan 14. aprila 1992. u Tabacima – Hukava. Ukopan ispred kuće. Prema izjavi svjedoka zločin izvršili Boro Višnjjić iz Broda i izvjesni Komljenović, takođe iz Broda. Oni su iz jedinice Miodraga Lečića. Ekshumiran.

3. BETEVIJA (MUHAREM) MUNIB, rođen 1955., radnik. Zaklan 26. juna u Tabacima. Zakopan pod kućom.

4. BETEVIJA RAZIJA, žena Muniba. Rođena 1959., domaćica. Zaklana 26. juna 1992. zajedno sa mužem. Zakopana ispod kuće.

5. ĆULUM (MURAT) FATIMA, rođena 1954. Ubijena u Tabacima 27. juna 1992. Poslije mučenja ubijena sa ostalim Ćulumima. Prema izjavama svjedoka to su uradili pripadnici vojne policije iz Foče Dragoljub Kunarac, zvani Žaga, Janko Janjić, zvani Tuta i ostali. Sahranjena je u bašti u zajedničku grobnicu ispred kuće Nedžada Ćuluma.

6. ĆULUM (HUSO) MURAT, rođen 1928., mesar. Poslije mučenja ubijen sa ostalim Ćulumima 27. juna 1992. Prema izjavama svjedoka to su uradili pripadnici vojne policije iz Foče Dragoljub Kunarac, zvani Žaga, Janko Janjić, zvani Tuta i ostali. Sahranjen je u bašti u zajedničku grobnicu ispod kuće Nedžada Ćuluma.

7. ĆULUM (MURAT) NEDŽIB, rođen 1959. Poslije mučenja ubijen sa ostalim Ćulumima 27. juna 1992. Prema izjavama svjedoka to su uradili pripadnici vojne policije iz Foče Dragoljub Kunarac, zvani Žaga, Janko Janjić, zvani Tuta i ostali. Sahranjen je u bašti u zajedničku grobnicu ispod kuće Nedžada Ćuluma.

8. ĆULUM (HUSO) SALKO, rođen 1927., vatrogasac. Ubijen na gornjem čehotinskom mostu. Iz kuće ga odveo izvjesni Perišić, koji je bio vodoinstalater u KP domu u Foči.

9. HAJRIĆ ESMA, žena Mirsada. Rođena 1961., radnica. Mučena i silovana, pa ubijena u Tabacima. To su prema izjavama svjedoka uradili Dragoljub Kunarac, zvani "Žaga" i Dragan Stanković. Sahranjena pored džamije u Tabacima. Ekshumirana.

10. HAJRIĆ SMAJO, rođen 1940., penzioner. Poslije mučenja ubijen: odsječena mu glava, pa nabijena na željeznu ogradu.

11. KARUP (DŽEVAD) LEJLA, rođena 1982., dijete. Ubijena zajedno sa porodicom Čuluma. Navodno je zakopana zajedno sa njima u zajedničku grobnicu.

12. LOJO (IBRO) MURAT, rođen 1931., radnik. Ubijen zajedno sa ženom 28. maja 1992. Sahranjen pred svojim ulaznim vratima. Ekshumiran.

13. LOJO REMZA, žena Murata. Rođena 1944., domaćica. Ubijena zajedno sa mužem Muratom 28. maja 1992. Zakopana kao muž pred ulaznim vratima. Ekshumirana.

14. SELIMOVIĆ (RASIM) REŠAD, rođen 1936., radnik. Ubijen u Šukovcu, preko Drine, naspram Foče, snajperom 14. maja 1992.

15. SMAJLOVIĆ BEHARA, žena Hamida. Rođena 1939., domaćica. Iz Tabaka, Foča. Ubijena u hodniku kuće 14. aprila 1992., zajedno sa sinom Zuferom. Prema izjavi svjedoka to su uradili Boro Višnjjić i izvjesni Komljenović, oba iz Broda, iz jedinice Miodraga Lečića. Ekshumirana.

16. SMAJLOVIĆ (HAMDIJA) ZUFER, rođen 1960., radnik. Ubijen 14. aprila zajedno sa majkom u Tabacima. Prema izjavi svjedoka to su uradili Boro Višnjjić i izvjesni Komljenović, oba iz Broda, iz jedinice Miodraga Lečića. Ekshumiran.

“Nestao”:

1. ČULUM (MURAT) IBRO, rođen 1960. “Nestao”.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. HUMIĆ HADŽIRA, žena Salema. Rođena 1947., domaćica. Poginula u Sarajevu od granatiranja.

2. KOLUBARA RAZIJA, žena Šaćira. Rođena 1944., domaćica. Poginula je u Goraždu od granatiranja.

3. PIŠMO JASMINA ESMA, žena Džeme. Rođena 1946., radnica. Poginula u Sarajevu od granatiranja.

MJESNA ZAJEDNICA GORNJE POLJE – ZUBOVIĆI

Ubijeni:

1. LAMPA HAJRA, žena Hamida. Rođena 1925., domaćica. Ubijena u kući Fehima Šahovića, koja je poslije zapaljena.

2. LAMPA HAMID, rođen 1917., penzioner. Ubijen u kući Fehima Šahovića u Zubovićima, koja je poslije zapaljena.

3. ŠAHOVIĆ BIDA, žena Fehima. Rođena 1929., domaćica. Ubijena, pa zapaljena u kući.

4. ŠAHOVIĆ (OSMAN) EDHEM, rođen 1928., penzioner. Prema izjavi nekih svjedoka, poslije strašnog mučenja ubili su ga domaći Srbi, zajedno sa onima iz Srbije, odsjekli mu glavu, pa je šutali.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. PIJADŽER (RAŠID) MUJO, rođen 1925. Poginuo u Goraždu od granatiranja.

2. SELIMOVIĆ (NASUF) SULEJMAN, rođen 1929., penzioner. Poginuo u Sarajevu od granatiranja.

MJESNA ZAJEDNICA CENTAR (I i II)

Ubijeni:

1. AVDAGIĆ (HUSEIN) ISMET, rođen 1964., penzioner. Zaklan 3. jula 1992. (po drugoj verziji 8. jula 1992.), sa ženom i sinom na putu između Foče i Mratinja, negdje oko Šćepan Polja. Zna se da je to uradio Janko Janjić, zvani Tuta sa svojim snagama.

2. AVDAGIĆ MINETA, žena Ismeta. Rođena 1960., domaćica. Zaklana 3. jula 1992. (po drugoj verziji 8. jula 1992.), sa mužem i sinom na putu između Foče i Mratinja, negdje oko Šćepan Polja. Zna se da je to uradio Janko Janjić, zvani Tuta sa svojim snagama.

3. AVDAGIĆ (ISMET) MUAMER, rođen 1968. Zaklan 3. jula 1992. (po drugoj verziji 8. jula 1992.), sa majkom i ocem na putu između Foče i Mratinja, negdje oko Šćepan Polja. Zna se da je to uradio Janko Janjić, zvani Tuta sa svojim snagama.

4. ČELIK (SULEJMAN) BEGO, rođen 1944., alatničar. Ubijen u kući.

5. ČELIK HALIMA, žena Bege. Rođena 1924., penzioner. Ubijena u kući. Sa njom je bila i njena majka Ziba Kajgana, koja je takođe ubijena.

6. FAZLIĆ (HAŠIM) EDHEM, rođen 1946., medicinski tehničar. Ubijen kod gradskog drinskog mosta.

7. KAJGANA ZIBA, sklonila se kod kćerke Halime Čelik, gdje je zajedno sa njenom kćerkom i njenim mužem ubijena.

8. KLAPUH FERIDA, žena Hasana. Rođena 1937., domaćica. Ubio ju je Radomir Kovač, na putu između Mratinja i Plužina, 7. jula 1992. Ovome zločinu prvi put je pisala crnogorska revija "Monitor" od

19. februara 1993. Radi ovog zločina sud u Nikšiću je osudio navedenog na 20 godina robije, u odsustvu. Sahranili su je Crnogorci na groblju u Nikšiću. U vrijeme pisanja ovog teksta, Radomir Kovač i Zoran Vuković su već bili zatvoreni u Hagu, gdje očekuju suđenje.

9. KLAPUH HASAN, penzioner, ugledni fočanski privrednik. Na putu između Mratinja i Plužina, 7. jula 1992., zaklao ga Janko Janjić Tuta. Zoran Vuković je ubio njegovu kćerku Senu, a Radomir Kovač ubio njegovu ženu Feridu. O ovome zločinu prvi put je pisala crnogorska revija "Monitor" od 19. februara 1993. Radi ovoga zločina sud u Nikšiću je osudio navedene na po 20 godina robije, u odsustvu. Sahranili su ga Crnogorci na groblju u Nikšiću. U vrijeme pisanja ovog teksta, Radomir Kovač i Zoran Vuković su već bili zatvoreni u Hagu, gdje očekuju suđenje.

10. KLAPUH (HASAN) SENA, inženjer geodezije. Na putu između Mratinja i Plužina, 7. jula 1992., ubio ju je Zoran Vuković. O ovome zločinu prvi put je pisala crnogorska revija "Monitor" od 19. februara 1993. Radi ovoga zločina sud u Nikšiću je osudio navedenog na po 20 godina robije, u odsustvu. Sahranili su je Crnogorci na groblju u Nikšiću. U vrijeme pisanja ovog teksta, Radomir Kovač i Zoran Vuković su bili zatvoreni u Hagu, gdje očekuju suđenje.

11. MAČAK (MEHO) MUNIR, rođen 1936., profesor. Ubijen u njegovoj kući, koja je poslije zapaljena.

12. MATUH (SELIM) AZIZ ŠEKI, rođen 1955., retardiran. Ispred direkcije ŠIP "Maglić" zaklao ga je Janko Janjić Tuta.

13. PAŠOVIĆ (MUJO) MAŠO, rođen 1923., penzioner. Ubijen u maju 1992.

14. PODRUG (RAZE) NIJAZ /MASLO/, rođen 1965., medicinski radnik. U kući zaklan zajedno sa majkom.

15. PODRUG (SMAJO) RAZIJA, rođena 1932., domaćica. Zaklana u kući.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. LOJO AZIZA ZIZA, supruga Taiba. Rođena 1946., zubotehničar. Poginula u Sarajevu od granatiranja, 1993.

2. LOJO (IBRO) TAIB, rođen 1941., elektroinženjer, predsjednik SO Foča. Poginuo u Sarajevu od granatiranja, 1994.

3. MUFTIĆ (AVDO) AHMO, rođen 1934. Poginuo u Goraždu od granatiranja 18. avgusta 1992.

2. MJESNA ZAJEDNICA POPOV MOST

U v o d

Opširniji opis zločina u bošnjačkim selima doline Sutjeske može da posluži kao model kako su stradala skoro sva sela fočanskih prostora, pa i same Foče. Ostalo je dosta svjedoka počinjenih zločina čije kazivanje govori o golgoti kroz koje su prošli.

Ponovio se pokolj bošnjačkog stanovništva iz 1942. Bošnjačka sela doline Sutjeske ponovo su zavijena u crno.

Ovaj posljednji genocid nad Bošnjacima sela Sutjeske počeo je ovako:

Na godinu, pa i više, pred početak agresije, počinju se javljati prvi znaci promjena kod srpskog življa ovih sela. Nestaju iz srpskih kuća Titove slike u koga su se do tada kleli. Sve je naglašenije šenlučenje po srpskim kućama u vrijeme srpskih slava. Sve su češće posjete crnogorskih guslara po srpskim selima. Veličaju Kosovo, Lazara....

Bošnjački narod reaguje. Provode se nekakve "istrage". Komandir stanice milicije na Tjentištu, Mitar Prorok, zataškava stvar.

Sutjeska, slavljena kao partizanska Meka, sve više gubi sjaj. Proslave su na Sutjesci, na kojima je znalo biti i preko 100.000 posjetilaca, sve rjeđe i bljeđe. Na stotine, poslije Titove smrti, polažu pravo na Sutjesku. Sve što je sagrađeno u Dolini heroja, njihovo je sada. Poznata lovišta Nacionalnog parka "Sutjeska" preplavljeni su njima. Sve im je besplatno. Sve je njima podređeno. Pašnjaci su sve manji i manji. Lovišta su sve veća i veća. Šumari NP "Sutjeska" ništa drugo i ne rade nego nagone divljač na nišane lovaca iz automobila. Novopečene jugoslovenske velmože sve su nezajažljiviji.

A skoro sva ta lovišta, sve te šume i pašnjaci, bili su u stvari vlasništvo mještana tih sela. Razvlašteni su svojih posjeda radi "viših ciljeva". Izbori 1991. dolaze i prolaze. Srbi glasaju po tri-četiri puta. Sve se to zna i sve se toleriše.

Negdje u ljeto 1991. oko sedamdeset Crnogoraca iz Mratinja, naoružani do zuba, dolaze na Vučevo, na bosansku stranu. Kao, došli su da obidu Jakšu Jovovića, čiji su katuni ovdje. Govore da su Jovovići ugroženi od bošnjačkih komšija, čiji su katuni u blizini. A svima je bilo dobro poznato da su ovoga prebjega iz Crne Gore, svojevremeno, seljani bošnjačkog sela Šadići bolje čuvali i pazili nego svoje najrođenije. Upravo radi toga što je došljak iz Crne Gore i što se ovdje nastanio.

Diferenciranje je sve očitije.

Sin gore pomenutog Jovovića, na Kobilj vodi, na radilištu NP "Sutjeska", krade veću količinu nafte iz cisterne. Vršiti se "istraga". Pronalazi se nafta. Mićo Jovović, penzionisani sekretar NP "Sutjeska", interveniše i stranka SDS koja je sve aktivnija i interveniše. Interveniše i stranka SDS koja je sve aktivnija i bezobzirnija. I ništa se nije dogodilo. Direkcija NP "Sutjeska" već je pokrivena "provjerenim" kadrovima srpske nacionalnosti.

Do ćurevskih sela dopiru vijesti o štrajkovima u Foči. Štrajkuju Srbi. Bošnjaci ne učestvuju u štrajku. Srbi traže podjelu u transportnom preduzeću "Fočatrans".

Sve su učestaliji pozdravi između Srba sa tri prsta.

Bošnjački narod u selima je prestrašen. Ne zna šta da radi. Nema svoga pravog vodstva. Neki iz vodeće nacionalne stranke Bošnjaka, pobjednice na izborima 1990., poput Muhameda Čengića, uglavnom obmanjuju narod. Obećavaju ono što nikada nisu pokušavali ostvariti.

Komšije i dojučerašnji prijatelji, Srbi, počinju okretati glave od svojih bošnjačkih prijatelja. Svoje porodice negdje šalju. Na pitanja gdje ih šalju, odgovaraju da ih šalju svojoj rodbini na odmor, u posjetu...

Pristižu vijesti da negdje na terenu djeluju punktovi za obuku Srba. U srpskom selu Čelebići gomila se srpska vojska pristigla sa vukovarskog ratišta.

Srpski ekstremisti počinju i sa prijetnjama. Prijetnje su naročito izražene poslije izjave Radovana Karadžića u Skupštini Bosne i Hercegovine da će nestati jedan narod.³

³ Javna prijetnja Muslimanima od strane Radovana Karadžića, vođe SDS-a Bosne i Hercegovine, izrečena u Skupštini Republike Bosne i Hercegovine, 14. oktobra 1991.

Pokreti vojske JNA magistralnim putem Beograd-Dubrovnik, koji prolazi kroz sela Sutjeske, sve su učestaliji. I vojnici iz svojih transportera pozdravljaju sa tri prsta. Srpski narod ih uz put dočekuje rakijom i cvijećem.

Počinju se javljati prvi znaci samoorganizovanja bošnjačkog naroda po selima. Seljani kupuju puške od crnoboznjana i švercera. Prodaju i zadnju kravu ispred kuće da kupe pušku. Oružje se pravi od svega i svačega, vodovodnih cijevi i sl. I vodeća nacionalna stranka daje nešto oružja. Prave organizovane pripreme za odbranu sela nema. Svak se priprema da brani svoju kuću. Prisutna je i diferencijacija unutar bošnjačkog korpusa. Srbi to vješto koriste. Sa zebnjom se sluša radio i vijesti iz Sarajeva.

U ćurevska sela dopire vijest da su srpske snage napale Foču. Granatira se grad. Čuju se vijesti da pružaju otpor Fočaci u Donjem Polju i Šukovcu. U "Fočatransu" je najjači otpor srpskim snagama.

Istog dana kada Srbi napadaju Foču, oni postavljaju topove (pet) na prevoju Prijedel sa cijevima okrenutim prema ćurevskim selima. Postavljaju se i barikade na cesti sa mitraljeskim gnijezdima. Na TV releju na Prijedelu postavljaju osmatračnicu, barikade u Vrataru i Čemernu, na cesti prema Hercegovini. Stanica milicije na Tjentištu (35 milicionera) raspušta se.

Seljani ne mogu više da idu u planinu da na saonicama dotjeraju sijeno za stoku.

Prema Crnoj Gori odlaze porodice Crnogoraca koji su živjeli u dolini Sutjeske (Jovovići, Radovići....).

Propada pokušaj da se dogovorom smiri situacija. Održava se i zajednički sastanak u školi na Popovu Mostu. Propadaju i pokušaji zajedničkih straža. Komšije Srbi obećavaju da neće napadati svoje bošnjačke komšije. Traže od njih da ne napuštaju svoja sela. Neki nasjedaju tim pričama.

Narod iz bošnjačkih sela se dogovara da bježi prema Gacku. Ali kako, jer su u potpunoj blokadi. Povlačenje prema Zelengori još je nemoguće, snjegovi u planini se nisu bili digli. Oko 20. aprila ipak njih oko 800 se probija prema Gacku.

I Srbi napuštaju svoja sela. I oni odlaze prema Gacku. Tamo se smještaju u hotel. Ali, ubrzo se vraćaju.

Pristižu i vijesti o srpskim zločinima u Foči.

Stiže 16. aprila 1992. obavijest iz Foče od srpskih vlasti da se dode na nekakve pregovore na Prijedelu. Seljani određuju svoju delagaciju: Šaban Karović, predsjednik podružnice SDA, Meho Ožegović, Ahmet Habul, Murat Fulurija, Suljo Mešak, Omer Mešak i Avdo Nezir. Sa srpske strane u delegaciji su: Jovan Vuković, vojvoda, Čedomir Zelović, komandant TO Foča, Ljubo Kovačević, predsjednik SDS-a Tjentište, Ratomir Mastilović, u čijoj se kući i održava sastanak na Prijedelu, i Ljubo Milinković. Bošnjačke pregovarače na Prijedelu dočekuje oko 30 do zuba naoružanih Srba. Od pregovora nije bilo ništa. Srbi traže безусловnu predaju oružja. Da bi zavarali pregovarače, oni obećavaju da će otvoriti prodavnice, uspostaviti zajedničku miliciju. Sve se to kao pismeno ugovara.

Do ponovnog sastanka u školi na Popovom Mostu dolazi 25. aprila 1992. Pregovarači sa srpske strane su isti. Ovoga puta su pojačani i jednim kapetanom regularne JNA Nebojšom Draškovićem. U isto vrijeme na planinu Malušu se spušta i jedan helikopter JNA.

Na Tjentište 26. aprila dolaze dva transportera i jedan kamion. Puni su srpskih vojnika. Preuzimaju napuštenu stanicu milicije.

Na Popovu Mostu i na Tjentištu (u bazi) počinje predaja oružja. Uglavnom se predaje lovačko i staro trofejno oružje. Predaje se oko 200 cijevi. Ostalo se skriva, zakopava. Istoga dana, na Tjentištu, okuplja se oko 2.000 mještana, Bošnjaka. Narod hoće da ide sa ovih terena. Srbi pojačavaju barikade. Postavljaju ih na trojngli na Popovom Mostu, u Hrčavci, kod ambulante na Tjentištu i kod hotela "Sutjeska". Za predato oružje Srbi izdaju nekakve potvrde VP iz Kalinovika.

Počinje pretres kuća. Srbi granatiraju stijene iznad sela Čureva. Protuavionskim mitraljezima tuku po Treskavcu. Oružja i municije imaju koliko hoće. Sve im to daje njihova JNA.

Narod se sve više povlači u šume. Nestaje i električne struje.

Srpske vlasti zabranjuju sastajanje Srba sa komšijama Bošnjacima.

Srpsku komandu na Tjentištu preuzima vojvoda Jovan Vuković. Zamjenik mu je Ljubo Kovačević.

Srbi proturaju vijest kako su pronašli nekakve spiskove, koje su opet negdje izgubili aktivisti SDA. U tim spiskovima je kao napisano koje Srbe treba ubiti, koje Srkinje treba silovati, čije kuće treba zapaliti. Zapravo, sve ono što oni pripremaju bošnjačkom narodu.

Pada i prva bošnjačka žrtva. Srbi ubijaju Hajru Lugušića. Pošao je iz šume da uzme iz sela nešto hrane. Bio je čuvar Titove vile na Tjentištu. Na goraždanskom ratištu, koje postaje groblje za Srbe, ginu i prvi Srbi sa ovog terena, Jovan Jovović i Radovan Čalasan.

Bošnjački narod konačno odlučuje da se povuče u planine, u zbjegove. Preko brda, krijući se od Srba, na terene Sutjeske dolazi **Zaim Bešević**. Iz ovih je krajeva. Rođen je u selu Zaostro. Demobilisani je major JNA. Živio je u Sarajevu. Odmah započinje sa organizovanim pripremama naroda za odbranu zbjegov. Formira prvi logor za vojno sposobne na Grabuši, iznad sela Kruševa. Nastaje čuveni bataljon "Sutjeska" koji se proslavio u odbrani bošnjačkog naroda u zbjegovima, a kasnije i na ratištima cijele Bosne i Hercegovine. Ginula je mladost ovog bataljona u svakidašnjim sukobima sa Srbima i bojovnicima HVO na Vučevu, Zelengori, Grepku, Igmanu, Bjelašnici, Treskavici, Konjicu, Fojnici, i na drugim ratištima. Bezbrojni su primjeri herojstva boraca bataljona "Sutjeska". **Zahvaljujući odlučnosti i hrabrosti boraca ovog bataljona, kao i organizacijskim sposobnostima i hrabrosti njihovog komandanta Zaima Beševića, spašen je narod iz sela doline Sutjeske u zbjegovima.** On, komandant, postaje u narodu legenda, za života. A u zbjegovima je bilo oko 4.500 lica. Valjda će budući pisci i historičari znati dati pravu ocjenu doprinosa ovog bataljona u odbrambenom ratu.

Stanovništvo sela sa lijeve strane Sutjeske, između 10. i 25. maja, povlači se u planinu Zelengoru, uglavnom na Trebovi. Mnogi od njih imaju u planini svoje katune. Narod nosi sve što je mogao ponijeti i natovariti na konje. Potjerali su i stoku. Njima se kasnije priključuju i izbjegli mještani iz sela Zakmur, Trošan, Jeleč, Borač i iz Gacka. Pričaju o strahotama i zločinima koje su četnici počinili u ovim selima.

Postavljaju se straže i izvidnice. Formira se i zajednička kuhinja i sve namirnice idu na jedno mjesto. Kopaju se i skloništa u slučaju srpskog granatiranja. Djeluje i vojna policija. Kuriri idu stalno sa jedne strane Sutjeske na drugu, povlačeći se kroz srpske položaje. Na planinu Vučevo, oko 15. maja, povlači se stanovništvo desne obale Sutjeske. I od njih mnogi imaju svoje ljetne katune u planini. Njima se priključuje i nešto stanovništva iz humskih sela sa desne obale Drine. I oni pričaju o strahotama i zločinima koje Srbi čine u humskim selima.

Sa šumskih puteva Srbi tuku topovima po zbjegovima. I njihova avijacija je aktivna. Padaju i prve žrtve od granatiranja. Srbi ne smiju u planinu. Ne smiju da udare na organizovani i za odbranu odlučni narod. Hajduci su hrabri samo kada su u čoporima i na nejači.

U selima ostaje nešto naroda. To su uglavnom stariji i bolesni i oni koji nisu htjeli da napuštaju svoje kuće. Na cestama prema planini branioци postavljaju zasjede. Od mina koje su postavili branioци na cestama ginu u Suhoj dvojica Srba. Na Košuru, poznatom brdu iz Drugog svjetskog rata (Peta ofanziva), na putu za Bare odakle su trebali tući zbjegove po Zelengori, jedan kombi pun srpskih snaga nalijeće na mine koje su postavili branioци. Gine 17 pripadnika srpskih snaga.

Srbi 21. juna počinju paliti sela Sutjeske: Travnik (iznad ceste), Baliće, Peroviće, Popov Most, Poda, Tođevac, Mješajice... Na zvjerski način ubijaju sve Bošnjake koje zatiču u selima.

Najviše strada selo Kosman i Marinkovići. Srbi čine stravične zločine. Poklali su i spalili u kućama sve koje su zatekli u selu. Neke odvođe u koncentracioni logor u Foču. Ponavlja se 1942. kada su na isti način stradali stanovnici ovog sela od svojih komšija Srba.

Na Petrov dan 12. juna Srbi sa 17 topovskih projektila ruše džamiju u selu Šadići.

Život u zbjegovima postaje sve teži. Srbi tuku artiljerijom zbjegove iz tri pravca, sa prevoja Čemerno, od Kalinovika i Mratinja. Narod sve više gine od granatiranja. Ponestaje hrane, nema lijekova, branioцима ponestaju sredstva za odbranu. Počinje se razgovarati o evakuaciji zbjegova prema slobodnoj teritoriji.

Na Gorama, iznad sela Šadići, 12. jula je održan sastanak, gdje se donosi odluka o probijanju zbjega prema slobodnim teritorijama. Hrana se priprema za put. Određuje se i pravac povlačenja. Dobri poznavaoци prilika u Drugom svjetskom ratu znaju da se skoro istim pravcem probijala većina partizanskih jedinica, Vrhovni štab i Centralna bolnica iz njemačkog obruća u Petoj ofanzivi.

Zbjeg sa Zelengore 15. jula kreće pravcem Videž, Jeleć, Tuhalji ispod kojih prelaze cestu Sarajevo – Foča, Izbišno, Mrežica, Delijaš, Crna Rijeka.

Zbjeg sa Vučeva 17. jula kreće pravcem Mrkalj Klade, Prijedor, Perućica, Suha, prelaz Sutjeske na starom stočnom putu, zvanom Gusni Put, Bare, Hrčavka, Trebova, i dalje istim putem kao i prvi zbjeg. Povlačenje zbjegova obezbjeđuju hrabri borci bataljona "Sutjeska", uz stalne sukobe sa Srbima.

Probijanje zbjegova traje devet dana i noći. Mnogi su na tom putu ubijeni. Neki iz zbjega sa Vučeva stižu u Crnu Rijeku tek nakon 15 dana. Bilo je i umiranja u toku povlačenja od iscrpljenosti. Posljednje granatiranje zbjegova doživljavaju u Crnoj Rijeci. I posljednja žrtva tog granatiranja je Nurko Kovačević.

Preživjeli stanovnici sela doline Sutjeske kao aktere najmonstruoznijih zločina najviše spominju: vojvodu i komandanta svih srpskih snaga na ovim prostorima Jovana Vukovića, zatim Ratomira Mastilovića, Tihomira Aćimovića, Željku Majdova, Ljubomira Kovačevića, Đoku Vukovića, Ljubu Milinkovića, Dušana Živanovića, Zdravka Vladičića, takođe vojvodu i Dragana Vladičića, Sinišu Nitkovića, Zorana Papricu, Dragana Mališa, Nešu Ostovića, Gojka Lalovića, Zdravka Pavlovića, Luku Tanovića...

OPĆINEVSI PODACI O ŽRTVAMA

SELO KOSMAN

Ubijeni

1. DELEUT FATIMA, žena Raluda. Rođena 1938., domaćica. Ubijena u selu, pa zatim 29. juna 1992. zapaljena u kući Maše Deleuta. Ekshumirana.

2. DELEUT (MAŠO) LATIF, rođen 1941., penzioner. Ubijen u selu, pa 29. juna 1992. zapaljen u kući roditelja. Ekshumiran.

3. DELEUT (ADEM) MAŠO, rođen 1908., penzioner. Ubijen u selu, pa 29. juna 1992. zapaljen u kući. Ekshumiran.

4. DELEUT (BEGAN) MILIJA, rođena 1914., domaćica. Ubijena u selu, pa 29. juna 1992. zapaljena u kući Maše Deleuta. Ekshumirana.

5. DELEUT (AVDIJA) MUŠAN, rođen 1935., penzioner. Ubijen u selu, pa 29. juna 1992. zapaljen u kući Maše Deleuta. Ekshumiran.

6. DELEUT (MURAT) NURIF, rođen 1966., radnik. Ubijen u selu.

7. DELEUT RAMIZA, žena Mustafa. Rođena 1928., domaćica. Od iscrpljenosti u zbjegu umrla u selu Kljuni. Sahranjena na Čistim Dolovima u Kljunima.

8. DELEUT (LATIF) SAFET, rođen 1981., dijete. Ubijen u selu, pa 29. juna 1992. zapaljen u kući Maše Deleuta. Ekshumiran.

9. DELEUT (AZIZ) UMIRA, rođena 1942., domaćica. Ubijena u selu, pa 29. juna 1992. zapaljena u kući Maše Deleuta.

10. LAGARIJA (NAZIF) FADIL, rođen 1968., radnik. Ubijen u selu, 29. juna 1992.

11. LAGARIJA ŠAHA, žena Salka. Rođena 1905., domaćica. Ubijena u selu, pa 29. juna 1992. zapaljena u kući Maše Deleuta.

12. LAGARIJA (NAZIF) ŠEMSO, rođen 1961. Ubijen u selu. 28. juna 1992., dan ranije od ostalih mještana Kosmana. Spaljen u kući Maše Deleuta 29. juna 1992.

13. VEJO HABIBA, žena Šabana. Rođena 1898. Starica. Skoro slijepa. Ubijena, odnosno zaklana u kući.

14. VEJO HALIMA, žena Muje. Rođena 1959., domaćica. Ubijena u zbjegu na Zelengori (Trebova).

15. VEJO (ARIF) HAMDIIJA, rođen 1959., vozač. Ubijen na mostu u Mješajima. Po drugoj verziji ubijen je u selu.

16. VEJO (HALIM) MURADIF, rođen 1960. Ubijen u Mješajima na mostu.

17. VEJO (SAFET) NERMIN, rođen 1973., zemljoradnik. Ubijen u selu. Po drugoj verziji ubijen je na mostu u Mješajima.

18. VEJO PAŠA, žena Ibri. Rođena 1920., domaćica. Ubijena u selu, pa zapaljena u kući Maše Deleuta, 29. juna 1992.

19. VEJO SELIMA, žena Osmana. Rođena 1918., domaćica. Ubijena pa zapaljena u kući Maše Deleuta 29. juna 1992. Ekshumirana.

“Nestali”:

1. DELEUT (MURAT) ISMET, rođen 1947., radnik. Vodi se kao “nestao”.

2. DELEUT (HUSO) JUSUF, rođen 1938. Vodi se kao “nestao”.

3. DELEUT SEJO, dijete. Prema nekim izjavama “nestao” je prilikom srpskog napada na selo. Po drugima, ipak je ubijen u selu.

4. DELEUT (MURAT) SMAJO, rođen 1961., radnik. Iz sela Kosman. Odveden iz sela i gubi mu se svaki trag.

5. VEJO (IBRO) HASIB, rođen 1953., radnik. Uhvaćen i odveden prilikom napada na selo. Gubi mu se svaki trag.

Ubijen na drugom mjestu:

1. DELEUT (MURAT) AZIZ, rođen 1955., radnik. Poginuo od snajpera u Sarajevu, gdje je i sahranjen.

SELO MARINKOVIĆI

Ubijeni:

1. HASANBEGOVIĆ BEJTA, žena Latifa. Rođena 1934., domaćica. Ubijena u selu, pa zapaljena u kući Halima Seljancija. Ekshumirana.
2. HASANBEGOVIĆ (SEJO) EMIL, rođen 1980., dijete. Ubijen u selu pa zapaljen u kući Halima Seljancija. Ekshumiran.
3. HASANBEGOVIĆ (LATIF) FERID, rođen 1965., radnik. Ubijen u selu, pa zapaljen u kući Halima Seljancija 28. juna 1992. Po drugoj verziji ubijen je na drugom mjestu u selu.
4. HASANBEGOVIĆ (LATIF) ZIBA, rođena 1955., domaćica. Ubijena u selu, pa zapaljena u kući Halima Seljancija 28. juna 1992.
5. HASKOVIĆ (IBRO) AZIZ, rođen 1934. Ubijen u selu, u kući Halima Seljancija, 28. juna 1992. Po drugoj verziji ubijen je na drugom mjestu u selu.
6. HASKOVIĆ (AVDIJA) HABIBA, rođena 1902., domaćica. Ubijena u selu, pa zapaljena u kući Halima Seljancija, 28. juna 1992. Ekshumirana.
7. HASKOVIĆ (BEGAN) RAMIZA, rođena 1938., domaćica. Ubijena u selu, pa zapaljena u kući Halima Seljancija 28. juna 1992., kada su zapalili i Habibu Hasković. Ekshumirana.
8. SELJANCI HALIM.
9. SELJANCI ŠEFIKA.

SELO ZAKMUR

Ubijeni:

1. DURIC (HAJDAR) AVDO, rođen 1938. Ubijen u selu 24. juna 1992.
2. DURIC FATA, žena Hasiba. Rođena 1929., domaćica. Ubijena pa zapaljena u kući Begana Durića 24. juna 1992.
3. DURIC HAJDAR, rođen 1938. Ubijen u selu pa zapaljen 24. juna 1992.

4. DURIC (SULEJMAN) NEZIR, rođen 1933., kovač. Ubijen 24. juna 1992.

5. DURIC (NEZIR) NUSRET, rođen 1961., radnik. Ubijen u selu sa ostalim Durićima.

6. DURIC (ZULFO) RAMIZ, rođen 1925. Ubijen u selu 24. juna 1992., pa zapaljen u kući.

7. DURIC TIMA, žena Begana. Rođena 1932., domaćica. Ubijena pa zapaljena u kući 24. juna 1992.

8. DURIC ZEJNA, žena Nezira. Rođena 1938., domaćica. Ubijena u selu 24. juna 1992. pa zapaljena u kući Begana Durića.

SELO ĆUREVO

Ubijeni:

1. BUNDA (ALIJA) HALIL, rođen 1944., zemljoradnik. Ubijen u zbjegu na Zelengori, gdje je i sahranjen.

2. KAROVIĆ (RAMO) AZIZ, rođen 1938., konobar. Ubijen u Foči u maju 1992. kod OŠ na Gornjem Polju.

3. TAHIROVIĆ MELČA, rođena 1915., domaćica. Ubijena u zbjegu na Lučkim Katunima – Zelengora. Nije sahranjena.

4. TAHIROVIĆ UMIJA, ubijena u katunu Lučke Kolibe na Zelengori, gdje je i sahranjena.

5. TAHIROVIĆ ZLATIJA, žena Agana. Rođena 1904., domaćica. Ubijena u zbjegu na Trebovi – Zelengora, gdje je i sahranjena.

“Nestali”:

1. DŽAMALIJA (IBRO) HAKO, rođen 1914. Prema tvrdnji kćerke i sina ubijen je u Jeleču, u zbjegu. Vodi se kao “nestao”.

2. ŽGALJ (OMER) JUSUF, rođen 1927., zemljoradnik. Vodi se kao “nestao”.

3. ŽGALJ (ALIJA) MEKA, rođena 1925., domaćica. Vodi se kao “nestala”.

SELO ŠADIĆI

Ubijeni:

1. ALIBAŠIĆ HAFA, rođena 1904., domaćica. Ubijena u zbjegu na Zelengori – Trebovi.
2. ALIBAŠIĆ MELĆA, žena Zufera. Rođena 1910., domaćica. Ubijena u zbjegu na Trebovi Zelengora 2. oktobra 1992.

SELO TODEVAC

Ubijeni:

1. HABUL ALMASA, žena Šaćira. Rođena 1907., domaćica. Ubijena pa zapaljena u kući Bećira Čedića, u selu Zamršten.
2. OŽEGOVIĆ HAFA, žena Sulje. Rođena 1918., domaćica. Ubijena pa zapaljena u kući Bećira Čedića, u selu Zamršten.
3. OŽEGOVIĆ (SULJO) SULEJMAN, rođen 1951., zemljoradnik. Ubijen u selu Zamršten pa zapaljen u kući Bećira Čedića.
4. OŽEGOVIĆ (ALIJA) SULJO, rođen 1904., zemljoradnik. Ubijen pa zapaljen u selu Zamršten, u kući Bećira Čedića.

Ubijena na drugom mjestu:

1. OŽEGOVIĆ ZAHIDA, žena Adema. Rođena 1947., domaćica. Ubijena prilikom prelaska piste na aerodromu Butmir.

SELO TRAVNIK

Ubijeni:

1. BIČO HABIBA, žena Smajla. Rođena 1902. Ubijena pa zapaljena u kući Hasana Biče.
2. BIČO HAMED.
3. BIČO (HAJDAR) IZET, rođen 1952. Poginuo od granatiranja u Hrasnici – Sarajevo.
4. BIČO (HAMID) SELIM, rođen 1927., penzioner. Poginuo od granatiranja u zbjegu na planini Vučevo.

5. BIČO (ŠERIF) TIFA, žena Omera. Rođena 1910., domaćica. Ubijena u zbjegu na Trebovi – Zelengora.
6. BIČO (SMAJL) ZEJNA, zvana Veza, rođena 1933., domaćica. Ubijena 22. juna 1992. pa zapaljena u kući sina Smajla Biče.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. BIČO IZUDINA.
2. BIČO (OMER) MUJO, rođen 1913., zemljoradnik. Poginuo u zbjegu za Gacko.

SELO IGOČE

Ubijeni:

1. NEZIR FATIMA, žena Zulfe. Rođena 1910., domaćica. Ubijena u zbjegu na Trebovi – Zelengora 2. oktobra 1992.
2. NIKŠIĆ (ŠAHA) RAŠID, rođen 1931., penzioner. Ubijen u selu 30. avgusta 1992.

“Nestali”:

1. HODŽIĆ HABIBA, žena Muje. Rođena 1926., domaćica. “Nestala” je prilikom povlačenja zbjega na prelazu rijeke Bistrice.
2. NEZIR (OSMAN) ZIBA, rođena 1962., domaćica. Zadnji put je viđena u koncentracionom logoru “Partizan” u Foči. Prema nekim podacima bila je silovana. Silovao je Mirko Šarović iz Tjentišta.

Ubijen na drugom mjestu:

1. NEZIR (SULJO) ALEN, rođen 1981., učenik. Poginuo od avionskog bombardiranja u Visokom.

SELO ZAMRŠTEN

Ubijeni:

1. ČEDIĆ (BEĆIR) ZAHIR, rođen 1956., radnik. Vraćajući se iz zbjega sa Vučeva u selo da okopa krompir, Srbi su ga uhvatili i na zvjerski način ubili, odrali mu kožu. Taj zločin pripisuje se Mati Mališu.

2. ČOLPA FATIMA, žena Edhema. Rođena 1939., domaćica. Ubijena u zbjegu na Videžu – Zelengora, 2. oktobra 1992.

3. IMAMOVIĆ ZEJNA, žena Bećira. Rođena 1908., domaćica. Ubijena pred kućom u selu.

4. KAJA (HALIL) BJELAN, rođen 1919. Ubijen pa zapaljen u kući Bećira Čedića u selu.

5. KAJA MEVLA, žena Bjelana. Rođena 1928., domaćica. Vraćajući se iz zbjega u selo da uzme nešto hrane, Srbi su je uhvatili i ubili u selu.

Ubijen na drugom mjestu:

1. IMAMOVIĆ (IBRO) PAŠO, rođen 1937., radnik. Poginuo u Sarajevu od granatiranja.

SELO VESELICE

Ubijen:

1. KRŠO (MEHO) VEHBİJA, rođen 1957., radnik. Poginuo 2. oktobra 1992. prilikom povlačenja zbjega u selu Laza iznad Jeleča.

“Nestao”:

1. BUNDA (MUJO) EDHEM, rođen 1946., malouman. Vodi se kao “nestao”, mada ima i tvrdnji da su ga Srbi ubili u selu Popov Most.

SELO BALIĆI

Ubijeni:

1. BALIĆ (ŠERIF) EDHEM, rođen 1963. Ubijen u selu.
2. BALIĆ (MUJO) ŠERIF, rođen 1933., obrtnik. Ubijen u selu.
3. HAJDAREVIĆ ZEHRA, žena Mahmutova, rođena 1907., domaćica. Ubijena u zbjegu na Trebovi – Zelengora, 2. oktobra 1992.
4. KOVAČ NAZA, žena Zećira. Rođena 1917., domaćica. “Nestala” je u povlačenju zbjega preko Zelengore u selu Tuhalji.

Ubijena na drugom mjestu:

1. HAJDAREVIĆ FATA, žena Mahmuta. Rođena 1907., domaćica. Ubijena u zbjegu na Trebovi – Zelengora, 2. oktobra 1992.

SELO MRKALJI

Ubijeni:

1. RIZVANOVIĆ (HASAN) HALIL, rođen 1931., penzioner. Ubijen u naselju Tjentište.
2. TAHIROVIĆ MURAT, Ekshumiran.

“Nestala”:

1. HAJDAREVIĆ (IBRO) FATA, rođena 1920., domaćica. Agresija je zatekla u fočanskoj bolnici, gdje joj se gubi svaki trag.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. RIZVANOVIĆ (SULEJMAN) DŽEVAD, rođen 1969., radnik. Poginuo od granatiranja u Sarajevu, na Stupu.
2. RIZVANOVIĆ (NASUF) HUSO, rođen 1963., radnik. Poginuo od granatiranja u Sarajevu.

SELO KRUŠEVO

Ubijen:

1. KRŠO (MUJO) ALIJA, rođen 1920. Ubijen 2. oktobra 1992. prilikom povlačenja zbjega u selu Laza iznad Jeleča.

SELO MJEŠAJI

“Nestali”:

1. KOVAČEVIĆ (MUJO) DERVIŠ, rođen 1969. Ubili su ga Srbi.
2. KOVAČEVIĆ (MUJO) DŽAFER, rođen 1964., malouman. “Nestao” je u zbjegu na Kozou, na Zelengori.

3. KOVAČEVIĆ (ALIJA) HAŠIM, rođen 1914., zemljoradnik. Prilikom povlačenja zbjega preko Zelengore "nestao" prilikom prelaska preko rijeke Bistrice.

4. KOVAČEVIĆ MELČA, žena Šabana. Rođena 1929., domaćica. Vodi se kao "nestala".

Ubijena na drugom mjestu:

1. KOVAČEVIĆ REMZA, žena Sulje. Rođena 1963., domaćica. Poginula od granatiranja u Hrasnici, Sarajevu.

SELO BASARIĆI

Ubijeni:

1. MUSLIĆ HABIBA, žena Sulje. Rođena 1924., domaćica. Poginula od granatiranja u Paležima na Zelengori.

2. MUSLIĆ MEJRA, rođena 1914., domaćica. Srbi je ubili u zbjegu na Trebovi - Zelengori, 2. oktobra 1992. pored kolibe Avde Hajdarevića. Nije sahranjena.

SELO LJUBINA

Ubijeni:

1. ČOLO FATA, žena Paše. Rođena 1921., domaćica. Od iscrpljenosti u zbjegu umrla u selu Vojnoviči, gdje je i sahranjena.

2. ČOLO (ADEM) PAŠO, rođen 1920., penzioner. Agresija ga zatekla u fočanskoj bolnici i prema nekim informacijama ubijen pored fočanske bolnice.

SELO HUM

Ubijen na drugom mjestu:

1. HUMIĆ (ZAHIR) SAFET, rođen 1971., radnik. 1993. poginuo od srpskog granatiranja kod Zenice.

NASELJE TJENTIŠTE

Ubijen:

1. KOLENDA RAMIZ, rođen 1952., radnik. Rođen u Vikoću. Srbi ga ubili na Tjentištu - Grab.

SELO ZAOSTR

Ubijen:

1. SUBAŠIĆ (SELIM) HALIL, rođen 1912. Srbi ga ubili u zbjegu na Trebovi - Zelengori. Sahranjen u šehidskom groblju na Trebovi.

SELO POPI

"Nestali":

1. SEJDIN (MURAT) IBRO, rođen 1966., radnik. Vodi se kao "nestao". Odveden zajedno sa ocem.

2. SEJDIN (SMAIL) MURAT, rođen 1937., penzioner. Zadnji put viđen u Foči gdje mu se gubi trag.

SELO BRAJKOVAC

Ubijen:

1. HAJDAREVIĆ (OMER) FEHIM, rođen 1925. Između 23. i 24. aprila 1992. ubijen u Brodu n/D i spaljen u kući. Prema nekim izjavama ovaj zločin je počinio Miladin Gagović.

Ubijen na drugom mjestu:

1. HAJDAREVIĆ (ŠABAN) SULJO, rođen 1939., penzioner. Poginuo je 1992. u Sarajevu od granatiranja.

Ubljeni:

1. KOVAČEVIĆ (OMER) ŠERIF, rođen 1905. Srbi ga ubili na Tjentištu i prema izjavi nekih svjedoka bacili su ga u kontejner za smeće.
2. ZEC (BEĆIR) HALIL, rođen 1925., penzioner. Ubijen – zaklan u kući. Sahranio ga pod kućom u vrtu H. Humić.
3. ZEC (SULJO) SULEJMAN, rođen 1908., maoluman. Srbi ga ubili u selu, u kući.

“Nestao”:

1. PAČO (HUSO) RAŠID, rođen 1928. Živio je u Brodu n/D. Vodi se kao “nestao”.

3. MJESNA ZAJEDNICA JELEČ

U v o d

Zločini u mjesnoj zajednici Jeleč počeli su 4. maja 1992. i trajali su sve do oktobra iste godine. Većinom je stradalo starije stanovništvo i oni koji su vjerovali srpskim komšijama pa su ostali u selima.

Zločine su počinili domaći Srbi, komšije. U zločinima je uzela učešće i regularna vojska bivše Jugoslavije iz garnizona u Kalinoviku naoružavajući srpski narod i granatirajući sela.

U selima mjesne zajednice Jeleč i svim drugim selima na širem prostoru Miljevinskog platoa, organizatori zločina su, između ostalih, bili Ljubo Ninković, visoki republički kadrovik u bivšem sistemu, potpukovnik Pavlović iz garnizona JNA u Kalinoviku i Vojka Cicović, ekstremista iz Miljevine.

U izvršenju zločina najviše su se isticali Pero Elez, samozvani vojvoda, čije je polje djelovanja bilo na prostorima cijele fočanske općine, Risto Trifković, nastavnik iz Miljevine, Pero Krunić, takođe nastavnik iz Miljevine i Milenko Vuković, načelnik srpske policije u Miljevini. U direktnom izvršenju zločina, pored pomenutih, ubrajaju se i lica iz poznate porodice Elez - Željko, Pavle, Luka, Nenad, Rade i Slavko, te Rajko Milutinović, Radmilo Vuković, Zoran Ivanović, Nenad Janković, Gojko Jojić, Željko Krunić, Zdravko Milutinović, Drago Ninković, Risto Ostojić, Dragan Rončević, Živko Miletić i drugi.

Zločini su izvršavani klanjem, strijeljanjem, masakriranjem, spaljivanjem i granatiranjem.

Mještani koji su se sklonili u obližnje šume, po noći su sahranjivali, bolje reći zatrpavali zemljom ubijene da leševe ne razvlače psi lutalice i divlje zvijeri, tako da se za mnoge zna mjesto ukopa.

Analizu zločina bilo je moguće uraditi na osnovu mnogobrojnih izjava preživjelih svjedoka zločina. Scenarij koji je prethodio zločinima

isti je kao i na svim drugim područjima fočanske opštine. Prvo se pozvalo stanovništvo da preda oružje. Odgovor Jelečaka je bio kategoričan da ne žele predati ono malo oružja što su imali. Uglavnom je to lovačko i trofejno oružje. Nešto su ljudi i kupovali po visokoj cijeni.

Predosjećajući opasnost koja nadolazi, mještani su se pokušavali samoorganizovati. Postavljene su barikade, uglavnom od balvana i kamenja, na prilaznim putevima prema selima, na Štavnju i Mladom Gaju. Postavljane su i stalne straže na Štavnju, Močilima, Mladom Gaju, Gradini i još nekim drugim mjestima.

U kanjonu rijeke Bistrice pravljena su mala kamena skloništa u slučaju granatiranja. Nema potvrde o tome da je bilo organizovane pomoći sa strane u pripremama stanovništva za odbranu u slučaju napada. Srbi su blokirali prilazne puteve prema jelečkim selima. Odstupnica naroda jedino je bila moguća prema obroncima planine Zelengore, Husadu i Radomišlji, gdje mnogi Jelečaci imaju svoje planinske katune.

Prvog maja Srbi počinju granatirati jelečka sela. Svoju ubitačnu artiljeriju postavljaju na Vratlu iznad Jeleča, na staroj cesti prema Kalinoviku, u blizini crkve u selu Budanj i u selu Vodice. Granatiranje traje tri dana. Drugog maja Srbi sa jednim transporterom i šleperom uklanjaju barikade. Zasipaju Jeleč mitraljeskom vatrom. Većina stanovništva, u strahu i panici, povlači se prema Husadu i Radomišlji. U selima ostaje nešto naroda.

Četvrtog maja Srbi upadaju u nebranjeni Jeleč. Na scenu stupa najstravičniji i najmonstruozniji zločin. Na zvjerski način ubijaju i masakriraju sve koje zatiču u Jeleču. Kolju i spaljuju žive ljude. Srbi, bivši nastavnici ubijaju na zvjerski način svoje učenike, komorati iz rudarskih okana rudnika uglja u Miljevini ubijaju svoje bošnjačke komšije, komšije ubijaju svoje komšije. Pljačkaju sve šta stižu. U plamenu nestaju kuće. Nestaje i jelečka džamija.

Kasnije, Srbi sa šumskih puteva pozivaju preko megafona odbjegli stanovništvo koje se sklonilo u planinu da se vrata u sela. Kao, oni će ih štiti. Mnogi nasjedaju ovoj podvali, pa se neki i vraćaju. Svoju naivnost plaćaju pokoljem, kojeg Srbi ponovo vrše.

Srbi se privlače i katunima na Husadu i Radomišlji, gađajući kolibe zoljama, osama i drugim ubitačnim sredstvima. I tu strada dio izbjeglog stanovništva.

Srbi 10. maja 1992. napadaju i šumsko radilište na Paležima, gdje se sklonio dio stanovništva. Stanovništvo se povlači dublje u planinu Zelengoru, prema Videžu, i tu se spaja sa velikim zbjegom u kome se nalazi stanovništvo iz sela doline Sutjeske.

Branioci zbjegova imaju svakodnevne sukobe sa Srbima. Tako, 20. septembra, na Papratnim Njivama, ubijaju 38 pripadnika srpskih snaga. Srpska opština Foča zbog toga proglašava trodnevnu žalost.

Približava se zima koja je u ovoj planini surova. **Srbi stalno granatiraju zbjegove.** Ponestajalo je hrane i braniocima zbjegova sredstava za odbranu. Radi toga, branioci zbjegova pod vodstvom legendarnog Zaima Beševića odlučuju da se sa zbjegovima povuku, bolje reći probiju, na slobodnu teritoriju, prema Igmanu i Bjelašnici. Probijanje započinje 1. oktobra i traje deset dana. Probijanje se izvodi uglavnom noću. Stalni su sukobi sa Srbima.

Ispod sela Izbišno, na gazu preko rijeke Bistrice, zbjeg prelazi magistralni put Foča-Sarajevo. A zatim preko sela Kljuna i Grepka, stižu na slobodnu teritoriju. Mnogi iz zbjegova, naročito stariji i iznemogli koji zaostaju, bivaju ubijeni.

U toku najvećih iskušenja kojima su bili izloženi pri povlačenju, u selu Kljuna, porađa se Mubera Sarač. Donosi na svijet zdravo jelečko čedo. Rodio se vjesnik uskrsnuća novog jelečkog čovjeka, koji nije nikada izgubio nadu da će se kad-tad vratiti na svoje spaljeno ognjište.

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

VAROŠ JELEČ

Ubijeni:

1. BAJROVIĆ (ALIJA) ESMA, rođena 1952., radnica. Ubijena 13. juna 1992. u kući Osmana Bajrovića. Ukopana u groblju Paškovač.
2. BIBOVIĆ ALMASA, žena Jusufa, rođena 1904., domaćica. Ubijena 10. avgusta 1992. Sahranjena kilometar i po daleko od kuće na mjestu zvanom Sjenokoski potok. Sahranio je sin Salko Bibović. Tu je sahranjena i Bejta Kurtović. Ekshumirana.
3. ČORBO FATA, žena Smaje. Rođena 1909., domaćica. Ubijena prilikom povlačenja zbjega 1. oktobra 1992. na rijeci Bistrici. Nije sahranjena.
4. DOLAN FATIMA, žena Šerifa. Rođena 1918., domaćica. Početkom avgusta 1992. ubijena pred kućom Alije Zametice, a zatim je kuća zapaljena. Nije sahranjena. Ekshumirana.
5. DOLAN (BEĆIR) ŠERIF, rođen 1899., zemljoradnik. Početkom avgusta 1992. ubijen pred kućom Alije Zametice. Nije sahranjen. Ekshumiran.
6. DŽINIĆ (MURAT) JUSUF, rođen 1931. Ubijen pred kućom. Sahranjen je u bašti lijevo od kuće. Ekshumiran.
7. DŽUBUR (MUJO) KADUNA, rođena 1910., domaćica. Koncem juna ubijena u selu. Sahranjena 27. juna 1992. na groblju Gradišta. Sahranio ju je Salko Bibović. Zajedno sa Kadunom sahranio je i Zejnila Suljevića, Fatimu Šundo, Mejru i Zadu Šljivo. Ekshumirana.

8. DŽUBUR (ZULFO) MUJO, rođen 1900., penzioner. Sredinom maja ubijen u selu. Ukopao ga je pred kućom u bašti Salko Bibović. Ekshumiran.

9. HADŽIĆ (HAMID) EDHEM, rođen 1931., penzioner. Ubijen u vikendici Hamde Hadžića, pored koje je i sahranjen. Ekshumiran.

10. HADŽIĆ FATA, žena Edhema. Rođena 1933., domaćica. Ubijena 4. maja 1992. u vikendici Hamde Hadžića, pored koje je i sahranjena. Ekshumirana.

11. HADŽIĆ HASNA, žena Uzejra. Rođena 1922., domaćica. Ubijena 4. maja 1992. pored vikendice Hamde Hadžića. Tu je i sahranjena. Ekshumirana.

12. HADŽIĆ (AVDIJA) IBRO, rođen 1912., penzioner. Oko 15. septembra ubijen u kući, pa onda kuća zapaljena. Ekshumiran.

13. HADŽIĆ (EDHEM) SENIDA, rođena 1962. Ubijena u vikendici Hamde Hadžića, pored koje je i sahranjena. Ekshumirana.

14. HADŽIĆ ŠEĆA, žena Muhameda. Rođena 1908., domaćica. Oko 15. septembra ubijena u kući, pa onda kuća zapaljena. Ekshumirana.

15. KRKALIĆ ZULA, žena Mehe. Rođena 1920. Došla kod sestre u posjetu u Jeleč. Bila je skoro slijepa i nepokretna. Ubijena 4. maja 1992. Nije sahranjena. Ekshumirana.

16. KURTOVIĆ (ARIF) IBRAHIM, rođen 1934., penzioner. Ubijen 4. maja 1992. negdje kod sela Govza. Nakon toga zatrpan šljunkom pored asfalta na putu prema Mladom Gaju. Ekshumiran.

17. SALČIN TIFA, žena Mustafe. Rođena 1912., domaćica. Ubijena 10. avgusta u kući Šefke Berbera, pa onda kuća zapaljena. Nije sahranjena.

18. SEJDIN (AJET) DŽEMAIL, rođen 1905. Ubijen 4. maja 1992. u kući, nakon čega je kuća zapaljena. Ostaci izgorjelog tijela sahranjeni pored kuće Alije Suljevića i Alije Šalake.

19. SEJDIN HABIBA, žena Džemila. Rođena 1908., domaćica. Ubijena u selu pored kuće. Tu je i sahranjena.

20. SRNJA (JUSUF) ABID, rođen 1935., rudar. Ubijen 4. maja 1992. na mjestu Latin Pod. Žene su ga tu i sahranile pored potoka. Svjedoci tvrde da ga je ubio Pero Elez sa članovima svoje porodice. Ekshumiran.

21. SRNJA (JUSUF) ASIM, rođen 1944., radnik. Ubile su ga snage Pere Eleza 4. maja 1992. na mjestu zvanom Latin Pod, gdje je i sahranjen. Prema drugoj verziji sahranjen je pored kuće Zulfe Srnje. Ekshumiran.

22. SRNJA EDIN.

23. SRNJA (ZULFO) ELVEDIN, rođen 1970., radnik. Ubile su ga snage Pere Eleza na mjestu zvanom Latin Pod (ili Latin Do), gdje je i sahranjen. Ekshumiran.

24. SRNJA (HAKIJA) ENVER, rođen 1940., radnik. Ubijen pored kuće Hamde Hadžića. Sahranjen pored vikendice Hamde Hadžića.

25. SRNJA (SALIH) HADŽIRA, rođena 1910., domaćica. Ubijena pored kuće Hamde Hadžića, gdje je i sahranjena. Ekshumirana.

26. SRNJA (ŠUĆRO) HAKIJA, rođen 1955., radnik. Ubile su ga snage Pere Eleza 4. maja 1992. na mjestu zvanom Latin Pod, gdje je i sahranjen. Ekshumiran.

27. SRNJA JELENA, žena Envera. Rođena 1939., domaćica. Ubijena je 4. maja 1992. pored kuće Hamde Hadžića gdje je i sahranjena. Ekshumirana.

28. SRNJA (JUSUF) MUSTAFA, rođen 1942., rudar. Ubio ga je Pero Elez sa članovima porodice 4. maja 1992. na mjestu zvanom Latin Pod. Tu je i sahranjen. Ekshumiran.

29. SRNJA (ASIM) NEDŽAD, rođen 1973., učenik. Ubile su ga snage Pere Eleza 4. maja 1992. na mjestu zvanom Latin Pod, gdje je i sahranjen. Ekshumiran.

30. SRNJA (JUSUF) OMER, rođen 1936., rudar. Ubijen 4. maja 1992. na mjestu Latin Pod. Tu je i sahranjen. I ovaj zločin počinio je Pero Elez sa članovima svoje porodice. Ekshumiran.

31. SRNJA (JUSUF) ZULFO, rođen 1938., radnik. Snage Pere Eleza ubile ga 4. maja 1992. na mjestu zvanom Latin Pod, gdje je i sahranjen. Ekshumiran.

32. SULJEVIĆ (ALIJA) ABDULAH KIGEN, rođen 1968. Ubijen na rijeci Bistrici.

33. ŠALAKA (BEGO) AVDO, rođen 1940., radnik. Od iscrpljenosti je umro u zbjegu u planini Husad. Ukopan je pod brdom Husad.

34. ŠLJIVO (IBRO) EDHEM, rođen 1924., penzioner. Ubijen 4. maja 1992. na mjestu zvanom Latin Pod, gdje je i sahranjen. Ekshumiran.

35. ŠLJIVO (IBRO) EJUB, rođen 1932., trgovac. Ubijen 4. maja 1992. kod kuće. Ispod kuće, do puta, zatrpan pijeskom.

36. ŠLJIVO ZADA, žena Atifa. Rođena 1928., domaćica. Ubijena 27. juna 1992. Sahranjena je u zajedničkoj grobnici na groblju Gradišta. Sahranili su je sin Kasim, Alija Šalaka i Murat Čano. Ekshumirana.

37. ŠUNDO FATIMA, žena Saliha. Rođena 1912., domaćica. Ubijena u selu sredinom juna 1992. Sahranjena je 27. juna 1992. u zajedničkoj grobnici na groblju Gradišta. Sahranili su je sin Kasim, Alija Šalaka i Murat Čano. Ekshumirana.

38. ŠUNDO MEJRA, žena Alije. Rođena 1913., domaćica. Ubijena sredinom juna 1992. u selu. Po jednoj verziji sahranjena je pored kuće, a po drugoj u zajedničkoj grobnici na groblju Gradišta. Ekshumirana.

39. ZAMETICA AIŠA, žena Husina. Rođena 1917., domaćica. Ubijena 4. maja 1992. u kući. Sahranjena u bašti ispod kuće. Ekshumirana.

40. ZAMETICA EKREM, rođen 1960. Ubijen u selu. Ekshumiran.

41. ZAMETICA (MUJKO) OSMAN, rođen 1937., penzioner. Ubijen 4. maja 1992. Sahranjen u Lukama pored stare pilane pored Jusufa Đinića. Ekshumiran.

“Nestali”:

1. BEŠIREVIĆ (MURAT) MEHO, rođen 1962. Vodi se kao “nestao”. Ima tvrdnji da je odveden u koncentracioni logor što nije potvrđeno.

2. HADŽIĆ (OMER) VAHID, rođen 1949., radnik. Zarobljen u selu i vodi se kao “nestao”.

3. NIKŠIĆ (NAZIF) DŽEMAL, rođen 1937., penzioner. Vodi se kao “nestao”.

4. SRNJA (FEHIM) FEHIM, rođen 1934., imam. Vodi se kao “nestao”.

5. ŠALAKA (AVDO) EKREM, rođen 1971., radnik. Vodi se kao “nestao”.

6. ZAMETICA (OSMAN) EKREM, rođen 1969. Vodi se kao “nestao”.

7. UŠTO (HASAN) ENES, rođen 1955., radnik. Radio u Trebinju. Vodi se kao “nestao”.

JELEČ OFSINE

Ubijeni:

1. KURTOVIĆ (HAMZA) BEJTA, rođena 1918., domaćica. U avgustu 1992. ubijena na mjestu Sjenokos. Prema izjavama svjedoka ubio ju je Blagoje Pandžić. Sahranjena je. Ekshumirana.

2. KURTOVIĆ (AVDO) MUJO, rođen 1920., penzioner. Ubijen 10. avgusta 1992. u zbjegu na Paležima, na mjestu Suljov Do. Nije sahranjen. Ekshumiran.

3. TUZLAK (HUSEJN) ĆAMIL, rođen 1904., imam. Ubijen 4. maja 1992. u kući. Prema izjavama svjedoka ubio ga je Živko Miletić sa Perom Elezom, Aleksom Vukovićem i Milenom Krunićem. Sahranjen je u selu u porodičnom groblju Tuzlaka. Ekshumiran.

JELEČ KLIJEŠTA

Ubijeni:

1. LJEZAMI HALIMA, žena Nasufa. Rođena 1953., domaćica. Ubijena krajem jula 1992. Sahranjena je pored kuće.

2. JEZAMI (RAMADAN) NASUF, rođen 1953., limar. Ubijen u selu 4. maja 1992. Sahranjen pored kuće Mustafe Tuzlaka. Ekshumiran.

“Nestala”:

1. PALALIJA HAJRA, žena Muharema. Rođena 1934., domaćica. Vodi se kao “nestala”.

JELEČ MOČILA

Ubijeni:

1. ZAMETICA FATIMA FATKA, žena Ramiza. Rođena 1935., domaćica. Ubijena u selu Banjine. Nije ukopana. Ekshumirana.

2. ZAMETICA HASKA, žena Šaćira. Rođena 1918. Ubijena 4. maja 1992. Ne zna se mjesto gdje je ubijena. Ekshumirana.

JELEČ LAZA

Ubijeni:

1. TUZLAK (RAMIZ) SALKO, rođen 1969., radnik. Prilikom povlačenja zbjega “nestao” pored rijeke Bistrice.

“Nestao”:

1. NIKŠIĆ (MUNIB) KEMO, rođen 1959., radnik. Vodi se kao “nestao”.

SELO PODGAJ

Ubijeni:

1. BEŠIREVIĆ (MURAT) FADIL, rođen 1971., radnik. Ubijen u zbjegu na planini Radomišlje. Ekshumiran.

2. BEŠIREVIĆ (NASUF) FUAD FUDO, rođen 1975., radnik. Ubijen u zbjegu na planini Radomišlje, početkom juna 1992. gdje je i zakopan. Ekshumiran.

3. BEŠIREVIĆ (BEŠIR) NASUF, rođen 1947., sjekač. Ubijen u zbjegu na planini Radomišlje, gdje je i sahranjen. Ekshumiran.

4. SARAČ (OMER) AVDO, rođen 1934., rudar. Ubijen početkom juna 1992. u Jeleču. Ukopan pored kuće na njivi. Ekshumiran.

5. ŠALAKA (SALKO) HAMID, rođen 1929., penzioner. Ubijen zajedno sa Ramom Omeragićem. Sahranjeni u blizini kuće u njivi Šalaka.

6. ŠALAKA (SALKAN) ZAHID, rođen 1924., penzioner. Ubijen početkom juna 1992. u selu. Sahranjen je u bašti pored kuće. Ekshumiran.

“Nestao”:

1. BEŠIREVIĆ (BEŠIR) MURAT, rođen 1929., sjekač. Uхваćen na putu (pruzi) prema Radomišlju i gubi mu se trag.

SELO GOVZA

Ubijeni:

1. MUJEZINOVIĆ (RAMO) HIDA, rođena 1925., domaćica. Ubijena u selu. Nije sahranjena. Ekshumirana.
2. OMERAGIĆ (AVDIJA) MURAT, rođen 1910. U junu 1992. ubijen u zbjegu na planini Radomišlje. Tu je i sahranjen. Ekshumiran.
3. OMERAGIĆ (ŠAĆIR) RAMIZ, rođen 1937., službenik. Ubijen u selu početkom juna 1992. Ukopan je iznad puta u njivi Šalaka. Ekshumiran.
4. PERVIZ HASIBA, žena Sulejmana. Rođena 1920., domaćica. Ubijena pred štalom zajedno sa Hidom Mujezinović. Nisu sahranjene.
5. SALKUNIĆ (RAMO) ALIJA, rođen 1930., penzioner. Rodom iz Rogatice. Ubijen 1. oktobra 1992. prilikom povlačenja zbjega ispod sela Izbišno, na gazu rijeke Bistrice. Nije sahranjen.
6. SULJEVIĆ HIDA, žena Mušana. Rođena 1910., domaćica. Ubijena u zbjegu u Paležima prilikom povlačenja zbjega. Ostala u kolibi Avdije Omeragić.
7. SULJEVIĆ (SULEJMAN) NAZIF, rođen 1954., radnik ŠIP "Maglič". Ubijen u zbjegu na planini Radomišlje u kolibi početkom jula 1992. koja je zatim zapaljena. Ekshumiran.
8. SULJEVIĆ (HALIL) ZEJNIL, rođen 1907. Ubijen 27. juna 1992. u selu. Prema izjavama svjedoka to je uradio Risto Trifković. Zakopan je na groblju porodice Tuzlaka.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. SULJEVIĆ (ALIJA) ALIJA ALJO, rođen 1950., radnik. Poginuo u Sarajevu od granatiranja.
2. SULJEVIĆ (ALIJA) ENVER, rođen 1955., radnik. Poginuo u Sarajevu od granatiranja.

SELO BANJINE

Ubijeni:

1. DRINJAKOVIĆ (PAŠO) MURAT, rođen 1907., imam. Ubijen drugog dana Kurban bajrama. Ima više verzija o njegovom ubici. Najviše svjedoka tvrdi da ga je ubio Miljenko Zoka Vuković. Ukopan je ispod kuće (oko 30 metara) prema štali. Ekshumiran.
2. DRINJAKOVIĆ (SULJO) ZEHRA, rođena 1923., domaćica. Prilikom povlačenja zbjega izgorjela u kući Ragiba Keće, zajedno sa Abidom Hukarom i Mejrom Kečo.
3. DŽUBUR HABIBA, žena Murata. Rođena 1919., domaćica. Ubijena u selu kod kuće Murata Šahbaza, u junu 1992. Nije sahranjena. Ekshumirana.
4. DŽUBUR MEJRA, žena Osmana. Rođena 1937., domaćica. Ubijena u selu, u septembru 1992. Nije sahranjena.
5. DŽUBUR (HASIB) MURAT, rođen 1922., penzioner. Ubijen u selu, u junu 1992., sahranjen pod kućom, u gaju kod stare štale. Ekshumiran.
6. DŽUBUR (HASIB) RAMO, rođen 1924., penzioner. Ubijen u selu, u junu 1992. Sahrnjen blizu kuće, kod glavne seoske ceste, u njivi. Ekshumiran.
7. DŽUBUR (MAŠO) OSMAN, rođen 1920., penzioner. Ubijen kod kuće u selu. Sahrnjen je pod putem blizu kuće Murata Zametice. Ekshumiran.
8. ŠAHBAZ HABIBA, žena Murata. Rođena 1937., domaćica. Ubijena u kući, u selu, u julu 1992. Nije sahranjena. Ekshumirana.
9. ŠAHBAZ (SALKIJA) HAKIJA, rođen 1937., penzioner. Ubijen 4. maja 1992. u selu. Zakopan kod kuće Avde Šahbaza, zapravo pod kućom u gaju. Smatra se prvom žrtvom na prostorima Jeleča. Ekshumiran.
10. ZAMETICA ALMASA, žena Alije. Rođena 1927., domaćica. Ubijena zajedno sa Zulom Krkalić i Fatimom Drinjaković ispred njene kuće. Nisu sahranjene. Ekshumirana.

11. ZAMETICA HIDA, žena Ibri. Rođena 1929., domaćica. Ubijena u selu u julu 1992. Nije sahranjena. Ekshumirana.
12. ZAMETICA (NASUF) IBRO, zvani Velija, rođen 1929., penzioner. Ubijen u selu u junu 1992. Zapravo, zapalili su ga u njegovoj garaži, iznad puta, blizu kuće. Ekshumiran.
13. ZAMETICA ŠEĆA, žena Aziza. Rođena 1918., domaćica. Ubijena u selu, u junu 1992. Izgorjela u garaži. Ekshumirana.

Ubijena na drugom mjestu:

1. ZAMETICA ISMETA

SELO RATINE

Ubijeni:

1. ŠAHBAZ HASKA, žena Adema. Rođena 1911., domaćica. Ubijena 4. maja 1992. u selu kod kuće. Tu je i zakopana.
2. ŠAHBAZ (MUSTAFA) FERIDA, rođena 1954., domaćica. Sredinom jula 1992. ubijena u selu Poljice, u zaseoku Jabuka. Nije sahranjena.
3. ŠAHBAZ (MAHMUT) MUSTAFA, rođen 1934., radnik. Ubijen u selu 4. maja 1992. Zakopan na kosi blizu kuće.

SELO DRAČE

Ubijen:

1. MUŠANOVIĆ (OMER) ISMET, rođen 1952., radnik. Ubijen početkom maja 1992. u Šišića Polju, ispod Husada. Zakopan na groblju u Dračama.

“Nestali”:

1. HUSEINOVIĆ (IBRO) VAHID, rođen 1958. Ubijen na Dobrim Vodama. Nije sahranjen.
2. HUSEINOVIĆ (IBRO) VELIJA, rođen 1955. Uhvaćen na Sokolu i gubi mu se trag.

3. MUŠANOVIĆ (ALIJA) HASAN, rođen 1923. Vodi se kao “nestao”.

4. MUŠANOVIĆ (OMER) MUSTAFA, rođen 1962. Vodi se kao “nestao”.

5. MUŠANOVIĆ (AVDO) SAFET, rođen 1941. Vodi se kao “nestao”.

SELO POLJICE

Ubijeni:

1. BARLOV (IZET) ALDIN, rođen 1979. Ubijen pa onda izmasakriran od strane Riste Trifkovića i njegovih snaga u junu 1992. u selu.

2. BARLOV (DIKO) ALMIR, rođen 1971. Prema izjavi mnogih svjedoka, u junu 1992. ubio ga je njegov bivši nastavnik Risto Trifković uz saučesništvo Ljube Cicmila i Dragana Čosovića. Nije zakopan.

3. BARLOV (DIKO) EDIN, rođen 1975., učenik. I njega je ubio u selu njegov bivši nastavnik Risto Trifković, u junu 1992.

4. BARLOV (EDHEM) ELVEDIN, rođen 1961., učenik. U junu, u selu ga je ubio njegov bivši nastavnik Risto Trifković sa svojim snagama.

5. BARLOV MEJRA, žena Zajke. Rođena 1912. Ubijena u selu u junu 1992. Nije sahranjena.

6. BARLOV (SADO) NASUF, rođen 1929., penzioner. Ubijen 4. maja 1992. u selu. Zakopan (zatrpan pijeskom) kod Mitrina vrela u selu Kliješta. Ekshumiran.

7. BARLOV (JUSUF) OSMAN, rođen 1920. Ubijen u selu u junu 1992. Nije zakopan.

8. BARLOV (ZAJKO) SADO, rođen 1949. Ubijen u selu 12. juna 1992. Ukopan u dolini Vaganjac, blizu škole. Ekshumiran.

9. BARLOV ZULA, žena Sade. Rođena 1951., domaćica. Ubijena u selu u junu 1992. Zakopana u dolini Vaganjac blizu škole. Ekshumirana.

10. BEČIREVIĆ AIŠA, žena Ahmeta. Rođena 1912. Ubijena u selu u septembru 1992. Nije sahranjena.

11. BEĆIREVIĆ DERVIŠA, rođena 1926., domaćica. Ubijena u selu u junu 1992. Nije ukopana.

12. BEĆIREVIĆ MEJRA, žena Šaćira. Rođena 1910. U septembru 1992. ubijena u selu. Nije sahranjena.

13. BEĆIREVIĆ (MUJO) SULJO, rođen 1939. Ubijen u septembru 1992. u selu. Nije sahranjen.

14. BEĆIREVIĆ (MUJO) ŠAĆIR, rođen 1908., penzioner. U septembru 1992. ubijen u selu. Nije sahranjen.

15. NIKŠIĆ ABIDA, žena Adema. Rođena 1938., domaćica. Objješena u koncentracionom logoru u Kalinoviku. Sahranjena na groblju u selu Mjehovina. Po drugoj verziji, koja je tačnija, ukopana je na groblju u Jelašcima.

16. NIKŠIĆ (ADIL) FIKRET, rođen 1958., konobar. Ubijen u selu 12. juna 1992. u kući. Ukopan je pored kuće Dedovića. Ekshumiran.

17. NIKŠIĆ MUNIRA, žena Šefkije. Rođena 1923., domaćica. Ubijena u selu u junu 1992. Nije ukopana.

18. NIKŠIĆ ŠEMSA, žena Omera. Rođena 1901. Ubijena u selu 4. maja 1992. Zakopana pored kuće u zaseoku Jabuka.

"Nestali":

1. BARLOV MALKA, žena Muje. Rođena 1922., domaćica. Vodi se kao "nestala".

2. BEĆIREVIĆ (AHMET) MUSTAFA, rođen 1946., radnik. Vodi se kao "nestao".

3. NIKŠIĆ (ŠEFKIJA) ŠEFKO, rođen 1962., rudar. Vodi se kao "nestao". Prema nekim podacima umro je u Sarajevu.

4. PAŠOVIĆ MEJRA, žena Huse. Rođena 1912. Vodi se kao "nestala".

4. MJESNA ZAJEDNICA MILJEVINA

U v o d

Ne može se sa sigurnošću tvrditi da su nam poznati svi zločini koje su počinili Srbi u rudarskom naselju Miljevina i selima koja gravitiraju ovoj fočanskoj mjesnoj zajednici.

Redovi koje ispisujemo su svjedočenja preživjelih. Nema puno svjedoka izvršenih zločina. I ovdje je većina počinjenih zločina izvršena bez svjedoka, bez preživjelih.

Pećine kojima obiluje ovaj rudarski kraj, rudarska okna i odlagališta rudne jalovine, kriju tajne mnogih počinjenih zločina. Koncentracioni logor u Foči, takođe, krije tajnu nestanka mnogih mještana Miljevine koji su tamo odvedeni. Mnogi od njih proveli su u koncentracionom logoru samo dan-dva, a onda su ih iz logora izvele snage Pere Eleza. Zato se oni i vode u rubrici “nestalih”. Drinski most u Brodu na Drini, takođe, krije tajnu nestanka mnogih mještana Miljevine i miljevinskih sela.

April, maj, juni i juli 1992. mjeseci su kada je počinjeno najviše zločina.

Na brutalan način ubijeni su mještani Miljevine i sela ovoga prostora, Bošnjaci, koji su uglavnom svoj nasušni hljeb zarađivali u oknima rudnika mrkog uglja u Miljevini. Pobijeni su od svojih komšija Srba. I zločinci su bili uglavnom rudari. Rudari, komorati, Srbi, u jednom vremenu, klali su i ubijali svoje komšije, rudare, komorate, Bošnjake. Tu u Miljevini, ponižen je cvijet bošnjačke mladosti. Javna kuća “Karamanova kuća”,⁴ motel u Miljevini i mnoge privatne kuće i stanovi, svjedoče o iživljavanju komšija, nad svojim

⁴ Javna kuća u kući Nusreta Karamana. Otvorio ju je Pero Elez, vojvoda.

dojučerašnjim komšinicama i drugaricama iz razreda. Silovane su i stare, i mlade, često i djevojčice. Ovdje, u Miljevini, živjeli su i radili Srbi koji su klali svoje dojučerašnje učenike.

Sva sela miljevinskog prostora očišćena su od bošnjačkog življa. Spaljene su sve bošnjačke kuće.

Džamije u Jeleču i Kratima srušene su sa zemljom. Zločincima ni bogomolje nisu bile svete.

Danas, spaljenim bošnjačkim selima caruju zelengorski vukovi i hodaju oni koji su počinili zločine. I stara kula Čengića na Ratajima, zapravo ono što je od nje ostalo, dosta je toga vidjela i zapamtila.

I naredbodavci zločina i genocida nad Bošnjacima Miljevine, kao i sami izvršioци zločina su isti oni, koji su počinili zločine i u drugim mjesnim zajednicama miljevinskog okruženja, u Jeleču, Kratinama, u Kozijoj Luci.

Ko su zapravo ubice Miljevine?

U prvom redu to su članovi kriznog štaba u Miljevini na čelu sa predsjednikom Pavlom Elezom. Oni su odlučivali o sudbini ljudi i njihove imovine. A njihove odluke su bile ubilačke, genocidne.

U tom kriznom štabu djelovao je i Pero Elez, sin Pavla, samozvani vojvoda, pa Slavko Stanković, rudarski inženjer, a bio je i predsjednik Izvršnog odbora SO Foča, pa Brane Stanković, trgovac, Stojan Stanković, aktivni oficir JNA, Nikola Baja Golijanin, inženjer rudarstva, Dragan Todorović i Savo Milovanović.

Tu je neizbježni Ljubo Ninković, predratni republički i sindikalni funkcioner, za koga mještani tvrde da je bio zadužen za tzv. etničko čišćenje miljevinskog prostora od Bošnjaka.

Tu je već spomenuti nastavnik Risto Trifković, ubica svojih učenika. On je formirao javnu kuću u Miljevini - "Karamanovu kuću". Svjedoci za njega tvrde da je zaklao svoja dva učenika, braću Barlove, da je zaklao hodžu Murata Drinjakovića i staricu Zejnu Suljević. Zajedno sa Draganom Čosovićem i Ljubom Cicmilom, zaklao je Alemu Barlov u selu Trošanji. Tu su i Miljenko Vuković, načelnik SUP-a u Miljevini i nastavnik Miloš Krunić, za koga svjedoci tvrde da

je lično ubio Zahida i Hamida Šalaku, a da je saučesnik u ubistvu hodže Čamila Tuzlaka.

Tu su zatim Novak Stanković, Mićo Vuković, Dobro Stanković, Nedo Todorović, Zdravko Tešević, Nedo Dunić i izzyesni Cerović, koji je bio rudarski novinar, koji su 24. juna 1992. u selu Mrđanovićima ubili sedam žena.

Tu su Neđo Golubović i Pavle Elez koji su na mjestu Mitrovo Vrelo 6. juna 1992. ubili Murisa Hrbinića, Hamida Muhovića, Ahmeta Ramovića i jedno romsko dijete.

Tu je i Pavlović, zvani Beban, konobar, iz sela Budanj, koji je ubio svoga komšiju Muhameda Budnju.

Spomenućemo samo još neke: Neđo Bošković, Rade Drašković, Petar Pejović, Ljubo Zelenović, Pero Ninković, Zoran Ivanović, Duško Jovović, Miroslav Delić, Goran Čosović, Goran Milutinović, Radmilo Davidović, Dane Šošić, Velibor Vuković, Dušan Ivanović, Dragan Janjić, Mićo Orlović, Biljana Mrgud, Jelena Cicović, Marica Simović, Nada Stanković, Vlado Golubović, Saša Gagović, Tomo Ostojčić, Dragan Tešević, Jago Mališ, Njego Bošković, Radivoje Pavlović, Radivoje Filipović, Slobodan i Aleksa Marković...

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

NASELJE MILJEVINA

Ubijeni:

1. BABALIJA (MUJO) HASIB, rođen 1965., palilac. Uhvaćen zajedno sa Seadom Babalijom na mjestu zvanom Krš na putu prema Andelijama i tu ubijen.
2. BABALIJA (RAMIZ) SEAD, rođen 1965., radnik. Uhvaćen na putu prema Andelijama na mjestu zvanom Krš i tu ubijen.
3. BUDNJO (HAKIJA) ARIFA, rođena 1942., čistačica. Ubijena u Miljevini na mjestu zvanom Puriševina.
4. ĆEMO (MEHO) ATIF, rođen 1958. Iz Kratine. Živio i radio u Miljevini. Prema izjavi svjedoka, ubijen pred motelom u Miljevini.
5. HODŽIĆ SEJDA, žena Muradifa. Rođena 1925., domaćica. Dosta mučena od strane Srba. Stigla je živa do Kalinovika. Od posljedica mučenja u Kalinoviku umrla.
6. HRBINIĆ (BAJRO) MURIS, rođen 1945., vozač. Prema izjavi izbjeglih žena iz Miljevine (zapravo protjeranih) datoj u Goraždu 6. juna 1992., Nedo Golubović i Ilija Elez iz Borjanica odveli su ga na mjesto zvano Mitrovo vrelo i tu ubili. Navodno su ga prije toga koristili kao čistača mina. Ekshumiran.
7. HRBINIĆ ZEJNA, žena Rizvana. Rođena 1927., domaćica. Ubijena u Miljevini ispod ambulante.
8. KAVAZIĆ TIDŽA, žena Jusufa. Rođena 1941., domaćica. Kao tešku bolesnicu Srbi su je, navodno, povezli u bolnicu u Foču i onda je najvjerojatnije ubili, pošto su se brzo povratili.

9. RAJKIĆ IBRAHIM, rođen 1938., rudar. Iz Kaknja. Živio i radio u Miljevini. Srbi su ga dosta mučili. Sa većom grupom mještana dovežen je u Osanicu blizu Goražda i tu je odmah po izlasku iz autobusa i umro.

Ubijen je i Mirsad Subašić iz Bavčića koji je živio i radio u Miljevini. On je, međutim, ubijen u Bavčićima pa je tamo obraden. Tijelo mu je ekshumirano i identificirano. Sahranjen je u Bavčićima.

“Nestali”:

1. BABALIJA (SULEJMAN) NEDŽIB, rođen 1960., bravar. Nema sigurnih potvrda da je ubijen. Zato se vodi kao “nestao”.
2. BEKTOVIĆ (HILMIJA) SAMIR, rođen 1969., nezaposlen. Nema sigurne potvrde da je stigao živ do koncentracionog logora gdje je poveden. Vodi se kao “nestao”.
3. BEKTOVIĆ (MEHO) RAMIZ, rođen 1952. Vodi se kao “nestao”, pošto nema potvrde da je doveden do koncentracionog logora u Foči, gdje je bio poveden.
4. ĆEMO (SALIH) MEHO, rođen 1930., penzioner. Iz Kratine. Živio i radio u Miljevini. Vodi se kao “nestao”, pošto nema sigurne potvrde da je ubijen u Miljevini, kako tvrde svjedoci.
5. DIVOVIĆ (SEJMAM) MUNIB, rođen 1961., radnik. Gubi mu se trag.
6. DURGUT (AHMO) MUJO, rođen 1958., rudar. Iz Miljevine. Gubi mu se trag.
7. DŽANKO (IBRAHIM) SEAD, rođen 1963., radnik. Vodi se kao “nestao”.
8. DŽANKO (IBRAHIM) SENAD, rođen 1969., nezaposlen. Vodi se kao “nestao”.
9. ISTRETI (ŠERIF) RAHIM, rođen 1952., radnik. Vodi se kao “nestao”.
10. KADIĆ (HILMO) HASENA, rođena 1931., čistačica. Gubi joj se trag.
11. KIBRIĆ (JUSUF) HASAN, rođen 1958., rudar. Iz Budanja. Uhvaćen u Budanju, od kada mu se gubi trag.

12. KRAJČIN (HASAN) FERID, rođen 1931. Vodi se kao "nestao".
13. KUNOVAC DINA, žena Dževada. Rođena 1963., domaćica. Najvjerovatnije sa cijelom porodicom ubijena u Miljevini. Nema za to sigurne potvrde, pa se i ona vodi kao "nestala".

14. KUNOVAC (DŽEVAD), muško dijete, najvjerovatnije mu je ime DINO, rođen 1984. Najvjerovatnije je ubijen sa cijelom porodicom. Nema svjedoka, pa se tretira kao "nestao".

15. KUNOVAC (MUJO) DŽEVAD, rođen 1955. Najvjerovatnije je sa porodicom ubijen u Miljevini. Nema za to sigurne potvrde, pa se vodi kao "nestao".

16. KUNOVAC (DŽEVAD), muško dijete, najvjerovatnije mu je ime HARIS, rođen 1982., muško dijete. Najvjerovatnije je ubijen zajedno sa cijelom porodicom, ali kako nema sigurnog svjedoka, vodi se kao "nestao".

17. KUNOVAC MUJO, rođen 1927. Iz Ljubuše – Ustikolina. Živio i radio u Miljevini. Imao je privatnu brijačku radnju. Gubi mu se trag. Najvjerovatnije je sa cijelom porodicom ubijen u Miljevini. Tvrdnje da je platio veliku sumu novca Peri Elezu da mu porodicu izbavi na sigurno, nije potvrđena.

18. LEPİR (AHMET) VEJSIL, rođen 1958., radnik. Gubi mu se trag.

19. LOJO ADEM KIFLA, rođen 1921., penzioner. Vodi se kao "nestao".

20. MELEZ (HUSO) DŽEMAL, rođen 1958., radnik. Vodi se kao "nestao".

21. MULAHUSEINOVIĆ RAMIZA, žena Zaima. Rođena 1943., radnica. Navodno je ubijena u stanu zajedno sa mužem i sinom. Komšije pronašle mnogo krvavih tragova u kući. Nema svjedoka ubistva, pa se vodi kao "nestala".

22. MUSIĆ (RAGIB) RASIM, rođen 1964. Iz sela Dobromanovići. Živio i radio u Miljevini. Vodi se kao "nestao".

23. PAŠIĆ (MUSTAFA) OSMAN, rođen 1922., penzioner. Iz Rogatice. Navodno je ubijen u Miljevini. Nema svjedoka pa se vodi kao "nestao".

24. RIZVANOVIĆ (MURAT) NEDŽIB, rođen 1963., električar u rudniku. Iz Kratine. Živio i radio u Miljevini. Neki svjedoci tvrde da je ubijen u Miljevini. Pošto nema svjedoka, vodi se kao "nestao".

25. SAJTOVIĆ (ISEN) NURIJA, rođen 1928., penzioner. Vodi se kao "nestao".

SELO IZBIŠNO

Ubijeni:

1. BARLOV (MURAT) ATIF, rođen 1932., radnik. Ubijen 24. juna 1992. u selu ispred prodavnice u kojoj je radio. Poslije ubistva zapaljen je u kući Bege Kečo.

2. BARLOV RAHIMA, žena Sulejmana. Rođena 1920., starica. Poginula je od granatiranja u selu 24. juna 1992. Meho Kečo i ostali je sahranili između Izbišna i Dobromanovića. Ekshumirana.

3. FAKO (MURAT) JUSUF, rođen 1907., zemljoradnik. Ubijen i zapaljen u kući 24. juna 1992. Ekshumiran.

4. FAKO NAZIFA, žena Edhema. Rođena 1944., domaćica. Poginula od granatiranja u selu 24. juna 1992. Ukopao ju je sin Rasim. Ekshumirana.

5. FAKO PEMBA, žena Jusufa. Rođena 1919., domaćica. Ubijena pa zapaljena u kući 24. juna 1992. Ekshumirana.

6. HADŽIĆ HADŽIRA, žena Mahmuta. Rođena 1919., domaćica. Ubijena, pa zapaljena u porodičnoj kući 24. juna 1992. Ostatak tijela zakopan 30 metara ispod kuće. Ukopao ju je Mustafa Hadžić. Ekshumirana.

7. HADŽIĆ SEVDA, žena Mustafe. Rođena 1922., domaćica. Ubijena 24. juna 1992. ispred kuće. Sahratio ju je Mustafa Hadžić, oko 100 metara ispod kuće.

8. KEČO BIDA, žena Osmana. Rođena 1924., domaćica. Ubijena u selu ispred kuće 24. juna 1992. Zakopana pored Sevide Hadžić.

9. KEČO MEJRA, žena Šabana. Starica, rođena 1910. Ubijena pa zapaljena u kući sina Ragiba, zajedno sa Abidom Hukarom i Zehrom Drinjaković. Ekshumirana.

10. KURTOVIĆ (OMER) BEĆIR, rođen 1948., radnik. Ubijen u selu. Zakopan u šumarku iznad seoskog puta, iznad kuće. Ukopali ga Ismet i Huso Serdarević. Po drugoj verziji, ukopan je ispod sela Kljuna, pored potoka, na mjestu zvanom Koštica. Ekshumiran.

11. KURTOVIĆ (EDHEM) NERMINA, rođena 1963., retardirana. Ubijena ispred kuće pa zatrpana u jednu rupu pored jednog metalnog bureta, koje je bilo tu u blizini. Ekshumirana.

12. KURTOVIĆ SELIMA, žena Omera. Starica, rođena 1905. Ubijena u kući 24. juna 1992., nakon čega je zapaljena kuća. Ekshumirana.

13. ŠALAKA DŽEHVA, žena Murata. Rođena 1920., domaćica. Iz Izbišna - Mjetvine. Ubijena u selu. Samo je zatrpana pored kuće gdje je bilo metalno bure. Ekshumirana.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. FAKO (IBRO) AHMED, rođen 1937., penzioner. Poginuo u Hrasnici - Sarajevo od granatiranja, u novembru 1992.

2. FAKO HASAN, rođen 1930., penzioner. Poginuo u Hrasnici - Sarajevo od granatiranja 1993.

3. KURTOVIĆ (SALIH) EDHEM, rođen 1939., penzioner. Poginuo u Hrasnici - Sarajevo od granatiranja.

4. MEKIĆ (JUSO) HALIL, rođen 1935., penzioner. Iz Izbišna - Mjetvine. Poginuo u Hrasnici od granatiranja.

SELO MRĐANOVIĆI

Ubijeni:

1. HUBIJAR FATIMA, žena Tahira. Rođena 1923., domaćica. Ubijena u kući Čamila Hubijara, nakon čega je zapaljena kuća. Prema izjavi mnogih svjedoka taj zločin su počinile komšije Novak Stanković, sin Radeta iz Srobotine, sin Neđe Todorovića iz Miljevine, Mićo Vuković iz Kozije Luke. Oni su istog dana ubili i ostalih šest žena u Mrđanovićima. Pored njih, u zločinu su učestvovali i šumari Nedo Dunić i Zdravko Tešević, kao i izvjesni Cerović, koji je bio rudnički novinar.

2. HUBIJAR MEJRA, žena Murata. Rođena 1912., domaćica. Ubijena na seoskoj ulici pa zapaljena u hošafani.

3. HUBIJAR (TAHIR) NURA, rođena 1962., učenica. Ubijena je 26. juna 1992. u kući Čamila Hubijara, pa je kuća zapaljena. Komšije su kasnije vidjele ostatke sagorjelih kostiju.

4. HUBIJAR RAZIJA, žena Halila. Rođena 1968., domaćica. Iz sela Izbišno. Bila je trudna. Ubijena pred kućom 26. juna 1992. Ostaci tijela su zakopani tek 5. jula ispod kuće, pod rezdelijom. Ukopali su je Zahid Komar i Ibrahim Anđelija, po noći. Ekshumirana.

5. HUBIJAR SEVDA, žena Čamila. Rođena 1937., domaćica. Iz sela Mrđanovići. Ubijena na seoskoj cesti 26. juna 1992., pa zapaljena u kući.

6. HUBIJAR (TAHIR) ŠEFIKA, rođena 1956., domaćica. Ubijena u selu, na putu, 24. juna 1992. Poslije tri dana brat Ragib je noću došao pa je zakopao u vrtu tetke Pembe. Pomogla mu je Umija Spahić. Ekshumirana.

7. SPAHIĆ ŠEĆA, žena Alije. Rođena 1929., domaćica. Bila je nepokretna. Ubijena pred kućom 26. juna 1992. Ostatke su zakopali tek 5. jula Zahid Komar i Ibrahim Anđelija, ispod kuće. Ekshumirana.

8. NN

SELO KLJUNA

Ubijeni:

1. ORUČ TIMA, žena Sulejmana. Rođena 1937., domaćica. Uhvaćena i ubijena na Godinjskim Barama, na putu od Trnova prema Igmanu. Tu je i zakopana.

2. ŠORLIJA (MUJO) MUSTAFA, rođen 1958., radnik. Uhvaćen u pilani u Trnovu, odveden u selo Poljice i ubijen u štali zajedno sa grupom uhvaćenih mještana. Štalu su poslije toga Srbi zapalili. Po drugoj verziji ubijen u Kalinoviku.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. MUSIĆ (MUJO) IZETA, rođena 1964., učenica. 21. jula 1992. poginula zajedno sa sestrom od granatiranja na Alipašinom Polju.

2. MUSIĆ (MUJO) NEVZETA, rođena 1961., učenica, 21. jula 1992. poginula zajedno sa sestrom od granatiranja na Alipašinom Polju

SELO BUDANJ

Ubijeni:

1. BUDNJO (DŽEMIL) HAMED, rođen 1959., rudar. Bio je prva žrtva u selu. Ubijen kod majčine kuće u aprilu 1992. Prema izjavi svjedoka ubio ga Slavko Vuković sa drugim Vukovićima. Sahranile ga komšije na seoskom groblju.

2. BUDNJO (AHMET) OMER, iz Miljevine. Žene prognanice dale su izjavu 18. septembra 1992. u SDB-u Goražde da ga je ubio Nedo Golubović u Miljevini.

3. KIBRIĆ (RAMIZ) ALIJA, rođen 1955. Živio i radio u Miljevini kao rudar. Svjedoci izjavljuju da ga je u Miljevini ubio Panto Zelović, zajedno sa članovima porodice Vuković i Todorović. Dosta je mučen. Odveden je u šumu, gdje je ubijen.

4. KIBRIĆ (AHMET) JUSUF, rođen 1920. Živio je u Miljevini kao penzioner. Zaklan u selu. Sahranili su ga više kuće Vidoje i Danilo Filipović. Ekshumiran.

5. KIBRIĆ RAMIZA, žena Jusufa. Rođena 1920., domaćica. Ubijena na putu koji vodi prema kući. Zakopali su je Fejzo Spaho i Danilo Filipović. Ekshumirana.

6. BUDNJO NURA, žena Dževada. Rođena 1919. Ostala u selu i gubi joj se trag. Kasnije je utvrđeno da je ubijena u štali. Ukopale je na tom mjestu komšinice Dušanka Đorem i Milosava Vuković.

SELO OCRKAVLJE

Ubijeni:

1. BEŠIREVIĆ HABIBA, žena Redže. Rođena 1928., domaćica. Ostala je u selu poslije povlačenja stanovništva i tu ubijena.

2. MUHOVIĆ (HAMID) HAMDO, rođen 1955., rudar. Iz sela Putojevići. Živio u Ocrkavlju. Prema izjavi svjedoka, 6. juna 1992.

Nedo Golubović i Ilija Elez su ga ubili na mjestu zvanom Mitrino Vrelo. Tada su od ostalih ubijeni i Ahmet Ramović, Muriz Hrbinić i jedno romsko dijete. Ekshumiran.

3. MULAHASANOVIĆ PEMBA, žena Fehima. Rođena 1922., domaćica. Ubijena u selu pred kućom.

4. RAMOVIĆ (RAŠID) AHMET TOLE, rođen 1928., penzioner. Golubović i Ilija Elez, kako izjavljuju svjedoci, ubili su ga 6. juna 1992. na mjestu zvanom Mitrovo Vrelo, zajedno sa Hamdom Muhovićem, Murizom Hrbinićem i jednim romskim djetetom. Poslije ubistva su ih bagerima dovezli u selo Duškoviće i na seoskom groblju zakopali.

SELO ANDELIJE

Ubijen:

1. ANDELIJA (KASIM) MURAT, rođen 1940., penzioner. Ubijen 31. maja 1992. snajperom, u selu. Srbi su, kako izjavljuju svjedoci, pucali od kuća Stankovića iz sela Bratovčići. Sahranjen je na groblju u Andelijama.

5. MJESNA ZAJEDNICA KRATINE

U v o d

Organizatori i izvršioci zločina u selima mjesne zajednice Kratine isti su oni koji su počinili zločine na cijelom području sela Miljevinskog platoa.

Dugo vremena srpske snage nisu napadale sela ove mjesne zajednice. Među njima se širila fama da ovo područje brani 4.000 zelenih beretki. A da je na cijelom području fočanske opštine bilo toliko organizovanih boraca, Srbi je ne bi nikada osvojili. Zato su oni izvukli tešku artiljeriju na Kolunsko brdo i kod crkve u Budanj, odakle su stalno granatirali sela. Ne treba naglašavati da su artiljeriju dobili od JNA.

Oko 15. aprila Srbi su postavili ultimatum stanovništvu da predaju oružje. Seljani su uglavnom imali lovačko i trofejno oružje. Predosjećajući opasnost, nešto oružja su i kupovali. Oružje su sami pravili. Svaka puška, svaki metak, imali su paprenu cijenu na tržištu oružja. Manji broj seljana u strahu od odmazde predlagali su da se oružje preda. Većina je to odbila. Oružje se nije predalo srpskim snagama.

Grupa mještana, njih oko 70, samoorganizovalo se da brane sela od upada srpskih snaga. Većina je bila nenaoružana. Uzimali su nešto lijekova i saniteskog materijala iz ambulante u Kratinama i povlačili se na obližnje brdo Kremenac, odakle su osmatrali i patrolirali. Narod ih je hranio.

Prvi upad u sela ove mjesne zajednice Srbi su izveli 22. juna, kada su spalili selo Jasenovo. Branioci su odgovorili na napad i srpske snage su se povukle. Sve do oktobra više nisu napadana sela mjesne zajednice Kratina.

U međuvremenu, zbjegovi sa Zelengore su se povlačili prema slobodnoj teritoriji, prolazeći kroz sela mjesne zajednice Kratine. Sa njima

se povlačio i najveći dio stanovništva Kratine. U selima, i ovdje, ostalo je nešto starijih, bolesnih i onih koji nisu željeli napustiti svoje kuće. Povlačenje, uz stalno granatiranje artiljerije i napada na zbjegove, je išlo pravcem: Kratine – Duge Njive – Grebak – Crna Rijeka – Deččići – Igman. **Srpske snage su upadale u napuštena i nebranjena sela. Ubijali su sve koje su zaticali u selima, klali, spaljivali. Iza sebe su ostavljali pustoš.**

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO TRNJINE

Ubijeni:

1. ALJUKIĆ (MUJO) ATIF, rođen 1939., penzioner. Ubijen prilikom povlačenja iz sela. Ukopala su ga njegova djeca, koja znaju mjesto sahrane. Ekshumiran.
2. ALJUKIĆ DUDA, žena Muje. Rođena 1907. Prema tvrdjenju svjedoka zapaljena u njenoj štali. Ekshumirana.
3. ARNAUTOVIĆ ZLATKA, žena Omera. Rođena 1920., domaćica. Prema izjavi svjedoka ubijena u selu. Nije sahranjena.

SELO CRNETE

Ubijen:

1. ČUSTOVIĆ (ŠAĆIR) HUSO, rođen 1920., penzioner. Ubijen u selu. Kasnije je brat Atif pronašao samo glavu i zakopao je kod jedne vočke. Ekshumiran.

“Nestala”:

1. ČUSTOVIĆ (FEHIM) HAJRA, rođena 1975., domaćica. Prilikom povlačenja uhvaćena u Dugim Njivama i gubi joj se trag.

SELO JASENOVO

Ubijena:

1. ČAUŠEVIĆ FATA, rođena 1902. Prema izjavi svjedoka živa zapaljena u kući. Ekshumirana.

SELO VISKOVIĆI

Ubijeni:

1. MAHMUTOVIĆ NAZIJA, žena Huse. Rođena 1915. Ubijena pa zapaljena u jednoj štali u selu Lubure, gdje su je uhvatili prilikom povlačenja. Ekshumirana.
2. NEZIREVIĆ (ARIF) ATIF, rođen 1922., zemljoradnik. Poginuo je od granatiranja u selu Vujnovići (opština Kalinovik). Tu ga je sahranio sin Fehim.

SELO DEROLOVI

Ubijeni:

1. ČUSTOVIĆ (FEHIM) HAJRO, rođen 1972. Ubijen na Dugoj Njivi, u kolibi. Nije sahranjen.
2. LEPIR (NASUF) EKREM, rođen 1973., učenik. Ubijen prilikom povlačenja u Dugim Njivama. Ne zna se je li sahranjen.
3. NEZIREVIĆ (SMAIL) IBRO, rođen 1936., zemljoradnik. Prilikom povlačenja iz sela ubijen u mjestu Rijeka – Drače. Ne zna se je li sahranjen.
4. NEZIREVIĆ (ALJO) ŠEFKO, rođen 1970. Prilikom povlačenja zbjege ubijen u Dugim Njivama. Tu je i sahranjen. Otac zna mjesto gdje je sahranjen. Ekshumiran.
5. NEZIREVIĆ (RAŠID) ZAJKO, rođen 1913., zemljoradnik. Ubijen, pa zapaljen u kući.

SELO LUBURE

Ubijena:

1. JEŽ NAZA, žena Ibrana. Rođena 1910. Zajedno sa Nazijom Mahmutović iz sela Visikovići, ubijena pa zapaljena u štali. Ekshumirana.

SELO KOLUN

Ubijeni:

1. BAŠIĆ (BEĆIR) ZULFO, rođen 1955. Ubijen u selu.
2. BOROVIĆ (ALIJA) MEJRA, rođena 1920., domaćica. Ubijena u selu, pred kućom, gdje ju je sahranio muž Alija. Ekshumirana.
3. DUDO JUSUF, rođen 1919., penzioner. Ubijen u selu, pred kućom. Sahranjen u blizini poljskog WC-a. Ekshumiran.
4. DUDO SEVDA, žena Džafera. Rođena 1938., domaćica. Ubijena u selu.

SELO PODKOLUN

Ubijeni:

1. BEKRIJA MEJRA, žena Sulje. Rođena 1928., domaćica. Sahranio je brat Bajro u selu. Ekshumirana.
2. ČENGIĆ VASVIJA. Ekshumirana.
3. HUKARA (HASAN) AVDIJA, rođen 1909. Ubijen u selu. Ekshumiran.
4. SEJFIĆ RUKIJA, žena Hajdara. Rođena 1910., domaćica. Ubijena u selu, u kući. Nije sahranjena. Ekshumirana.

SELO KRATINE

Ubijeni:

1. DIVOVIĆ AIŠA, žena Muje. Rođena 1911. Natrpana su joj puna usta kamenjem, pa je onda ubijena. Nije sahranjena.
2. KULAŠEVIĆ (SALIH) ARIF, rođen 1901. Ubijen, pa zapaljen u štali.

SELO MUŠIĆI

Ubijen:

1. NEZIREVIĆ (HASAN) ADIL, rođen 1935., penzionisani rudar.
Od granatiranja ranjen je u zbjegu, pa je nešto kasnije podlegao ranama u Jablanici, gdje je i sahranjen.

SELO BUJAKOVINA

Ubijena:

1. ŠHOVIĆ FATIMA, žena Alije. Rođena 1902., domaćica.
Ubijena u selu Lubure. Nije sahranjena. Ekshumirana.

6. MJESNA ZAJEDNICA LUKA

U v o d

Mjesna zajednica Kozja Luka prostorno spada u manje fočanske mjesne zajednice. Stanovništvo je miješano, mada je Bošnjaka bilo dva i po puta više.

Pred samu agresiju srpsko stanovništvo se ponašalo kao i na drugim fočanskim područjima: postajalo je sve drskije, uz provociranja.

Bošnjačko stanovništvo, može se reći, bilo je prepušteno sebi i svojoj sudbini. Seljani se organizuju i naoružavaju kako znaju i umiju. Kupuju po visokim cijenama nešto oružja. Nešto dobijaju i od svoje vodeće stranke: jedanaest pušaka i pet automata.

Srpsko stanovništvo je do zuba naoružano. Za to se pobrinula Srpska demokratska stranka – njihova stranka i Jugoslovenska narodna armija. Imaju i teško naoružanje sa kojim granatiraju bošnjačka sela. Prema kazivanjima svjedoka, naročito mladi iz srpskog naroda prednjače u izvršenju zločina.

Organizatori zločina na ovim prostorima su iz Kriznog štaba iz Miljevine.

Izvršiocu zločina su uglavnom domaći Srbi iz Kozje Luke. Najviše ih je iz porodice Vuković: Luka, Milorad i Brane, zatim Blagoje Golubović, pa Miodrag Stanić i Rajko Todorović. U zločinima učestvuju i osobe iz porodice Elez iz Miljevine, Njegoslav Bošković, takođe iz Miljevine, vojvoda Simo Mojević iz Ustikoline sa njegovim snagama, zatim osobe iz porodice Škipina i Miletić, pa Sreten Vujadin, kao i Sreten Kovačević iz ustikolinskog sela Tulovići.

Veliki zločin se desio u selu Daničići, gdje su Srbi iz porodice Vukovića, iz Kozje Luke, izmasakrirali devet članova porodice Nurke Karahasanovića, koji su se skrivali u obližnjoj šumi Radoviš. Ili zločin u selu Pirni Do, kada su ubijeni Bego i Nura

Jahić. Na seoskom groblju u selu Hrdavcima Srbi su macolom razbili jedan nišan pa na njega nabili Muju Osmankovića. To se desilo u maju 1992.

Srbi su počeli granatirati sela ove mjesne zajednice 8. aprila 1992. iz miljevinskog sela Budanj. Najžešće granatiranje desilo se 14. maja.

Malobrojni branioци sela povukli su se prema Grepku tek 1. juna 1992. kada se većina stanovništva, takođe, povukla prema Grepku, u relativnu sigurnost. Radi toga je u ovoj mjesnoj zajednici bilo manje žrtava nego u drugim mjesnim zajednicama iz okruženja. Stradali su uglavnom stari, nemoćni i bolesni koji nisu htjeli napustiti svoje kuće.

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO KREMALUŠA

Ubijeni:

1. BOJADŽIJA (ALIJA) TIJA, rođena 1939., domaćica. Ubijena u selu Budanj, gdje je pokušala da se skloni.

2. HUKARA (JUSUF) ABID, rođen 1907., hodža. Ubijen, pa zapaljen u selu Izbišno kući Ragiba Keče, zajedno sa Mejrom Kečo i Zehrom Drinjaković.

3. POLOVINA HAJRO

4. POLOVINA (ABID) SMAJO, zvani Šaban, rođen 1951., invalid. Skrivao se sa ocem u bajti. Izašao je jednog momenta po vodu, uhvaćen i ubijen.

“Nestali”:

1. HUKARA (RAŠID) ŠERIF, rođen 1922., penzioner. Bježeći prema Miljevini gubi mu se trag. Ima indicija da je živ.

2. POLOVINA (OMER) HASAN, rođen 1910., zemljoradnik. Gubi mu se trag, mada ima svjedoka koji tvrde da je ubijen.

3. POLOVINA (HASAN) ZEJFA, rođena 1948., retardirana. Gubi joj se trag.

SELO HRDAVCI

Ubijen:

1. OMERSPAHIĆ (JAKUP) MUJO, rođen 1945., radnik. Iz sela Hrdavci. Ubijen, pa nabijen na armaturu nišana Ajrune Podrug. Nađena

macola pored njega. To se desilo u maju 1992. Sahranili su ga na tom groblju Ago Džuderija i ostali.

SELO RODIJELJ

Ubijen:

1. BEGANOVIĆ (ADEM) FEHIM, rođen 1931., zemljoradnik. Ubijen krajem maja 1992. u Dugim Njivama, gdje je i sahranjen – ukopan.

SELO ĆUCI

Ubijena:

1. GANOVIĆ VASVIJA, žena Tahira. Rođena 1933., domaćica. Ubijena pred kućom u maju 1992. Zakopali je muž i komšije blizu mjesta gdje je ubijena. Ekshumirana.

SELO SRBOTINA

Ubijen:

1. RAHMAN (MURAT) MURADIF, rođen 1920., penzioner. Ubijen u Dugim Njivama u maju 1992. Zakopali ga sin i komšije.

Ubijena na drugom mjestu:

1. RAHMAN (SALEM) ISMETA, rođena 1948., domaćica. Poginula u Pazariću – Sarajevo od granatiranja u maju 1992.

SELO MIRJANOVIĆI

Ubijeni:

1. ANDELIJA (SALKO) KASIM, rođen 1946., mašinbravar. Ubili su ga u selu snage ustikoljanskog vojvode Sime Mojevića. Ekshumiran.

2. KAROVIĆ (HUSO) IBRO, rođen 1927., penzioner. Ubijen nedaleko od kuće, gdje ga je zakopao Alija Karović. Ekshumiran.

3. KAROVIĆ LATIFA, rođena 1924., domaćica. Ubijena 15. maja 1992. Nije sahranjena. Ekshumirana.

4. SAKALAŠ NURA, žena Rašida. Rođena 1908., domaćica. Zločin se desio kao i kod muža Rašida. Ekshumirana.

5. SAKALAŠ (AGO) RAŠID, rođen 1906., zemljoradnik. Ubile su ga zajedno sa ženom Nurom u aprilu 1992. snage vojvode Sime Mojevića. Zločin je prema svjedočenju direktno izvršio Sreten Vujadin. Među ubicama je bio i Sreten Kovačević iz ustikoljanskog sela Tulovići. Ekshumiran.

6. SAKALAŠ (SULJO) SAĆIMA, rođena 1927., domaćica. U aprilu 1992. ubijena u selu. Ekshumirana.

SELO ĐURĐEVIĆI

Ubijeni:

1. DELIĆ MUNIBA, žena Muharema. Rođena 1910., domaćica. Bježeći od Srba, od iscrpljenosti i straha umrla u selu Marevo. Zakopana je na groblju u selu Malo Marevo.

2. DELIĆ (HASAN) ŠAĆIR, rođen 1920., penzioner. Kada je čuo da dolaze Srbi od straha je umro u selu. Sahranili su ga sin i brat na groblju u Đurđevićima.

SELO PIRNI DO

Ubijeni:

1. JAHIĆ (MURAT) BEGO, rođen 1935., radnik. Prema izjavi svjedoka ubijen na svirep način 10. aprila 1992. Sin ga je samo zatrpao u šljunak ispred kuće. Ekshumiran.

2. JAHIĆ NURA, žena Bege. Rođena 1934., domaćica. Ubijena pred kućom. Ekshumirana.

SELO RADOJEVIĆI

Ubijena:

1. DEDOVIĆ HANKIJA, žena Alije. Rođena 1915., domaćica. Krijući se u šumi umrla od gladi mada postoje tvrdnje da je ubijena.

Ubijen na drugom mjestu:

1. DEDOVIĆ (KASIM) AVDO, rođen 1933., penzioner. Bježeći ispred Srba stigao je živ do Hrasnice – Sarajevo, gdje je od iscrpljenosti umro.

SELO DANIČIĆI

Ubijeni:

1. HANJALIĆ ŠEMSA, žena Aziza. Rođena 1940., domaćica. Ubijena u selu, u aprilu 1992. Zapravo poginula je od granatiranja. Sahranile su je komšije podno Čuka brda, u šumi. Ekshumirana.

2. KARAHASANOVIĆ (NURKO) HALIL, rođen 1971., zemljoradnik, invalid. Ostalo kao kod oca Nurke. Ekshumiran.

3. KARAHASANOVIĆ (NURKO) JUSO, rođen 1975., učenik. Ostalo kao kod oca.

4. KARAHASANOVIĆ (ŠAĆIRA) NURKO, rođen 1929., zemljoradnik. Sa sinovima, kćerkama, zetom i njegovim djetetom, krio se u šumi Radoviš u bajti. Otkriveni i izmasakrirani. To su prema tvrđenju svjedoka uradili pripadnici porodice Vuković iz Kozje Luke. Prilikom obilaska sela u julu 1999. rođaci su pronašli dvije lobanje i odmah prijavili pratnji iz međunarodne zajednice. Identifikacija će pokazati kome pripadaju lobanje.

5. KARAHASANOVIĆ SABIHA, žena Nurke. Rođena 1933., domaćica. Sa mužem, sinovima, kćerkama, zetom i njegovim djetetom, krila se u šumi Radoviš u bajti. Otkrivena i izmasakrirana. To su prema tvrđenju svjedoka uradili pripadnici porodice Vuković iz Kozje Luke. Prilikom obilaska sela u julu 1999. rođaci su pronašli

dvije lobanje i odmah prijavili pratnji iz međunarodne zajednice. Identifikacija će pokazati kome pripadaju lobanje.

6. KARAHASANOVIĆ (NURKO) SAJMA, rođena 1963., domaćica. Sa ocem, majkom, braćom, sestrama, zetom i njegovim djetetom, krila se u šumi Radoviš u bajti. Otkrivena i izmasakrirana. To su prema tvrđenju svjedoka uradili pripadnici porodice Vuković iz Kozje Luke. Prilikom obilaska sela u julu 1999. rođaci su pronašli dvije lobanje i odmah prijavili pratnji iz međunarodne zajednice. Identifikacija će pokazati kome pripadaju lobanje.

SELO MAREVO

Ubijen na drugom mjestu:

1. MUSLIM (SMAIL) MIRSAĐ, rođen 1963., retardiran. Poginuo od granatiranja u Hrasnici – Sarajevo 1994.

SELO PUTOJEVIĆI

Ubijeni:

1. MUHOVIĆ (BAJRO) ALIJA, rođen 1919., zemljoradnik. Ubijen u selu ispod šume zvane Švabova stijena. Borci sa Grepka 1. avgusta 1992. samo zatrpali ostatke. Ubistvo se desilo koncem juna. Ekshumiran.

2. MUHOVIĆ HABIBA, žena Alije. Rođena 1925., domaćica. Ubijena zajedno sa mužem Alijom u šumi ispod sela 1. avgusta 1992. Ostatke tijela borci samo zatrpali u zemlju. Ekshumirana.

3. MUHOVIĆ FATIMA, žena Muje. Rođena 1920., domaćica. Umrla od straha prilikom prvog paljenja sela, 13. maja 1992. Samo je zatrpana u zemlju ispod kuće u vrtu.

4. PAMUK MEJRA, žena Zahira. Rođena 1928., domaćica. Ubijena zajedno sa mužem Zahirom ispod sela u šumi zvanoj Švabova Stijena. Borci sa Grepka su 1. avgusta 1992. samo zatrpali ostatke u zemlju. Ekshumirana.

5. PAMUK (ALIJA) ZAHIR, rođen 1930., zemljoradnik. Ubile su ga snage vojvode Sime Mojevića iz Ustikoline, ispod sela, u šumi

Švabova Stijena 1. avgusta 1992. Borci sa Grepka su samo zatrpali
ostatke u zemlju. Ekshumiran.

6. SOKOLIĆ MUNIB. Ekshumiran.

Ubijena na drugom mjestu:

1. MUHOVIĆ SMAJE kćerka, djevojčica od 7 godina. Poginula u
Sarajevu od granatiranja 1992.

SELO ŠTUKE

Ubijeni na drugom mjestu:

1. AŠČIĆ (BEĆIR) ALIJA, rođen 1936., penzioner. Poginuo u
Jablanici od granatiranja HVO-a.

2. BARUČIJA (IBRAN) MUJO, rođen 1935., radnik. Poginuo
1994. u Jablanici od granatiranja HVO-a.

7. MJESNA ZAJEDNICA TRNOVAČE - BROD

Uvod

Sela ove fočanske mjesne zajednice smještena su uz magistralne puteve Foča – Sarajevo i Foča – Dubrovnik. Žestina terora i divljanja bila je jako izražena i u ovim selima. **Zločinci svih boja sručili su se na nedužno bošnjačko stanovništvo. I ovdje su u zločinima prednjačile srpske komšije. Njihova jedinica "Sveti Sava" prednjačila je u vršenju zločina. Njima su u zločinima pomagali crnogorski Srbi sa Pivske planine.** Došli su da pomažu ubijanju, pljačkanju, paljenju bošnjačkih kuća, silovanju. Drinski most na Brodu n/D, kao i zelena Drina ispod njega, ponovo su krvavi. Tu je djelovao srpski odred vojne policije "Dragan Nikolić" iz Foče, predvođen Jankom Janjićem, zvanim Tuta, Dragoljubom Kunarcom, zvanim Žaga, braćom Banović i drugim.

Pred samu agresiju, drumovima pored ovih sela tutnjala je ratna mašinerija JNA. Srpski narod ih je zasipao cvijećem i častio flašama šljivovice.

Bošnjaci koji su u većini ovih sela bili većinski narod, sve su to uglavnom mirno posmatrali. Ljudi su bili zbunjeni, zaprepašteni i nespremni za vrijeme koje dolazi. Njihove vođe, dole u Foči, vodile su jalove pregovore sa srpskim vodstvom. Organizovanih priprema da se odupru nadolazećem zlu, nije bilo. Uglavnom su bili prepušteni na samoorganizovanje.

U selu Đidevu pripreme za samozaštitu su najozbiljnije. Ovdje i Stranka demokratske akcije (SDA) pomaže narodu da se pripremi za odbranu. Dezorganizacija, bez pravog vodstva, a kasnije će se ustanoviti i izdaja, razlog su zašto nije bilo otpora.

Za to vrijeme SDS i JNA naoružavali su srpski narod. Po istom scenariju kao i na drugim područjima, kad je već došlo do agresije, prvo se od bošnjačkog naroda traži da preda oružje.

Srbi prvo upadaju u selo Đidevo.

Vode se 8. aprila 1992. nekakvi jalovi pregovori. Srbi obećavaju da neće napadati na muslimanska sela. I ovdje Bošnjaci nasjedaju podvalama. U razgovorima, između ostalih, sa muslimanske strane učestvuju Nedžib Roko Hadžimusić, Rizo Šošević i Hajro Podrug. Sa srpske strane u pregovorima su najangažovaniji Ilija Čalasan i Drago Krunić. Pregovori se vode i sa Srbima iz sela Kuta. I oni obećavaju da neće napadati na Đidevo. U ovim pregovorima učestvuju Srbi iz porodice Paprica i Bodiroga, iz Kuta.

U Đidevo 20. aprila 1992. dolaze komšije Dragan i Zoran Pejović i Rajo Stanojević i daju ultimatum da Bošnjaci predaju oružje. Nedžib Hadžimusić to kategorički odbija.

U 10 časova i 20 minuta sa svih strana počinje granatiranje sela. Svoju artiljeriju Srbi su postavili na brdo Kmur, u Trnovačama, na Baljevu Polju i Brodu n/D, pored otkupne stanice. Narod se skriva uglavnom u podrumima kuća. Poslije Srbi sa svih strana upadaju u selo. Kako jedan preživjeli mještatin reče, bilo ih je kao pljeve. Većina su obučeni u uniforme JNA. **Na kapama su im bile kokarde. Neki nose čarape na glavama. Očito komšije da ne bi bili prepoznati. Napadom na selo komanduje Anđelko Veljović. Zarobljene mještane koriste kao živi štiti. Većinu muškaraca zatvaraju u kuću Bore Džajića. Žene i djecu zatvaraju u kuću Sulejmana Hodžića.**

Odmah ubijaju Sulejmana Bostandžića. Oca mu Safeta ranjavaju pa i njega kasnije ubijaju.

Od granatiranja prvo je zapaljena kuća Zije Šoševića. Kasnije je zapaljena kuća Sulejmana Tuleka. Zapaljena je i kuća Ferida Krše i Hajre Podrug.

Toga dana, 20. aprila, oko 20 časova, svi muškarci iz sela, uglavnom krvavi i isprebijani dovedeni su na livadu Bare. I tu su ponovo mučeni. Traženo je od njih da pjevaju četničke pjesme. Jedan broj uhvaćenih

mještana odmah je ubijen. Ostali su tjerani u koncentracioni logor u Foču. Nakon tri dana dozvoljene su sahrane ubijenih.

Cijeli dan 21. aprila hvatani su skriveni muškarci. Uhvaćeni su Hajro Bostandžić, Mustafa Šošević, Šefik Spirjan i Ferid Kršo, koji je poslije mučenja na zvjerski način ubijen pored Drine. Odsjekli su mu i prst na kome je imao veliki, prepoznatljiv prsten. Istog dana se vješa Sajma Hadžimusić kada je vidjela da joj sina Nermina prebijaju, vežu žicom i odvođe u koncentracioni logor.

Kasnije, u maju Srbi su iz sela odvodili mlade žene i djevojke u štab u Brod n/D, na "saslušanje", gdje su ih mučili i izivljavali se nad njima.

Prema izjavama mnogih očevidaca, svi zločini u MZ Trnovače – Brod isplanirani su u kriznom štabu koji je bio smješten u Brodu n/D. Zna se da su u tom štabu najekstremniji bili: Drago Krunić, Anđelko Veljović, Ilija Čalasan, Drago Fulurija, Rajo Stanojević, Stamen Randelov, Zoran Pjević, Dragan Pjević, Nebojša Nešo Kalajdžić i Vojo Kalajdžić.

Svi su oni učestvovali u zločinima u selu Đidevo. Pored njih, kao koljači, ubice, palikuće i pljačkaši ističu se još i Radmilo Ostojić, Mirko Babić, Boro Višnjić, izvjesni Komljenović iz Broda, tokar po zanimanju, Nebojša Rakić, Zdravko Vasiljević, zvani Gica, Jelena Babić, Rade Babić, zvani Ljuta, Mišo Bajić, sinovi Nikole Bodiroge, Desimir Čalasan, Slavica Fulurija, Zoran Pavlović, Slobodan Popović, zvani Pop i Zoran Tomović.

Štovička sela Bjeliš, Raoniča Brdo, Kovačići, Radačići i sam Štović, su okupirani četvrtog i petog juna 1992.

Zločine u selima počinili su njihove srpske komšije kao i Srbi iz susjednog sela Gradac. Predvodio ih je i organizovao, prema kazivanju svjedoka, Milivoje Radović iz sela Gradac. Ranije je bio komandir stanice milicije u Foči. U njegovoj kući je smješten krizni štab, na čijem je on čelu.

Pred samu agresiju od bošnjačkog stanovništva iz sela tražio je da preda oružje. Narod je bio isprepadan, bez organizacije za otpor, bez

vodstva. Predaje se ono malo oružja što je narod kupovao. Oružje se predaje na Baljevu Polju u prodavnici Stanojevića.

Štovička sela su bila već duže vremena u blokadi. Svaki korak Bošnjaka je bio pod kontrolom Srba koji su svoje straže držali na Gradačkoj stijeni i drugim mjestima. Straže su držali ekstremisti iz sela Gradac koje su vodili Nikola i Mirko Kovačević i Jovo Vukadinović sa svoje četiri sina.

Pobijeni su mnogi stanovnici štovičkih sela na zvjerski način. Mnogi su spaljeni u svojim kućama. Iživljavali su se nad starcima i nejači. Poznat je i slučaj kada je Gojko Vasiljević, zvan Gica, natjerao jednu staricu da se skine gola, a onda je strpao u jedan šaht od vode.

Jedan dio stanovništva uspio je da se skloni u šumu i tako spasi život. Svjedoci su prepoznali još neke svoje komšije u vršenju nedjela: Ljubana Milanovića iz Avdagića Luke, Slavka Kovačevića iz Lisičića, Vladu Kovačevića sa sinom Savom iz sela Bjeliš, Jovu i Slobodana Škipinu, Vojislava Milanovića sa sinovima...

Dosta teško je bilo istražiti sve zločine koje su Srbi počinili na području MZ Trnovače – Brod n/D. Nismo sigurni da smo uspjeli registrovati sve zločine.

Preživjeli svjedoci dosta toga su ispričali. Ovdje su zabilježena samo ona sjećanja svjedoka koja su najupečatljivija i koja se mogu potvrditi.

Ono što posebno karakteriše zločine počinjene na prostorima ove fočanske MZ jeste da su ih počinili komšije ubijenih, ali i oni koji su došli sa drugih terena, kao i iz Crne Gore.

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO DIĐEVO

Ubijeni:

1. BOSTANDŽIĆ (SAFET) SABAHUDIN, rođen 1963., učenik. Ubijen prilikom upada u selo 20. aprila 1992. pred ocem. Smatra se prvom žrtvom u selu. Sahranjen je treći dan po ubistvu na seoskom groblju. Ekshumiran.
2. BOSTANDŽIĆ (AVDO) SAFET, rođen 1938., penzioner. Ubijen 20. aprila 1992. u Đulimanovu Potoku. Sahranjen je treći dan na seoskom groblju Bare. Ekshumiran.
3. BOSTANDŽIĆ ŠERIFA, rođena 1909. Ubijena u selu. Ekshumirana.
4. ČOLAKOVIĆ (IBRO) AZIZ, rođen 1939., radnik. Ubijen od strane Srba.
5. ČOLAKOVIĆ IBRO, rođen 1965. Ubijen u selu 20. aprila 1992. Ekshumiran.
6. DEDOVIĆ HAJRA, žena Hamida. Rođena 1941., domaćica. Ubijena u selu 20. aprila 1992. Sin je sahranio pred kućom.
7. DŽANKOVIĆ (DŽANKA) ALIJA, rođen 1965., radnik. Ubijen u selu 20. aprila 1992. Sahranjen je trećeg dana po ubistvu na seoskom groblju Bare.
8. DŽELIL (SMAJO) HIMZO, rođen 1958., radnik. Ubijen 20. aprila 1992. na livadi Barice. Sahranjen trećeg dana po ubistvu na groblju Bare. Ekshumiran.
9. DŽELIL (OSMAN) SMAJO, rođen 1936., penzioner. Ubijen u selu 20. aprila 1992. Sahranjen na groblju Bare trećeg dana po ubistvu. Ekshumiran.

10. HADŽIMUSIĆ SAJMA, žena Nedžiba. Rođena 1945., domaćica. Poslije ubistva jednog sina i odvođenja drugog u koncentracioni logor, objesila se u kući. Ekshumirana.

11. HADŽIMUSIĆ (NEDŽIB) SAUD, rođen 1965., službenik. Ubijen u selu 21. aprila 1992. Ne zna se je li zakopan.

12. ISLAMBAŠIĆ ADVIJA, žena Murata. Rođena 1936., domaćica. Odvedena prema malom groblju kod mosta u Brodu n/D i tu je ubijena.

13. ISLAMBAŠIĆ VASVIJA, žena Murida. Rođena 1928., domaćica. Zaklana na drinskom mostu u Brodu n/D. Tijelo joj je bilo više dana zakačeno ispod mosta za jednu stijenu.

14. KRŠO (ŠABAN) FERID, rođen 1956., autoprevoznik. Ubijen pored Drine. Prije ubistva strahovito mučen, tjerali ga da ljubi srpsku zastavu. Odsječen mu je prst na ruci na kome je držao prsten. Sahranjen 23. aprila 1992. na groblju u selu. Ekshumiran.

15. KURTOVIĆ (NEZIR) ENES, rođen 1960., komandir stanice milicije na Tjentištu. Kada su ga uhvatili odveden je u kuću Kose Milanović, gdje je mučen. Ubijen je 20. aprila 1992., u Đulimanovom potoku. Kamenjem su mu razmrskali glavu. Sahranjen je 23. aprila 1992. na groblju Bare.

16. KURTOVIĆ (NEZIR) MUJO, rođen 1962., vozač. Ubijen 20. aprila 1992. na mjestu zvanom Đulimanov potok. Sahranjen 23. aprila 1992. na seoskom groblju Bare. Ekshumiran.

17. KURTOVIĆ (MUSTAFA) ŠABAN, rođen 1940., vozač. Poslije mučenja u štabu u Brodu n/D odveden na most i ubijen. Tijelo mu bačeno u Drinu.

18. SOFTIĆ (ADEM) SAFET, rođen 1967., radnik. Ubijen na mjestu zvanom Đulimanov Potok, 20. aprila 1992. Sahranjen na groblju Bare 23. aprila 1992. Ekshumiran.

19. SPIRJAN (BAJRO) HALIL, rođen 1930., penzioner. Ubijen u selu. Ne zna se je li zakopan.

20. SUBAŠIĆ FATA, žena Hasana. Rođena 1925., domaćica. Bježeći prema Ustikolini, ubijena u kombiju u mjestu Hamdići, 15. aprila 1992. Srbi su pucali sa druge strane Drine od gradske bolnice.

21. SUBAŠIĆ (REDŽO) HASAN, rođen 1924., penzioner. Ubijen 20. aprila na mjestu zvanom Vučjak. Navodno ga je ubio Crnogorac Milan Đilas, koji se hvalio da je učestvovao u ubistvu 20 mještana sela Đidevo. Ekshumiran.

22. SUBAŠIĆ (HASAN) MIRSAD, rođen 1966. Doživio je sudbinu majke. Zajedno sa njom poginuo je u kombiju, 15. aprila 1992. u Hamdićima. Snajperista ga je ubio sa druge strane Drine.

23. VEIZ (ALIJA) ČAMIL, rođen 1942., poslovođa. Po jednoj verziji ubijen u Đulimanovom potoku, a po drugoj verziji sam se ubio kada je vidio šta sve Srbi čine u selu ubijajući njegove komšije. Ekshumiran.

Ubijena na drugom mjestu:

1. KOVAČEVIĆ REMZA, žena Sulje. Rođena 1961., radnica. Poginula 1992. od granatiranja u Hrasnici.

SELO TROŠANJ

Ubijeni:

1. BARLOV (MUJO) EDHEM, rođen 1938. Ubijen u selu 3. jula 1992. Ekshumiran.

2. BARLOV FATIMA, žena Murata. Rođena 1935., domaćica. Bila je nepokretna. Ubijena u kući, koja je nakon toga zapaljena.

3. BARLOV (AVDIJA) HUSEIN, rođen 1940., kotlovođa. Radio u ŠIP "Maglič" u Brodu. Ubijen 3. jula 1992. na livadi zvanj Krčevina, gdje su ga zakopali u zajedničku grobnicu. Ekshumiran.

4. BARLOV (MEHO) MEHO, rođen 1933., zemljoradnik. Ubijen 3. jula 1992. na livadi zvanj Krčevina, gdje su ga Srbi i zakopali u zajedničku grobnicu. Ekshumiran.

5. BARLOV (OSMAN) MURAT, rođen 1924., zemljoradnik. Ubijen 3. jula 1992. iznad kuće Edhema Barlova. Tu je i zakopan.

6. BARLOV (HAMID) ZIJAD ZIKA, rođen 1958., kv bravar. Ubijen u selu 3. jula 1992. na rubu livade zvane Krčevina. Tu je zakopan od strane Srba u zajedničku grobnicu. Ekshumiran.

7. ČOLO (IZET) ADEM, rođen 1957., radnik. Ubijen 3. jula 1992. na livadi zvanj Krčevina, gdje su ga sahranili u zajedničkoj grobnici. Ekshumiran.

8. ČOLO (ADEM) IZET, rođen 1947., radnik. Ubijen 3. jula u šumi iznad livade Krčevina.

9. ČOLO (IZET) SIFET, rođen 1969. Ubijen 3. jula na livadi zvanj Krčevine, gdje su ga i zakopali u masovnu grobnicu. Ekshumiran.

10. ČORBO (KASIM) HAMID, rođen 1943., radnik. Ubijen 3. jula 1992. ispod kuće Sulje Čerimagića. Tu su ga u vrtu i zakopali.

11. ČORBO (SULJO) HASNA, rođena 1937., domaćica. Ubijena u selu 3. jula 1992.

12. ČORBO (ALIJA) SAFETA, rođena 1970. Ubijena 3. jula 1992. iznad kuće, pored bazena za vodu. Tu su je i zakopali.

13. ČORBO VASVIJA, žena Alije. Rođena 1939., domaćica. Ubijena 3. jula 1992. iznad kuće, pored bazena za vodu. Tu je i zakopana od strane Srba. Navodno ju je ubio izvjesni Čosović.

14. KOBILJAR (NEZIB) SELMAN, rođen 1938., radnik. Ubijen 3. jula 1992. iznad kuće Zahira Barlova (prema štali). Tu je i zatrpan.

15. ODOBAŠIĆ FADILA, žena Latifa. Rođena 1962., domaćica. Ubijena u šumi iznad livade Krčevina 3. jula 1992. Nije sahranjena.

16. PEKAZ (ŠABAN) ABID, rođen 1954., penzioner. Ubijen u zaseoku Borine – Voznik, a onda zapaljen u kući zajedno sa majkom Hasibom. To se desilo 3. jula 1992.

17. PEKAZ (SMAJO) ARMIN, rođen 1972., nezaposlen. Ubijen na livadi zvanj Krčevina. Ekshumiran.

18. PEKAZ HASIBA, žena Šabana. Rođena 1910., domaćica. Ubijena 3. jula 1992. pa zapaljena u kući sa sinom Abidom.

19. PEKAZ (UZEIR) MUJO, rođen 1958. Ubijen 3. jula na livadi zvanj Krčevina, gdje je zakopan u zajedničku grobnicu. Ekshumiran.

20. PEKAZ (AVDIJA) REDŽO, rođen 1931., penzioner. Ubijen 4. jula 1992. pored Drine, ispod baraka radilišta hidroelektrane "Buk Bijela".

21. PEKAZ (BEĆIR) SELIMA, rođena 1950, domaćica. Ubijena u selu 3. jula 1992. Nije sahranjena. Ekshumirana.

22. PEKAZ (ALIJA) SULEJMAN, rođen 1944., radnik. Ubijen u kolibi pored kuće. Ne zna se jesu li ga zakopali. Ekshumiran.

23. PEKAZ UMIJA, žena Sulejmana. Rođena 1947., domaćica. Ubijena 3. jula 1992. iznad kuće Murata Barlova i tu zakopana. Ekshumirana.

"Nestali":

1. ČORBO (SALEM) ADIS, rođen 1990., dijete. Vodi se kao "nestao". Pretpostavlja se da je ubijen ispod kuće u potoku, 3. jula 1992.

2. ČORBO ISMETA, žena Bege. Rođena 1967., domaćica. Vodi se kao "nestala". Pretpostavlja se da je ubijena ispod kuće u potoku.

3. ČORBO MERVESA, žena Salke. Rođena 1963., domaćica. Ubijena najvjerojatnije 3. jula 1992. ispod kuće u potoku, zajedno sa troje djece. Kako nema svjedoka, vodi se kao "nestala".

4. ČORBO (SALKO) SAMIR, rođen 1980., dijete. Vodi se kao "nestao". Pretpostavlja se da je ubijen ispod kuće u potoku.

5. ČORBO (SALKO) SAMIRA, rođena 1987., dijete. Vodi se kao "nestala". Pretpostavlja se da je ubijena ispod kuće u potoku, 3. jula 1992.

Ubijen na drugom mjestu:

1. ČOLO (KASIM) NEDŽIB, rođen 1961. Poginuo u Sarajevu. TV Sarajevo je javila da je prvo ranjen, pa su ga onda Srbi zarobili i ubili. Odsjekli su mu glavu.

SELO TRNOVAČE

Ubijeni:

1. BEĆKOVIĆ ALEMA, žena Edhema. Rođena 1920. Bila je nepokretna. Ubijena u Trnovačama, u kući.

2. BEČKOVIĆ (EDHEM) DŽEVAD, rođen 1959., tehničar. Radio u TE Gacko. Ubijen 21. juna 1992. na drinskom mostu u Brodu. Za njegovu smrt kriv je već spominjani Vuković, zvani Ćusi, iz Broda koji ga je odveo od kuće. Tijelo mu je izbacila Drina na mjestu Gajevi kod Goražda, gdje je i zakopan.

3. BEČKOVIĆ (MEHO) EDHEM, rođen 1931., penzioner. Ubijen 21. juna 1992. na drinskom mostu u Brodu i bačen u Drinu. Za njegovu smrt je kriv izvjesni Vuković iz Broda, zvani Ćusi. Tijelo mu je kasnije izvađeno iz Drine u Gajevima kod Goražda. Tu je pored Drine i zakopan.

4. BEČKOVIĆ (ADEM) ESAD, rođen 1953., radnik. Ubijen 21. juna 1992. na drinskom mostu u Brodu. Za njegovu smrt je kriv Nebojša Janković, koji ga je odveo od kuće. Tijelo mu je izbacila Drina kod kuće Rašida Bašića u Goraždu. Tu je i zakopan.

5. BEČKOVIĆ (HASAN) HAMDIA, rođen 1942., radnik. Ubijen na drinskom mostu u Brodu, 21. juna 1992. i bačen u Drinu. Za njegovu smrt kriv je Goran Pavlović, koji ga je odveo iz kuće.

6. BEČKOVIĆ (HASAN) ŠERIF, rođen 1938., vozač. Ubijen 21. juna 1992. na drinskom mostu u Brodu na Drini i bačen u Drinu.

7. BEČKOVIĆ ŠERIFA, žena Rašida. Rođena 1939., domaćica. Ubijena u Trnovačama, zajedno sa Alemom.

8. ČEDIĆ (HABIB) HALIM, rođen 1911., automehaničar. Ubijen na brodskom drinskom mostu 21. juna 1992. i bačen u Drinu.

9. ČEDIĆ (ŠABAN) MUJQ, rođen 1955., vozač. Radio u Iverici ŠIP "Maglić". Ubijen 21. juna 1992. na brodskom drinskom mostu i bačen u Drinu.

10. ČEDIĆ (HALIM) ŠABAN, rođen 1928., penzioner. Ubijen 21. juna 1992. na brodskom drinskom mostu i bačen u Drinu.

11. DŽIN (SALKO) ESAD, rođen 1941., radnik. Ubijen 21. juna 1992. na brodskom drinskom mostu i bačen u Drinu. Esada su od kuće odveli Nebojša Janković, Slobodan Pavlović, Milisav Pavlović i jedan Crnogorac. Tijelo mu je izvađeno iz Drine izpod kuće Rašida Bašića kod Goražda, gdje je i sahranjen.

12. DŽIN (ESAD) NEDŽAD, rođen 1966., privatnik. Ubijen 21. juna 1992. na brodskom drinskom mostu i bačen u Drinu. Za njegovu smrt je kriv Ljubo Kovačević koji ga je odveo od kuće.

13. DŽIN (SALKO) NEDŽIB, rođen 1934., radnik. Ubijen na brodskom drinskom mostu i bačen u Drinu. Za njegovu smrt kriv je Ljubo Kovačević koji ga je odveo iz kuće. Tijelo mu je kasnije izbacila Drina kod Goražda, gdje je i ukopan.

14. DŽIN (SULEJMAN) SALKO, rođen 1949., radnik. Ubijen 21. juna 1992. na brodskom drinskom mostu i bačen u Drinu. Za njegovu smrt je kriv Nebojša Janković.

15. LAGARIJA (MUJO) SULJO, rođen 1946., radnik. Ubijen 21. juna 1992. na brodskom drinskom mostu i bačen u Drinu.

16. MUJANOVIĆ NERMIN, ubijen 21. juna 1992. na brodskom drinskom mostu i bačen u Drinu.

SELO TRBUŠĆE

Ubijeni:

1. BARLOV SUVADA, žena Edhema. Rođena 1959., domaćica. Prema svjedočenju očevidaca, 23. juna 1992. izvedena je iz grupe u Bukovici, odvedena i ubijena.

2. BEČKOVIĆ (MUJO) FATA, rođena 1939. Ubijena u selu 23. juna 1992.

3. BEČKOVIĆ HADŽIRA, žena Ejuba. Rođena 1930., domaćica. Prema tvrđenju svjedoka ubio ju je komšija Milovan Kulašinac. 23. juna 1992.

4. BEČKOVIĆ MURATA, žena Muje. Rođena 1912. Ubijena u selu 23. juna 1992.

"Nestali"

(najvjerovatnije su prema izjavama svjedoka ubijeni negdje na Markovu Orahu ili ispod pravoslavnog groblja u Hajlovinu – Voznik):

1. BEČKOVIĆ (RAMO) ALIJA, rođen 1937., radnik. Odveden 23. juna 1992. u nepoznatom pravcu i gubi mu se trag.

2. BEČKOVIĆ (NAZIF) AZIZ, rođen 1955., bravar. Radio u TE "Gacko". Srbi su ga 23. juna 1992. odveli i gubi mu se trag.
3. BEČKOVIĆ (MUJO) HALIM MIMO, rođen 1934., penzioner. Odveden 23. juna 1992. i gubi mu se svaki trag.
4. BEČKOVIĆ (KASIM) HIMZO, rođen 1937., radnik. Odveden 23. juna 1992. u nepoznatom pravcu i gubi mu se trag.
5. BEČKOVIĆ (HIMZO) IBRAHIM, rođen 1964., radnik. Odveden 23. juna 1992. i gubi mu se trag.
6. BEČKOVIĆ (HAMID) IDRIZ, rođen 1955., terenski radnik. Odveden 23. juna 1992. i gubi mu se svaki trag.
7. BEČKOVIĆ (HALIL) IZET IZO, rođen 1957., automehaničar. Radio u Brodu. Odveden 23. juna 1992. u nepoznatom pravcu i gubi mu se trag.
8. BEČKOVIĆ (HAMID) MUHAMED, rođen 1959., radnik. Odveden 23. juna i gubi mu se svaki trag.
9. BEČKOVIĆ (AHMET) NAZIF NASKO, rođen 1920., penzioner. Vodi se kao "nestao".
10. BEČKOVIĆ (OMER) OSMAN, rođen 1938., penzioner. Odveden 23. juna 1992. u nepoznatom pravcu i gubi mu se trag.
11. BEČKOVIĆ (ALIJA) RASIM, rođen 1964., bravar. Odveden 23. juna 1992. u nepoznatom pravcu i gubi mu se trag.
12. DURIC (MUJO) HASAN, rođen 1964., radnik. Odveden 23. juna 1992. iz kuće i gubi mu se trag.
13. DURIC (MUJO) MUNIB, rođen 1956., radnik. Odveden 23. juna 1992. u nepoznatom pravcu i gubi mu se trag.
14. HASANBEGOVIĆ (AHMET) SMAIL SMAJO, rođen 1951., vozač. Odveden 23. juna 1992. od kuće i gubi mu se trag.

SELO BJELIŠ

Ubijeni:

1. DEDOVIĆ RAMIZA, žena Safeta. Rođena 1914., domaćica. Ubijena u kući, pa zapaljena.

2. KUKAVICA (HALIM) FEHIM, rođen 1930., radnik. Ubijen, pa zapaljen u kući.

3. KUKAVICA (FEHIM) FIKRET, rođen 1962., radnik. Srbi su ga ranili pa odveli u fočansku bolnicu. Iz bolnice su ga izveli Srbi iz susjednog sela Gradac i pred bolnicom ubili.

4. KUKAVICA HADŽIRA, žena Fehima. Rođena 1930., domaćica. Ubijena, pa zapaljena u kući zajedno sa mužem.

5. KUKAVICA HAJRA, žena Ibre. Rođena 1927., domaćica. Ubijena u kući, pa zapaljena.

6. KUKAVICA IBRO, rođen 1922., penzioner. Ubijen iza kuće. Savo Kovačević i Safija Hadžimuratović su ga zatrpali plitko u potoku u blizini kuće, zajedno sa Latifom Kukavicom.

7. KUKAVICA IFETA, žena Ismeta. Rođena 1967., domaćica. Ubijena sa mužem i sinom u selu Daničići, gdje su se bili sklonili kod rodbine. ✓

8. KUKAVICA (LATIF) ISMET, rođen 1961., radnik. Ubijen u selu Daničići. ✓

9. KUKAVICA (HALIM) LATIF, rođen 1928., radnik. Ubijen iza kuće, na guvnu. Sahranió ga sin Ismet u Bjeliškom potoku.

10. KUKAVICA MINA, žena Latifa. Rođena 1933., domaćica. Ubijena, pa zapaljena u kući. U ubistvu je učestvovao Milivoje Radović, bivši komandir stanice milicije u Foči i veliki ekstremista, koji je rukovodio ubistvima u selu Štović.

11. KUKAVICA RAMIZA, ubijena u selu.

12. KUKAVICA (ISMET) ŠEFKO, rođen 1990., dijete. Ubijen zajedno sa majkom i ocem u selu Daničići. ✓

13. SERDAREVIĆ EMIRA EMA, žena Mehe. Rođena 1941., domaćica. Ubijena u kući, pa zapaljena.

SELO KOVAČIĆI

Ubijeni:

1. ĐUDERIJA (AVDO) ABDULAH, rođen 1958. Živio i radio u Austriji. Ubijen je između Pirnog Dola i Daničića. Prema jednoj verziji, ubio ga je Savo Blagojević, a po drugoj Milorad Miletić.

2. ĐUDERIJA HASNIJA, žena Muharema. Rođena 1902. Ubijena u selu 12. juna 1992.

3. ĐUDERIJA MUNIRA, žena Hamida. Rođena 1918., domaćica. Ubijena u selu 12. juna 1992.

4. ĐUDERIJA (MURAT) RAMO, rođen 1933., pezioner. Ubijen 8. juna 1992. na livadi Zapadalice. Dva dana je ležao mrtav na livadi, a onda negdje sklonjen.

5. MUSLIĆ BEGO.

Ubijena na drugom mjestu:

1. MEKIĆ HAJRA, žena Mirsada. Rođena 1959., domaćica. Poginula u Sarajevu od granatiranja.

SELO RADAČIĆI

Ubijeni:

1. SILAJDŽIĆ (LATIF) FADILA, zaklana zajedno sa majkom u štali, 11. juna 1992.

2. SILAJDŽIĆ SELIMA, žena Latifa. Rođena 1932., domaćica. Zaklana u štali, zajedno sa kćerkom 11. juna 1992.

3. PANDUR MEHMED, rođen 1912., penzioner. Ubijen u selu 11. juna 1992.

SELO KUKAVICE

Ubijeni:

1. ROBOVIĆ EMINA, žena Mehe. Rođena 1935., domaćica. Ubijena u selu u julu 1992. Zna se da joj je predsjednik kriznog štaba iz Gradca izdao nekakvu potvrdu da može živjeti u selu.

2. ROBOVIĆ (MEHO) OSMAN, rođen 1959., automehaničar. Radio u Miljevini. Ubijen u selu zajedno sa majkom i bratom.

3. ROBOVIĆ (MEHO) RAHMAN, rođen 1961., varioc. Radio u ŠIP "Maglič". Ubijen zajedno sa majkom i bratom u julu 1992. u selu.

INDUSTRIJSKO NASELJE BROD N/D

Ubijeni:

1. ČANKUŠIĆ (SULEJMAN) MUJO, rođen 1945., radnik. Ubijen pa zapaljen u kući.

2. ČENGIĆ (NAZIF) NUSRET, rođen 1963., nezaposlen. Ubijen u Brodu n/D.

3. MEŠIĆ (HAMID) FADIL, rođen 1946., invalid. Radio u ŠIP "Maglič". Ubijen u Trnovačama.

4. MUSIĆ (RAGIB) MAHMUT, rođen 1957., gluho nijem. Lakirer. Kako izjavljuju komšije, poslije mučenja su ga odveli i ubili Gojko Gica Vasiljević i Dragan Šarović.

5. VRANJAČA FATIMA, žena Rame. Rođena 1934., domaćica. Prema svjedočenju komšija ubili su je Srbi koje je vodio Ostoja Vladičić, odnosno njegovi sinovi.

6. VRANJAČA (MEHO) RAMO, rođen 1933., radnik ŠIP "Maglič". Iz Broda n/D. Doselio iz Ilovače. Postoje indicije da su ga ubili sinovi Ostoje Vladičića.

Prilikom ove lokalne izbora podjednako važna je uloga
općina. Najveći broj civilnog stanovništva na području se nalazi
javom te sarajevske slobode i pravde.

Stavovi su je sela koje je ostalo u svojim rukama, pobijeno je.
Prilikom ove lokalne izbora zajednica nastoji da se na prvom
mjestu osigura slobodnih građanskih prava. Urednik i
na se je i završiti broj mladića iz pobjeđenih sela poginuo braneci te
rodne vlasti.

8. MJESNA ZAJEDNICA JABUKA

U v o d

Prostori ove fočanske mjesne zajednice posljednji su došli pod udar agresora. Najveći broj civilnog stanovništva na vrijeme se sklonio, uglavnom na sarajevske slobodne prostore.

Stanovništvo iz sela koje je ostalo u svojim kućama, pobijeno je.

Prostori ove fočanske mjesne zajednice nalazili su se na prvim odbrambenim linijama slobodnih goraždanskih prostora (Grebak i drugi), te je i znatan broj mladića iz jabučkih sela poginuo braneći te slobodne prostore.

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO LOKVE

Ubijeni:

1. KURT BEĆIR, rođen 1934., zemljoradnik. Ubijen na Dugoj Njivi (Međugorje).
2. KURT SEHIJA, žena Bećira. Rođena 1948., domaćica. Ubijena u selu. Ekshumirana.
3. RIZVANOVIĆ (ZULFO) HALIM, rođen 1906., zemljoradnik. Prema izjavama svjedoka zaklan u selu. Ekshumiran.
4. TANOVIĆ TIFA, žena Bege. Rođena 1936., domaćica. Ubijena u selu.

SELO POPLATIĆI

Ubijena:

1. HADŽOVIĆ PAŠANA, žena Murata. Rođena 1923., domaćica. Prema izjavama mnogih svjedoka, poslije mučenja ubili su je u selu komšije Jovo i Stoja Simović, Milan Kovač i Spasoje Đurović. Ekshumirana.

SELO SMIJEČA

Ubijen:

1. KALABA ADEM, u junu 1992., ubijen, pa zapaljen u kući.

Ubijen na drugom mjestu:

1. KRILO AHMO, rođen 1939., zemljoradnik. Od granatiranja 1992. poginuo u Kotorcu.

SELO DRAGOVIĆI

Ubijeni:

1. PEKMEZ (HAMID) SALIH, rođen 1920., radnik. Doživio je istu sudbinu kao i Šaban Šorlija.
2. ŠORLIJA (MEHO) HALIL, rođen 1920. Doživio istu sudbinu kao i Šaban Šorlija.
3. ŠORLIJA (ALIJA) ŠABAN, rođen 1924., vjerski službenik. Na početku 1992. Srbi su ga uhvatili sa grupom komšija i ubili ih na Dugoj Njivi. Njega su, prema svjedočenju mnogih komšija, u Turjaku pribili na jednu bukvu i urezali mu nožem krst na prsima. Takođe, prema izjavama svjedoka, ubice je predvodio Rajko Todorović sa sinom, iz sela Koluna.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. ŠORLIJA MEVKA MEVLIJA, žena Hasana. Rođena 1929., domaćica. Poginula u Hrasnici od granatiranja.
2. ŠORLIJA (MUJO) ZUMRA, rođena 1974. Poginula u Sarajevu od granatiranja.
3. ŠORLIJA MUJE, druga kćerka rođena 1967. Poginula u Sarajevu od granatiranja.

SELO LJELJENAK

Ubijen:

1. MEKIĆ (ŠERIF) VAHID, rođen 1959., rudar. Navodno da je ubijen u Miljevini.

SELO JABUKA

Ubijeni:

1. DRINČIĆ (JUSO) BEJDO, rođen 1911., zemljoradnik. Ubijen u selu, u junu 1992. Ekshumiran.
2. DURAN HASNIJA, žena Halila. Rođena 1917., domaćica. Uhvaćena u selu Mazline i tu ubijena. Ekshumirana.

3. VATRENJAK ĐULA, žena Hasana. Rođena 1927., domaćica. Ubijena u Kumjanskim brdima, iznad sela Kumjanovići. Ekshumirana.

SELO LJALJICA

Ubijeni:

1. KUŠUNDŽIJA DŽEMILA, žena Derviša. Rođena 1914., domaćica. Ubijena na početku agresije u selu. Ekshumirana.

2. ŠAHOVIĆ (ALIJA) ADIL, rođen 1973., radnik. Doživio je istu sudbinu kao i otac Alija.

3. ŠAHOVIĆ (SULJO) ALIJA, rođen 1937., sjekač. Zajedno sa ženom i sinom, Srbi iz sela Previla (predvodio ih izvjesni Fundup, vozač), su ih odveli u Previlu, ženu pustili, a njega i sina ubili.

SELO KUMJANOVIĆI

Ubijeni:

1. GAGULA HANA, žena Arifa. Rođena 1900., domaćica. Ubijena u selu.

2. GAGULA MULA, žena Hasiba. Rođena 1953., domaćica. Ubijena u selu početkom 1992.

SELO ŠAHBAŠIĆI

Ubijeni:

1. KUŠEŠ MULA, rođena 1923., domaćica. Ubijena u selu.

2. RAMOVIĆ HABIBA, žena Hasana. Rođena 1927., domaćica. Ubijena u selu.

3. RAMOVIĆ (AVDO) HASAN, rođen 1924., penzioner. Ubijen u selu.

SELO UDOVČIĆI

Ubijena:

1. ČATO DIKA, rođena 1947., domaćica. Zaklana u selu.

9. MJESNA ZAJEDNICA USTIKOLINA

U v o d

U fočanskoj Mjesnoj zajednici Ustikolina ubijeno je ili nestalo 199 civila. Svi su ubijeni na veoma brutalan način: klanjem, spaljivanjem u njihovim kućama, strijeljanjem. Najveći broj njih su prije ubistva bili izloženi raznim oblicima fizičkog zlostavljanja. Od dvadeset i jedne fočanske mjesne zajednice u ovoj je bilo najviše civilnih žrtava.

Prikupljajući podatke o zločinima nad civilnim stanovništvom na području fočanske općine, teško je pronaći pravi odgovor na pitanje zašto je bošnjačko stanovništvo tako drastično stradalo upravo u selima ove fočanske mjesne zajednice. U mnogim selima stanovništvo je naprosto desetkovano. **Nisu birane žrtve. Ubijeno je sve što je bilo bošnjačko: djeca, žene, starci.** Mnoga sela kao što su: Bavčići, Filipovići, Paunci, Kosova, Vina, Borovnići, Zebina Šuma, Trnovice, Cvilin..., ostali su skoro bez muške populacije. Kao potvrdu tvrdnji o bezočnom ubijanju muslimanskog stanovništva, navešće se primjer da je prilikom izvođenja ekshumacije na ovim prostorima, u selu Zebina Šuma, pored posmrtnih ostataka jednogodišnje Lejle Buljubašić, pronađena i njena cucla.

Znatan dio stanovništva Foče i fočanskih prostora, u aprilu 1992., bježeći ispred zločinaca spas za goli život nalazio je u povlačenju prema slobodnim prostorima Goražda i Sarajeva. A oni su se povlačili upravo preko područja Mjesne zajednice Ustikolina. Stanovništvo ustikoljanskih sela uglavnom se nije povlačilo. Ako stanovnici nekih fočanskih prostora (Jeleč, Čelikovo Polje...) nemaju mogućnost da se povuku, pošto su se našli u okruženju agresora, mogli su to uraditi stanovnici ustikoljanskih sela. A oni to, u velikom broju slučajeva, nisu radili kao da su čekali dželate. Ne može se to objasniti samo željom da

se ne napusti kućni prag. Još su prisutna sjećanja, naročito kod starijih, kakve su sve zločine počinili četnici na ovim prostorima u Drugom svjetskom ratu. Izostaje bilo kakav ozbiljan otpor agresoru kako bi se bar stanovništvo izvuklo na sigurnije mjesto. Narod je bi prepušten sam sebi, obezglavljen, ostavljen i napušten od onih koji su u tim sudbonosnim danima stajali na čelu tog naroda.

Na drugoj strani, srpsko stanovništvo, mnogo prije agresije na Bosnu i Hercegovinu, pripremalo se sistematski za zbivanja koja će se desiti. Postoje dokazi, koji potvrđuju da je srpsko stanovništvo agresiju dočekalo naoružano do zuba.

Svjedoci spominju mnoge učesnike u vršenju zločina na ovim prostorima. Ovdje navodimo samo neke od njih: Vinko Šubara, Radmilo Mihajlović, Zdravko Mijović, Slaviša Miličević, Arsen Blagojević Arso, Zdravko Joković Joka, Novislav Kovač Novo, Novak Blagojević, Željko Škobo, Miladin Pejović Krš, Brane Vuković, Sreten Vujadin, Boško Divljak, major JNA koji je zajedno sa Petrom Mihajlovićem 26. aprila 1992. koordinirao napadom na Ustikolinu, Milika Golubović, Sreten Starović, Željko Blagojević, Drago Blagojević, Vasilj Blagojević, Mile Blagojević, Nedo Blagojević, Radmilo Miletić, Rajko Todorović, Milan Maljković, major JNA i vojni instruktor Slavko Miličević, aktivni vodnik JNA Zoran Marić, kao i pripadnici vojne policije iz Foče Zoran Vuković Zoka, Dragan Zelenović Zelja, Dragoljub Kunarac Žaga, Janko Janjić Tuta i drugi.

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO PAUNCI

Ubijeni:

Srpske snage su 26. aprila 1992. upale u selo, pobili zatočeno stanovništvo i selo zapalili. Tom prilikom su pobijeni:

1. **BOROVIĆ (MURADIF) RAŠID**, rođen 1919., penzioner. Ubijen – zaklan u selu. Prema izjavama svjedoka zločin su počinili pripadnici vojne policije iz Foče, među kojima su bili i: Zoran Vuković Zoka, Dragan Zelenović Zelja, Dragoljub Kunarac Žaga, Janko Janjić Tuta i Desimir Škorić. Ekshumiran.

2. **FRAŠTO ADILA**, žena Subhije. Rođena 1943., domaćica. Ubijena 26. aprila 1992. u selu. Prema nekim izjavama poslije ubistva tijelo bačeno u štalu i štala zapaljena. Zločin su izvršili isti koji su ubili i Ševalu Frašto. Ekshumirana.

3. **FRAŠTO (MEHO) HUSNIJA**, rođen 1937., radnik. Gore pomenuti ubili su ga 26. aprila 1992. pored kuće Smaje Bekto. Navodno su u ovom ubistvu učestvovali i pripadnici Srpske dobrovoljačke garde iz Srbije. Prema nepotvrđenim informacijama izvršen je i uviđaj od strane srpskog suda u Foči (Čedo Škipina i Lazo Tadić). Zakopali su ga tu dovedeni logoraši iz koncentracionog logora iz Foče. Ekshumiran.

4. **FRAŠTO (BEĆIR) IBRO**, rođen 1910. Ubijen u selu, navodno u kući Habibe Karabegović. Ubistvo su izvršili isti koji su ubili i ostale mještane Paunaca, 26. aprila 1992. Ekshumiran.

5. **FRAŠTO ŠEVALA**, žena Ibrahima. Rođena 1922., domaćica. Prema izjavama mnogih svjedoka ubijena je pred kućom Bibe Karabegović. Snahe su je prekrile zemljom. To se desilo 26. aprila

1992. Pored pomenutih pripadnika vojne policije iz Foče, u zločinu su učestvovali i: Petar, Rade i Radmilo Mihajlović, Vinko Šubara, Zdravko Mijović i Slavko Miličević. Ekshumirana.

6. HASANAGIĆ (MUSTAFA) ISMET, rođen 1930., zemljoradnik. Ubijen je kada i drugi mještani Paunaca. Prema izjavama svjedoka, zaklao ga je Janko Janjić Tuta. Ubijen je pred vikendicom Hasana Balića. Tu je i zakopan. Ekshumiran.

7. JUSUFOVIĆ (SALKO) FEHIM, rođen 1922., penzioner. Gore pominjani ubili su ga 26. aprila 1992. pred kućom. Tu je i zakopan. Ekshumiran.

8. KOBILJAR (MEHO) HADŽIRA, rođena 1931. Ubijena u selu 26. aprila 1992. Prema izjavama svjedoka izbjegla iz sela u Filipoviće, vratila se u Paunce da ispeče hljeb. Uхваćena u kući Sulejmana Frašte, izvedena iz kuće i ubijena.

9. MAKAAŠ (ZULFO) RAMIZ, rođen 1930., penzioner. Ubijen u selu 9. juna 1992. Zakopan je pored vikendice Hasana Balića. Ekshumiran.

10. TERMIZ MUNIRA, žena Redže. Rođena 1934., domaćica. Ubijena je 26. aprila 1992. od istih pred kućom Fehima Jusufovića, zajedno sa mužem. Tu je i zakopana. Ekshumirana.

11. TERMIZ (EDHEM) REDŽO, rođen 1931., službenik. Već pominjani ubili su ga 26. aprila 1992. pred kućom Fehima Jusufovića, gdje je i zakopan. Ekshumiran.

SELO FILIPOVIĆI

Ubijeni:

1. ČAVRK (RAGIB) REDŽO, rođen 1932., penzioner. Dugo se krio po okolnim šumama, ali je ipak uхваćen i ubijen u selu.

2. ČORIĆ (HUSO) SMAJO, rođen 1933., magacioner. Ubijen pred kućom u selu, 26. aprila 1992. Ekshumiran.

3. ČORIĆ (SMAJO) ZAIM, rođen 1956., radnik. Ubijen 26. aprila 1992. pred kućom. Ekshumiran.

4. DEDOVIĆ (OSMAN) MEHO, imao je preko 70 godina. Strijeljan pored kasarne u Filipovićima, 29. aprila 1992.

5. DEDOVIĆ (MEHO) REŠAD, rođen 1947. Radio u inostranstvu. I on se dugo vremena krio u blizini sela, ali je uхваćen i ubijen. Ekshumiran.

6. HUBIJAR SALKUNA, žena Dervana. Rođena 1920., domaćica. Ubijena u selu, pred kućom, 26. aprila 1992. gdje je i zakopana. Ekshumirana.

7. IKOVIĆ DŽEHVA, žena Alije. Rođena 1927., domaćica. Prema nekim podacima ubijena je u selu, a prema drugim otišla je prema Foči, gdje joj se gubi trag.

8. MUJKANOVIĆ FATIMA, žena Uzejra. Rođena 1945., domaćica. Ubijena u selu, 26. aprila 1992.

9. MUJKANOVIĆ (SALIH) UZEJR, rođen 1936., radnik. Ubijen 26. aprila 1992. pred kasarnom u Filipovićima.

10. ŠAHOVIĆ (ALIJA) AHMET, rođen 1932., trgovac. Dugo se krio po šumama, uхваćen i navodno ubijen kod Visoke Česme.

11. ŠAHOVIĆ ČAZIJA, žena Jusufa. Rođena 1914., domaćica. Ubijena u selu 26. aprila 1992. Ekshumirana.

12. ŠAHOVIĆ (JUSUF) SALKO, rođen 1933., radnik. Strijeljan 26. aprila 1992. pored kasarne u Filipovićima.

13. ŠAHOVIĆ (ADEM) ZULFO, rođen 1902., penzioner. Ubijen u selu nešto kasnije.

14. UZUNOVIĆ (MEHO) BEĆIR, rođen 1939., nezaposlen. Ubijen u selu. Ekshumiran.

15. NN osoba, prilikom vršenja ekshumacije u ovome selu pronađeni su i ostaci jedne neidentificirane osobe. Ekshumirana.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. KUMRO (SALKO) MUSTAFA, rođen 1934., električar. Poginuo je u Sarajevu od snajpera.

2. ŠAHOVIĆ ABID, rođen 1932., portir. Poginuo od granatiranja na Igmanu ispred hotela "Simuk". Tu je i sahranjen. S obzirom da su se u ovom selu desili zločini, kao i u susjednim Pauncima, 26. aprila 1992., pretpostaviti je da su te zločine počinile iste osobe kao i u Filipovićima.

3. ŠAHOVIĆ ŠEVALA, žena Fejze. Rođena 1951., domaćica. Poginula u Sarajevu od granatiranja.

SELO BOROVNICI

Ubijeni:

1. BOROVIINA (MUJO) AZIZ, rođen 1929., penzioner. Ubijen u selu 1. maja 1992. zajedno sa Ramizom Gradišićem. Ukopali su ga članovi porodice Sakalaš u bašti Omera Borovine. Ekshumiran.

2. BOROVIINA (SMAIL) FATA, rođena 1935. Sklonila se u šumu blizu sela, gdje je poginula od granatiranja. Tu su je zakopali mještani sela Mirjanovići. Ekshumirana.

3. BOROVIINA FATIMA, žena Smajla. Rođena 1909., domaćica. Ubijena u selu sredinom juna 1992.

4. BOROVIINA HABIBA BIBA, žena Juse. Rođena 1917., domaćica. Ubijena u selu 28. aprila 1992. Ukopana ispred štale. Najvjerojatnije je ukopao suprug Juso (on je pronađen u štali, ubijen metkom u leđa). Ekshumirana.

5. BOROVIINA (BEGO) JUSO, rođen 1920., poljoprivrednik. Ubijen u selu 1. maja. Pronađen u štali Kasima Borovine. Mještani ostatke zakopali pored štale. Ekshumirana.

6. BOROVIINA (SULEJMAN) MEVLIDA, rođena 1962., mašinski tehničar. Skrivala se u šumi u blizini sela. Poginula je od granatiranja 28. aprila 1992. Tu su je zakopali mještani iz sela Mirjanovići. Ekshumirana.

7. ĆORIC (SULEJMAN) VAHIDA, rođena 1958. Poginula od granatiranja u šumi više sela, 28. aprila 1992. Tu su je i zakopali mještani sela Mirjanovići. Ekshumirana.

8. GRADIŠIĆ RAMIZ, rođen 1915., zemljoradnik. Ubijen u selu 1. maja 1992. zajedno sa Azizom Borovinom. Zakopali ga mještani sela Mirjanovići. Ekshumiran.

9. NN osoba, prilikom ekshumacije otkrivene su kosti zasad neidentificirane osobe. Postoje indicije da se u ovom selu sklonio jedan stariji čovjek iz sela Đidevo. On je ubijen pa zapaljen.

SELO PRISOJE

Ubijeni:

1. DRINČIĆ ZUHRIJA, žena Mehe. Rođena 1909., domaćica. U maju 1992. zaklana u kući Nazifa Muratovića. Ekshumirana.

2. MURATOVIĆ HANIJA, žena Nazifa. Rođena 1951., domaćica. Ubijena u kući Nazifa Muratovića, nakon čega je kuća zapaljena. Ekshumirana.

3. MURATOVIĆ NAZA, žena Mušana. Rođena 1900., domaćica. Ubijena u maju 1992. pa zapaljena u kući Nazifa Muratovića. Ekshumirana.

4. ZUKOBAŠIĆ (IBRO) RAZA, rođena 1944., domaćica. Ubijena u maju 1992. pa zapaljena u kući Nazifa Muratovića. Ekshumirana.

5. ZUKOBAŠIĆ ZLATIJA, žena Muje. Rođena 1922., domaćica. U maju 1992. ubijena u kući Nazifa Muratovića, pa je kuća zapaljena. Ekshumirana.

SELO ŽELJEVO

Ubijeni:

1. HADŽIMUSIĆ HATIDŽA, žena Jakupa. Rođena 1902., domaćica. Ubijena u selu negdje oko 1. maja 1992. Pored kuće je ukopao, zajedno sa mužem Jakupom, M. Borovina sa šurevima. Ekshumiran.

2. HADŽIMUSIĆ (JUSUF) JAKUP, rođen 1910., zemljoradnik. Ubijen u selu negdje oko 1. maja 1992. Ekshumiran.

SELO PREVILA

Ubijena:

1. AVDIBEGOVIĆ ALMASA, ubijena u selu.

"Nestao":

1. AVDIBEGOVIĆ SALKO, vodi se kao "nestao".

SELO VINA

Ubijeni:

1. BAŠIĆ (SALKO) MUJO, rođen 1950. Ubijen u selu početkom maja 1992. pa zapaljen u kući. Ekshumiran.
2. BAŠIĆ SALKO, rođen 1925., penzioner. Ubijen pa zapaljen u kući. Ekshumiran.
3. BAŠIĆ ŠAĆIRA, žena Muje. Rođena 1931., domaćica. Ubijena pa zapaljena u kući početkom maja 1992. Ekshumirana.
4. DURAKOVIĆ HANKIJA, žena Rasima. Rođena 1920., domaćica. Ubijena u selu početkom maja 1992. pa zapaljena u kući.
5. PODRUG AIŠA.
6. PODRUG (SALKO) ALMASA, rođena 1928., domaćica. Ubijena je u selu početkom maja 1992. Poslije ubistva je spaljena. Ekshumirana.
7. ŠAHINOVIĆ (ALIJA) ZLATIJA, rođena 1962., domaćica. Ubijena je početkom maja 1992., poslije čega je spaljena.

Prema izjavama svjedoka, zločine u ovom selu su izvršili Željko Šubara, Brane Vuković, Miladin Pejović Krš, Vinko Šubara, Radislav Mihajlović, Sreten Mihajlović, Sreten Vujadin i Simo Mojević.

SELO KOSOVA

Ubijeni:

1. BOROVIĆ DIKA, žena Edhema. Rođena 1926., domaćica. Ubijena 25. maja 1992. pored kasarne u Kosovi. Poslije ubistva je zapaljena.
2. BOROVIĆ (MUHAREM) DŽEHVA, žena Uzejra. Rođena 1947., domaćica. Ubijena 25. maja 1992. pored kasarne u Kosovi. Poslije ubistva je zapaljena. Ekshumirana.
3. BOROVIĆ (MUJO) EDHEM, rođen 1930., radnik. Ubijen pored kasarne u Kosovi 25. maja 1992. poslije čega je spaljen. Ekshumiran.
4. BOROVIĆ (HUSO) HAJRA, rođena 1941., domaćica. Ubijena 25. maja 1992. pred kasarnom u Kosovi. Poslije ubistva zapaljena. Ekshumirana.

5. BOROVIĆ (EDHEM) MUSTAFA MUJO, rođen 1950. Ubijen 25. maja 1992. pored kasarne u Kosovi.

6. BOROVIĆ (NURIJA) SALEM, rođen 1968., radnik. Ubijen 25. maja 1992. pored kasarne u Kosovi. Poslije ubistva je spaljen. Ekshumiran.

7. KADIĆ ŠAĆIR, rođen 1937., radnik. Ubijen u selu 25. maja 1992.

8. KOSOVAC (HUSO) DŽEHVA, rođena 1910., domaćica. Ubijena pa spaljena 25. maja 1992. Ekshumirana.

9. KURTOVIĆ (HASAN) HILMO, rođen 1939., radnik. Oko 25. maja 1992. ubijen u selu. Ekshumiran.

10. KURTOVIĆ (MUŠAN) KASIM, rođen 1936., penzioner. Oko 25. maja 1992. ubijen u selu.

11. KURTOVIĆ (HASAN) MURAT, rođen 1937., radnik. Oko 25. maja ubijen u selu, poslije čega su ga spalili. Ekshumiran.

12. OMERAŠEVIĆ SAFET, rođen 1938. Ubijen u selu oko 25. maja 1992.

13. SALIHOVIĆ (SMAJO) SAFET, rođen 1944. Oko 25. maja 1992. ubijen u selu, poslije čega je spaljen. Ekshumiran.

14. SALIHOVIĆ SEHIJA, žena Safeta. Rođena 1947., domaćica. Ubijena u selu oko 25. maja 1992. Ekshumirana.

15. ŠUNJA MUJO, rođen 1960., nastavnik. Ubijen u selu oko 25. maja 1992. Ekshumiran.

16. ŠUNJA (OSMAN) MUSTAFA, rođen 1957., penzioner. Ubijen u selu oko 25. maja 1992.

SELO MRĐALIĆI

Ubijena na drugom mjestu:

1. MUJEZINOVIĆ HADŽIRA, žena Nazifa. Rođena 1946., domaćica. Poginula je 1994. u Goraždu od granatiranja.

SELO ZEBINA ŠUMA

Ubijeni:

1. BAŠIĆ (HADŽAN) ESAD, rođen 1944., radnik. Ubijen u selu 15. maja 1992. na lokalitetu Vučiji Potok. Ekshumiran.
2. BULJUBAŠIĆ (IDRIZ) EMIRA, rođena 1984. Ubijena u selu 15. maja 1992. na lokalitetu Vučiji Potok. Ekshumirana.
3. BULJUBAŠIĆ (OSMAN) FEHIM, rođen 1925., zemljoradnik. Ubijen u selu 15. maja 1992. na lokalitetu Vučiji Potok. Ekshumiran.
4. BULJUBAŠIĆ (HAJDAR) HALIL, rođen 1933., radnik. Ubijen u selu 15. maja 1992. na lokalitetu Vučiji Potok. Ekshumiran.
5. BULJUBAŠIĆ (IDRIZ) LEJLA, rođena 1986. Ubijena u selu 15. maja 1992. na lokalitetu Vučiji Potok. Ekshumirana.
6. BULJUBAŠIĆ PEMBA, žena Fehima. Rođena 1927., domaćica. Ubijena u selu 25. maja 1992. na lokalitetu Vučiji Potok. Ekshumirana.
7. NN osoba, prilikom ekshumacije u Zebinoj Šumi, ekshumirana je i jedna osoba čiji identitet nije utvrđen.

Prema izjavi svjedoka u listu "Euro Bosna" od 14. januara 1994. počinioc zločina je predvodio Milika Golubović, ing. elektrotehnike, radio je u "Remontu" ŠIP "Maglić" u Foči. Isto tako prema izjavama svjedoka, u zločinima u ovome selu učestvovali su i Zoran Marić, Radmilo Miletić i vojvoda Simo Mojević.

SELO TRNOVICE

Ubijeni:

1. BIČEVIĆ ADILA, žena Fehima. Rođena 1928., domaćica. Ubijena u selu 15. maja 1992. Ekshumirana.
2. BIČEVIĆ (MEHO) FAZILA, rođena 1926., domaćica. Ubijena u selu 15. maja 1992. Ekshumirana.
3. BIČEVIĆ (ALIJA) FEHIM, rođen 1927., penzioner. Ubijen u selu 15. maja 1992. Ekshumiran.

4. BIČEVIĆ (BAJRO) MUJO, rođen 1937., radnik. Ubijen u selu 15. maja 1992. Ekshumiran.
5. BIČEVIĆ PEMBA, žena Sulejmana. Rođena 1924., domaćica. Ubijena u selu 15. maja 1992. Ekshumirana.
6. KUDO (IBRO) SELIM, rođen 1933., radnik. Ubijen u selu 15. maja 1992. Ekshumiran.

SELO KUTLE

Ubijeni:

1. MUSLIĆ FATA, ubijena u selu sredinom 1992. Ekshumirana.
2. MUSLIĆ (HAJDAR) HALIL, rođen 1932., penzioner. Sredinom maja 1992. ubijen u selu i spaljen u kući. Ekshumiran.
3. MUSLIĆ (SALKO) MURTIJA, rođena 1930., domaćica. Ubijena u selu sredinom maja 1992. i spaljena. Ekshumirana.
4. SALIHOVIĆ ALMASA, rođena 1937., domaćica. Ubijena u selu i spaljena u kući. Ekshumirana.

SELO KRUŠKE

Ubijena:

1. TAHIROVIĆ MUNIBA, žena Abida. Rođena 1914., domaćica. Ubijena u blizini sela. Ekshumirana.

SELO NOVOSEOCI

Ubijeni:

1. ŽGALJ ABID, rođen 1912., zemljoradnik. Ubijen u selu Putojevići, u šumi zvanoj Vranja stijena, 1. avgusta 1992. Ekshumiran.
2. ŽGALJ TIFA, žena Abida. Rođena 1922., domaćica. Ubijena zajedno sa mužem. Ekshumirana.

SELO ULJINE

Ubijen:

1. PODRUG MEHO, rođen 1907., zemljoradnik. Ubijen kod sela Dragovići, 27. juna 1992. Zakopan u Dugoj Njivi. Sinovi i unuci 1998. prenijeli kosti u Pododžak i tu ga sahranili.

Prema izjavi svjedoka izvršioce zločina predvodio Rajko Todorović sa sinovima.

SELO ČUROVIĆI

Ubijeni:

1. ČUROVAC HALIM, rođen 1951. Prema izjavi svjedoka ubijen u selu na svirep način 29. juna 1992. poslije čega je zapaljen u kući.

2. ČUROVAC (HALIMA) VASVIJA, rođena 1971., domaćica. Prema izjavi svjedoka, poslije zlostavljanja i mučenja, ubijena – zaklana u blizini sela u šumi zvanoj Paškovac.

SELO GABELIĆI

Ubijeni na drugom mjestu:

1. GABELA HAJRIJA, žena Hilme. Rođena 1928., domaćica. Poginula je od granatiranja. Sahranjena je na gradini u blizini sela.

2. GABELA (HASAN) HILMO, rođen 1929., zemljoradnik. Poginuo je od granatiranja u blizini sela. Sahranjen je na gradini u blizini sela.

SELO LJUBUŠA

Ubijeni na drugom mjestu:

1. KUNOVAC (SULEJMAN) ARMIN, rođen 1981., učenik. Poginuo je od granatiranja u Sarajevu 1993.

2. KUNOVAC (IBRO) ASIM, rođen 1929., penzioner. Poginuo je u Sarajevu od granatiranja 1993.

3. KUNOVAC REFIJA, žena Sulejmana. Rođena 1960., domaćica. Poginula je u Sarajevu od granatiranja 1993.

4. ŠORLIJA ŠEFIKA, žena Uzejra. Rođena 1937., domaćica. Poginula u Vranićima kod Goražda od četničkog PAM-a. Tu je i sahranjena.

SELO GRADIŠIĆI

Ubijeni:

1. GRADIŠIĆ MUNIBA, žena Mehmeda. Rođena 1918., domaćica. Ubijena u kući oko 6. maja 1992. Ekshumirana.

2. GRADIŠIĆ (ALIJA) ŠAĆIR, rođen 1919., zemljoradnik. Ubijen u kući 1. maja 1992. Ekshumiran.

3. GRADIŠIĆ TIFA, žena Šaćira. Rođena 1920., domaćica. Ubijena u kući 1. maja 1992. zajedno sa mužem Šaćirom. Ekshumirana.

SELO ROGOUŠIĆI

Ubijeni:

1. KAJGANA DŽEHVA, rođena 1902., domaćica. Iz sela Rogoušići. Ubijena u selu oko 15. maja 1992.

2. KLAPUH ZULA, žena Halima. Rođena 1936., domaćica. Prema izjavi svjedoka ubijena oko 15. maja 1992. u selu.

Prema izjavi svjedoka, izvršioce zločina predvodio Sreten Kovačević.

SELO KREMIN

Ubijen:

1. MUSLIM (HALIL) KASIM, rođen 1902. Ubijen u selu 14. maja 1992.

SELO BEŠLIĆI

Ubijen:

1. NN osoba. U selu Bešlići, prilikom vršenja ekshumacije, pronađeni su ostaci neidentificirane osobe.

SELO RIBICE

Ubijeni:

1. BEHO (HADŽO) ABID, rođen 1942.
2. BEHO AHMET.
3. BEHO (DERVIŠ) FEHIMA, rođena 1946.

SELO CVILIN

Ubijeni:

1. ANDELIJA KASIM, rođen 1946. Ubijen u selu.
2. ČENGIĆ (DERVIŠ) RAŠIDA, žena Muje. Rođena 1907., domaćica. Ubijena u selu.
3. DŽOMBA (DERVO) HUSO, rođen 1945., radnik. Ubijen u selu.
4. IKOVIĆ EMA EMINA, žena Mustafe. Rođena 1915., domaćica. Ubijena u selu 1. maja 1992. Ekshumirana.
5. IKOVIĆ (AHMET) MUSTAFA, rođen 1909. Ubijen u selu 1. maja 1992. Ekshumiran.
6. PIŠMO MUNIBA, rođena 1925. Ubijena u selu.
7. SALIHOVIĆ (MUŠAN) MUJO, rođen 1943. Ubijen u selu.

SELO RIBARI

Ubijeni:

1. BERBERKIĆ (HASAN) SALKIJA, rođen 1930., penzioner. Bio je ugledni fočanski privrednik i javni radnik. Ubijen u Karačićima. Prema izjavi svjedoka u ubistvu su učestvovali Zdravko Joković i Milan Burić, kapetan JNA. Ekshumirana.
2. DELIĆ (IBRAHIM) BEGO, rođen 1929. Ekshumiran.
3. DELIĆ FATA, ubijena u selu.
4. DELIĆ FERID, rođen 1953. Ubijen u selu. Ekshumiran.
5. DELIĆ (ALIJA) LATIF, rođen 1910. Ubijen u selu oko 19. juna 1992. Ekshumiran.
6. DELIĆ SALKIJA, ubijena u selu.
7. DELIĆ ŠEĆA, rođena 1930. Ubijena u selu. Ekshumirana.

SELO ČAIRA

Ubijeni:

1. GRABOVICA (MAŠO) ABID, rođen 1917., penzioner. Ubijen u selu 7. juna 1992. Prema izjavi svjedoka u ubistvu učestvovali već spominjani Zdravko Joković i Milan Burić, kapetan JNA. Ekshumiran.
2. GROŠONJA ADEM, rođen 1935., penzioner. Već spominjani Srbi ubili su ga, prema izjavi svjedoka, u selu. Ekshumiran.
3. GROŠONJA RASEMA, žena Adema. Rođena 1940., domaćica. U njenom ubistvu su učestvovali i već spominjani Srbi. Ekshumirana.
4. HAJRIĆ HANKA, rođena 1922. Ubijena u selu.
5. SOFRADŽIJA (MEHO) OMER, rođen 1936., ugostitelj. Ubijen u selu snajperom, i prema izjavama svjedoka uradili su to snajperisti sa druge strane Drine. Ekshumiran.
6. SOFRADŽIJA (MEHO) ZAJKO, rođen 1933., trgovac. Prema izjavama svjedoka ubili su ga već spominjani Srbi. Ekshumiran.
7. UZUNOVIĆ BARBARA, žena Hasana. Rođena 1938., domaćica. Prema izjavi svjedoka, ubili su je već spominjani Srbi.

Ubijen na drugom mjestu:

1. GROŠONJA (ADEM) JAKUP, rođen 1938. Ubijen na drugom mjestu.

SELO RADOJEVIĆI

Ubijeni:

1. ČENGIĆ (AZIZ) NEDIM, rođen 1954., električar. Ubijen u selu 19. maja 1992. Ekshumiran.
2. SOBO (MURAT) ABID, rođen 1954. Ubijen u selu.
3. SOBO (MEHO) ĆAMIL, rođen 1930. Ubijen u selu. Ekshumiran.
4. SOBO (AHMET) DŽEVAD, rođen 1963. Ubijen u selu. Ekshumiran.
5. SOBO (IBRO) MURAT, rođen 1927. Ubijen u selu.
6. SOBO (RAŠID) RAMO, rođen 1928. Ubijen u selu. Ekshumiran.

"Nestao":

1. SOBO (MUJO) EJUB, rođen 1947. Vodi se kao "nestao".

SELO BAVČIĆI

Ubijeni:

1. ČIMPO (SULEJMAN) ESAD, rođen 1947., radnik. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Preživjele žene su ga zajedno sa ostalim ubijenim zatrpali pored puta.

2. HAVIĆ (AVDIJA) SMAIL, rođen 1930. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

3. KURTOVIĆ (ISMET) ESAD ESO, rođen 1954. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

4. KURTOVIĆ (HASIB) ISMET, rođen 1947. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

5. KURTOVIĆ (ISMET) ZIJO, rođen 1973. Ubijen u blizini sela. Ekshumiran.

6. OSMANOVIĆ (MEHO) MURAT, rođen 1955., radnik. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

7. OSMANOVIĆ (MURAT) JASMIN, rođen 1974. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

8. OSMANOVIĆ (MURAT) SAMIR, rođen 1976. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

SELO SORLACI

Ubijeni:

1. ČIMPO (HAJRO) DŽEVAD, rođen 1961. Ubijen 22. maja 1992. Ekshumiran.

2. ČIMPO (MURADIF) SALKO, rođen 1924., penzioner. Ekshumiran.

3. OSMANOVIĆ (ALIJA) SULJO, rođen 1928., penzioner. Ubijen u selu 17. maja 1992. pred kućom Murata Masle. Ekshumiran.

4. PARAGANLIJA (RAŠID) IBRO, rođen 1913., penzioner. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

5. SUBAŠIĆ (MUJO) EDHEM, rođen 1927. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

6. SUBAŠIĆ (JUSUF) IZET, rođen 1953., radnik. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

7. SUBAŠIĆ (EDHEM) MIRSAD, rođen 1954., samostalni zanatlija. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

8. SUBAŠIĆ (EDHEM) MUJO, rođen 1953., radnik. Ubijen u blizini sela 19. maja 1992. Ekshumiran.

9. SUBAŠIĆ (SALIH) MURADIF, rođen 1911., penzioner. Iz Foče. Ubijen je odvojeno od drugih, malo dalje od sela. Iako je živio u Foči, ovdje je obrađen, pošto je ovdje ubijen i ekshumiran.

Svi uhvaćeni muškarci iz ovog sela ubijeni su. Postoje i vjerodostojne indicije o izvršiocima ovoga zločina.

SELO BRAJLOVIĆI

Ubijeni:

1. BRAJLOVIĆ ASIMA, žena Kasima. Rođena 1966., domaćica. Srbi su je ubili u selu. Ekshumirana.

2. BRAJLOVIĆ (KASIM) FATIMA, rođena 1966., domaćica. Srbi su je ubili u selu u maju 1992.

3. BRAJLOVIĆ (SALKO) MUJO, rođen 1922., penzioner. Srbi su ga ubili u selu u maju 1992. Ekshumiran.

4. BRAJLOVIĆ (ŠABAN) ŠEFKO, rođen 1963. Srbi su ga ubili u selu u maju 1992.

5. HADŽOVIĆ (HASAN) FEHIM, rođen 1949. Srbi su ga ubili u selu u maju 1992. Ekshumiran.

6. MUJEZINOVIĆ (SULJO) HASAN, rođen 1928., penzioner. Srbi su ga ubili u selu u maju 1992. Ekshumiran.

7. MUSLIĆ ALIJA, rođen 1956. Srbi su ga ubili u selu u maju 1992. Ekshumiran.

8. MUSLIĆ (ADIL) MINELA, rođena 1991. Srbi su je ubili u selu u maju 1992. Ekshumirana.

9. MUSLIĆ (DERVO) ŠEĆA, rođena 1936., domaćica. Srbi su je ubili u selu u maju 1992. Ekshumirana.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. BRAJLOVIĆ FATIMA, žena Šabana. Rođena 1928., domaćica. Poginula u Sarajevu 1994. od granatiranja.

2. BRAJLOVIĆ (RAŠID) ZAJKO, rođen 1938., limar. Poginuo u selu Ahatovići od granatiranja.

SELO BAVČIĆI (ZASELAK GOJAČICA)

Ubijen:

1. KURTOVIĆ (DERVIŠ) ZAJKO, rođen 1927., zidar. Ubijen u selu 19. maja 1992.

VAROŠ USTIKOLINA

Ubijeni:

1. BAKIJA (HUSO) ALIJA, rođen 1928. Ubijen u aprilu 1992. Ekshumiran.

2. BAKIJA ISMETA, žena Alije. Rođena 1932., domaćica. Ubijena u Ustikolini, najvjerovatnije 29. aprila 1992. Prema izjavi svjedoka zločin su počinili Miladin Pejović Krš, Vinko Šubara, Arsen Blagojević i Novo Kovač.

3. BAŠIĆ AHMET, rođen 1933., podvornik u Osmogodišnjoj školi u Ustikolini. Ubijen 27. aprila 1992. Prema izjavi svjedoka, ovaj zločin je izvršio Miladin Pejović – Krš, sa grupom Srba. Ekshumiran.

4. BAŠIĆ (AHMET) AZIZ, rođen 1959., stražar. Ubijen 27. aprila 1992. pa zapaljen u kući. I ovaj zločin je počinio Miladin Pejović Krš sa grupom Srba. Ekshumiran.

5. BEĆIREVIĆ (MUJO) ŠEVAL, rođen 1950., policajac. Ubijen u Ustikolini 19. aprila 1992. Zapravo, ubili su ga vojnici JNA iz transportera po povratku sa Preljuće. Sahranjen je na groblju u Mrđelićima.

6. DRUGOVIĆ AZIZA, žena Hajre. Rođena 1928., domaćica. Ubijena prilikom zauzimanja Ustikoline od strane Srba.

7. DRUGOVIĆ ŠEFIKA, rođena 1960. Iz Ustikoline. Ubijena u Ustikolini.

8. HADŽIAHMETOVIĆ JUSO, rođen 1910. Navodno je iz sela Žešče. Ubijen u selu. Ekshumiran.

9. HODŽIĆ (HUSO) FADIL, rođen 1936., penzioner. Prema izjavi svjedoka izbjegao je u Goražde, pa se onda vratio u Ustikolinu gdje je uhvaćen i ubijen.

10. KAROVIĆ (AVDO) SULEJMAN, rođen 1923., penzioner. Ubijen u Ustikolini. Ekshumiran.

11. KURTOVIĆ MUNIBA, ubijena u Ustikolini.

12. MARAVEC

13. OMERBAŠIĆ (BEĆIR) ZAHIDA, rođena 1941. Ubijena prilikom zauzimanja Ustikoline.

14. OMERSPAHIĆ ASIM LOLA, vozač. Ubijen na zvjerski način. Poslije ubistva prikovan na vrata.

15. TRAVAR ZEMKA, žena Murata. Rođena 1928., domaćica. Ubijena u Ustikolini.

16. OMERBAŠIĆ (MUSTAFA) ŠEFIK SAFET, rođen 1920., penzioner. Ubijen u Višegradu. Ekshumiran.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. IMAMOVIĆ (ABDULAH) HAZIM, rođen 1945., trgovac. Poginuo u Goraždu od granatiranja.

2. SUBAŠIĆ (SALIH) FEHIM, rođen 1927. Poginuo je od granatiranja.

10. MJESNA ZAJEDNICA ČELIKOVO POLJE

U v o d

Bošnjačka sela mjesne zajednice Čelikovo Polje smještena su na desnoj obali Drine, uzvodno od Foče, odnosno Broda na Drini, od sela Kopilovi do sela Hum. Na tom prostoru nalaze se sela sa većinskim srpskim stanovništvom.

Najviše zločina Srbi su u bošnjačkim selima izvršili 8. juna 1992. Zločine su počinili domaći Srbi, komšije, potpomognuti Srbima sa šireg područja. Zločinima su prethodili zastrašivanja i prijetnje. Narod je bio isprepadan, nezaštićen. Osjećajući opasnost koja se nadvila nad njihova sela, narod se pokušavao samoorganizovati za slučaj napada. Već u aprilu većina stanovništva na improviziranim splavima prelazila je preko Drine i sklanjala se u bošnjačka sela doline Sutjeske. Zavarano kratkotrajnim smirivanjem situacije, narod se vraćao svojim kućama. Nedugo poslije toga dolazi ultimatum od SDS-a da bošnjačko stanovništvo preda svo oružje. Ultimatum stiže i od vojske – JNA, koja je stacionirana sa druge strane rijeke Tare, u Šćepan Polju, na crnogorskoj teritoriji. Isprepadan, narod predaje ono što ima oružja. Predaju 14 lovačkih pušaka i 6 pištolja. Oružje pred vikendicom Rame Đendušića preuzima Rajko Mijović, bivši poštari iz sela Pejkovići, kasnije samozvani vojvoda.

Prijetnje se pojačavaju. U selu Dučela 26. maja Srbi ubijaju **Džemilu Polovinu. To je prva žrtva u muslimanskim selima ove mjesne zajednice.** U junu, u kasnim popodnevrim satima, veća grupa domaćih Srba dolazi u selo Lisovići i u kućama Mijovića i Pavlovića cijelu noć piju i pjevaju četničke pjesme.

Krvavi pir započinje 8. juna. Srbi upadaju u sela i ubijaju svo stanovništvo koje je ostalo u kućama.

Najveći dio stanovništva pred tim naletom sklanja se u šumu iznad sela. Tu se skrivaju danima.

Kada je zaprijetila opasnost da će ih napasti Srbi sa leđa, iz Zlatnog Bora. 18. juna šest odvažnih mladića pod okriljem noći prelazi preko Drine i odlazi na planinu Vučevo da uhvati vezu sa zbjegom u kome se nalaze izbjegli mještani sela sa desne strane obale Sutjeske, koji su se sklonili u planinu.

Opet pod okriljem noći, 23. juna, 173 mještanina, na malim gumenim čamcima za dvije osobe, prelaze Drinu i priključuju se pomenutom zbjegu na Vučevu. Taj podvig o kome se malo zna, izvelo je nekoliko odvažnih mladića. Nešto žena i djece uspjelo je da pređe most preko Tare u Šćepan Polju i tako se skloni u Crnu Goru. Stradanja mještana ovih sela time nije bilo završeno. Kasnije, probijajući se sa zbjegom preko Zelengore, mnogi su izginuli od srpskih snaga.

Poslije krvavog pira pljačkaju se sela i spaljuju sve kuće.

Preživjeli mještani su među izvršiocima zločina prepoznali mnoge svoje komšije. Kao najokrutniji, uglavnom se spominju: Ljubomir (Pere) Dostić, komandant bataljona, Simo (Pere) Kovač, Dragan (Milosava) Nitković, Vukadin (Nikole) Perišić, Milun (Radoja) Milanović, Rajko (Vuliše) Mijović, Dušan, Vladimir, Dejan (Uroša) Kovač, Radomir, Radosav i Vlastimir Pavlović, Savo (Nede) Pejović, Milutin (Đorđa) Perišić, Zoran Nitković, Slobodan Starović, Slobodan Milanović, Rajko (Marka) Krnojelac, Nenad Drakul, Tošo Kalajdžić, Valerijan Simić, Zdravko Vasiljević, zvani Gica, Slobodan (Tadije) Čurčić, Zoran (Krst) Mijović, Mišo (Spasoja) Pavlović, Danilo (Boriše) Pavlović, Radovan (Tode) Vuković, Veljo (Krst) Mijović, Vukola (Vukomana) Vujović, Obrad (Vida) Mališa i njegov sin, Zdravko (Gojka) Mijović.

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO LISOVIĆI

Ubijeni:

1. HAJDAREVIĆ RAŠID, rođen 1930., malouman. Ubijen u Čelikovu Polju.
2. SUBAŠIĆ (ŠABAN) AVDO, rođen 1961., radnik. Ubijen u selu 8. juna 1992. Ukopali ga Srbi u livadi Alije Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumiran.
3. SUBAŠIĆ ČAZIJA, žena Šabana. Rođena 1933., domaćica. Ubijena u selu 8. juna 1992. Ukopana ispod oraha, pored kuće. Ekshumirana.
4. SUBAŠIĆ (ŠABAN) HAMDIIJA, rođen 1966., radnik. Zajedno sa Avdom Subašićem uhvaćen u selu, mučen, odveden u selo Mazoče i ubijen 8. juna 1992. Srbe predvodili Slavko Pavlović i Simo Kovač. Srbi ga sahranili u livadi Avde Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumiran.

SELO HUM

Ubijeni:

1. KURTOVIĆ (MAHMUT) SELIM, rođen 1923., zemljoradnik. Srbe su predvodili komšije Vukadin Perišić, Rajko Mijović i Milun Milanović. Sahrnjen je noću u zajedničku grobnicu pored Drinskog potoka. Ekshumiran.
2. KURTOVIĆ (MAHMUT) ŠAĆIR, rođen 1919., imam. Ubijen u selu 8. juna 1992. Prema izjavama svjedoka, izvršioce zločina prilikom ubistva predvodili komšije Vukadin Perišić, Milun Milanović i Rajko

Mijović. Ukopan u zajedničku grobnicu pored Drinskog potoka. Sahrana je izvršena noću, krišom. Ekshumiran.

3. PEZO (MURAT) AKIF, rođen 1964., vozač. Ubili su ga 8. juna 1992. Ljubomir Dostić i Miodrag Kalajdžić. Učestvovali i Kalajdžić iz Broda, Pejovići iz Kopilova i Sloba Čurčić. Ekshumiran.

4. PEZO (SULJO) MUHAREM, rođen 1934., radnik. Ubijen u selu 8. juna 1992. Srbe su predvodili komšije Ljubo Dostić i Miodrag Kalajdžić, koji su ga i ubili. U zločinu su još učestvovali i članovi porodice Kalajdžić iz Broda, Pejović iz Kopilova i sin Tadije Čurčića. Sahranjen je noću u zajedničku grobnicu pored Drinskog potoka (nekadašnja krečana). Ekshumiran.

5. PEZO (SULJO) MURAT, rođen 1937., radnik. Ubijen u selu 8. juna 1992. Ubili su ga Ljubomir Dostić i Miodrag Kalajdžić. U ubistvu su učestvovali i oni koji su ubili Muharema Pezu. Sahranjen je u zajedničku grobnicu pored Drinskog potoka. Ekshumiran.

6. ŠABANOVIĆ (FEJZO) ZECIR, rođen 1936., radnik. Ubijen pred kućom brata u selu 8. juna 1992. Ubice su predvodili Vukadin Perišić, Milun Milanović i Rajko Mijović. Sahranjen je u zajedničku grobnicu pored Drinskog potoka. Ekshumiran.

"Nestali":

1. ŠABANOVIĆ ALJA, rođena 1908., domaćica. Ubijena u katunu Tođevac na Zelengori, u zbjegu.

2. ŠABANOVIĆ (FEJZO) HAMID, rođen 1928., penzioner. Ubijen u jednoj štali iznad Jeleča prilikom povlačenja zbjega.

3. ŠABANOVIĆ ZIBA, žena Hamida. Rođena 1930., domaćica. Ubijena u jednoj štali iznad sela Jeleč prilikom povlačenja zbjega.

SELO MAZOČE

Ubijeni:

1. LIKOVIĆ (AHMET) BEĆIR, rođen 1925. Ubijen 9. juna 1992. pored mosta na Tari kod Šcepan Polja.

2. LIKOVIĆ HALIMA, žena Bećira. Rođena 1925. Ubijena u selu 8. juna 1992.

3. RIKALO (SALKO) ALIJA, rođen 1933. Ubili ga gore pomenuti Srbi 8. juna 1992. Srbi su ga zakopali u livadi Alije Rikala ispod seoskog groblja. Ekshumiran.

4. RIKALO DERVIŠA, žena Šabana. Rođena 1937., domaćica. Ubijena u selu 8. juna 1992. U zločinu su učestvovali Ljubomir Dostić, Simo Kovač i Dragan Nitković. Sahranili (zakopali) su ga Srbi u livadi Alije Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumirana.

5. RIKALO (MEHO) FEHIM, rođen 1951. Ubijen u selu. U zločinu učestvovali već pomenuti Srbi, koji su ga ukopali u livadi Alije Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumiran.

6. RIKALO (ŠABAN) MUSTAFA, rođen 1963., zemljoradnik. Četnici su ga ubili 8. juna 1992. U zločinu su učestvovali Ljubomir Dostić, Simo Kovač i Dragan Nitković. Srbi su ga zakopali u livadi Alije Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumiran.

7. RIKALO (ALIJE) OMER, rođen 1969. Ubili ga gore pomenuti Srbi 8. juna 1992. Srbi ga zakopali u livadi Alije Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumiran.

8. RIKALO RAŠIDA, rođena 1954., domaćica. Ubijena u selu 8. juna 1992. U zločinu učestvovali već pomenuti Srbi. Zakopana je u livadi Alije Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumirana.

9. RIKALO (FEHIM) SAMIR, rođen 1975., učenik. Ubijen u selu 8. juna 1992. U zločinu učestvovali već pomenuti Srbi. Sahranjen (zakopan) od strane Srba u livadi Alije Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumiran.

10. RIKALO (OSMAN) ŠABAN, rođen 1932., radnik. Ubijen 8. juna 1992. u selu. U zločinu su učestvovali već pomenuti Srbi. Četnici ga ukopali u livadi Alije Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumiran.

11. RIKALO (ŠABAN) ŠABAN, rođen 1972., zemljoradnik. Ubijen u selu 8. juna 1992. U ubistvu su učestvovali Ljubomir Dostić, Simo Kovač i Dragan Nitković. Srbi su ga zakopali u livadi Alije Rikala, ispod seoskog groblja. Ekshumiran.

12. TEROVIĆ (MUŠAN) MEŠA, rođen 1925. Ubili ga gore pominjani u selu 8. juna 1992. Sahranjen je u seoskom groblju. Ekshumiran.

13. TEROVIĆ (MUŠAN) MUJO, rođen 1922., zemljoradnik. Ubijen u selu 8. juna 1992. Srbe su predvodili gore pomenuti. Ukopan pored kuće Murata Skorupana. Ekshumiran.

14. VEJO SELIM, rođen 1921., zemljoradnik. Ubijen u selu. Sahranjen je više česme u žandarskoj bašti.

SELO DUNIĆI

Ubijeni:

1. HODŽIĆ (JUSUF) ALIJA, rođen 1936., radnik. Ubijen 8. juna 1992. u selu, a izvršioce su predvodili Slavko Kovač i Slavko Pavlović. Ukopali ga Srbi pod cestom, kraj kuće Hajrudina Hodžića, prema potoku. Ekshumiran.

2. HODŽIĆ (SULJO) EMIR, rođen 1972. Ubijen u selu 8. juna 1992. Ekshumiran.

3. HODŽIĆ IZA, žena Alije. Rođena 1946., domaćica. Predvođeni gore pomenutim, ubijena je u selu 8. juna 1992. Srbi je ukopali pored kuće Hajrudina Hodžića, ispod ceste prema potoku. Ekshumirana.

4. HODŽIĆ (SULJO) MUAMER, rođen 1972. Ubili su ga gore pomenuti u selu 8. juna 1992. Ekshumiran.

5. HODŽIĆ (SULJO) OSMAN, rođen 1895. Ubijen u selu 8. juna 1992. Izvršioce predvodili Slavko Kovač i Slavko Pavlović. Ukopan je pod cestom, kraj kuće Hajrudina Hodžića, prema potoku. Ekshumiran.

6. HODŽIĆ (OSMAN) SULJO, rođen 1930. Ubijen u selu 8. juna 1992. Ekshumiran.

SELO TEČIĆI

Ubijen:

1. ŠLJIVO (SALKO) SALKO, rođen 1901. Ubijen u selu 8. juna 1992. Ukopali su ga sin Husein i Mujo Buković na groblju u zaseoku Vrelo.

“Nestali”:

1. KURTOVIĆ HAMIDA, žena Osmana. Rođena 1923. Ubijena prilikom povlačenja zbjega u Zelengori, iznad sela Jeleč, u jednoj štali. Pošto nema sigurne potvrde o smrti, vodi se kao “nestala”

2. KURTOVIĆ (MEHO) OSMAN, rođen 1920. Ubijen prilikom povlačenja zbjega preko Zelengore, iznad Jeleća, u jednoj štali. Pošto nema pouzdane potvrde, vodi se kao “nestao”.

3. SOFTIĆ IBRO, rođen 1909. “nestao” je u zbjegu na prostoru Bjelašnice.

SELO HRANKOVIĆI

Ubijeni:

1. ŠABANOVIĆ MINA, žena Rasima. Rođena 1945. Ubijena u selu 8. juna 1992. Zločin su počinili isti izvršioce koji su ubili i Muju Šabanovića. Sahranio ju je sin Muharem u zaseoku Nadvinje, ispod kuće Muje Šabanovića. Ekshumirana.

2. ŠABANOVIĆ (AHMET) MUJO, rođen 1906., zemljoradnik. Ubijen u selu 8. juna 1992. Izvršioce predvodili Vukadin Perišić, Milun Milanović i Rajko Mijović. Ukopao ga je sin Muharem u zaseoku Nadvinje, ispod njihove kuće. Ekshumiran.

“Nestala”:

1. ŠABANOVIĆ BEGIJA, žena Mehe. Rođena 1910. “Nestala” je na Zelengori prilikom povlačenja zbjega.

SELO ŽITIN

Ubijeni:

1. HAKANOVIĆ NAZA, žena Ejuba. Rođena 1926., domaćica. Ubijena u selu 8. juna 1992. Ustvari, djelimično je izgorjela u kući. Ostatke tijela sahranio je Munib Šahinović u Hrankovićima, ispod kolibe Hamida Hakanovića. Ekshumirana.

2. ŠAHINOVIĆ (HAJRO) SELIM, rođen 1910., penzioner. Već spomenuti ubili su ga 8. juna 1992. Ukopan pored kuće Hakanović Hamida u selu Hrankovići. Sahranio ga je Munib Šahinović, uz kuću, ispod strehe zapadno. Ekshumiran.

SELO BASTASI – ZASELAK URVE

Ubijeni:

1. DŽELIL DŽEMILA, žena Salke. Rođena 1928., domaćica. Ubijena zajedno sa mužem Salkom. Najvjerovatnije je izgorjela u kući.
2. DŽELIL (MEHO) SALKO, rođen 1932., penzioner. Ubijen u kući zajedno sa ženom. Najvjerovatnije je izgorio u kući.

SELO TRNOVAČE

Ubijeni:

1. ČELIK (DERVIŠ) HALIM, rođen 1911. Iz Čelikova Polja. Ne zna se tačno kada je ubijen, pošto je bio živ još u avgustu 1992.
2. ČELIK ZUMRA, žena Halima. Rođena 1927. Iz sela Čelikovo Polje, zaselak Trnovače. Ne zna se kada je tačno ubijena, pošto je bila živa još u avgustu 1992.

SELO KUNDUCI

Ubijena:

1. BORAČIĆ BJELKA, zna se samo da je izgorjela u kući. Ekshumirana.

SELO DUČELA

Ubijena:

1. POLOVINA (OMER) DŽEMILA, rođena 1937. Ubijena 26. maja 1992. Smatra se prvom žrtvom u selima ove mjesne zajednice. Ukopana je više sela.

SELO RAVNICE – BOROVO VRELO

Ubijen:

1. PENDEK ZEĆIR, rođen 1918. Ubijen u Borovu Vrelu. Ekshumiran.

11. MJESNA ZAJEDNICA DRAGOČAVA

Uvod

Zločini u selu Saš su prvi put počinjeni 22. aprila 1992. Kasnije, u više navrata su hvatani i ubijani mještani Saša koji su se skrivali po šumama iznad sela.

U toku Drugog svjetskog rata, 1942., četnici su počinili sličan zločin u ovome selu. Tada je ubijeno 43 mještana sela Saš. Na taj zločin svjedočilo je spomen obilježje kojeg su podigli mještani Saša.

I ovaj zločin, kao i onaj 1942., uglavnom su počinili komšije iz susjednih srpskih sela. Prema kazivanju mnogih preživjelih, kolovođe svih zločina bili su Simo Bodiroga, šumar iz Dragočave i Miladin Pjano sa svojim sinovima, iz sela Potpeće.

Srbi su i ovdje bili veoma okrutni prema svojim žrtvama. Poslije izvršenih zločina, mnoge žrtve su spalili u kućama.

Poslije izvršenog zločina i temeljite pljačke, selo je spaljeno. Mještani Saša, koji su se duže vremena skrivali po okolnim šumama, pod okriljem noći privlačili su se u selo i uspjeli da zakopaju jedan broj ubijenih.

Značajan broj mještana Saša poznatim koridorom preko Godijena, Slatine i prevoja Preljuća, sklonili su se na slobodne prostore Goražda.

Okruženi sa svih strana iz susjednih srpskih sela, najveći broj mještana sela Šubi, Šuljci i Dragočave na vrijeme se povlače uz Čehotinu, pa preko Preljuće, i sklanjaju se na slobodnim prostorima Goražda. U selima ostaju oni koji neće da napuštaju svoje kuće, bolesni i stari.

Pred samu agresiju Srbi po uhodanom scenariju traže da Bošnjaci predaju oružje. Traže od njih i da ostanu u selima, obećavajući im da će ih oni štititi. Mnogi su nasjeli ovoj varci. Predaje se nešto oružja. Oni iz Šubi predaju oružje u selu Brusna, pred kućom Todora

Simovića, a oni iz sela Šuljci oružje predaju pred Zadružnim domom u Dragočavi. Sprovodi ih Svetozar Prodanović.
Organizovanog otpora nije bilo.

U više navrata, od 22. aprila 1992. Srbi upadaju u sela. Ubijaju, pljačkaju i pale kuće.

Pored komšija iz srpskih sela, u zločinima učestvuju i Srbi iz sela Čelebići. Prema kazivanju preživjelih, i crnogorski Srbi uzimaju učešće u ubistvima, pljački i paljenju kuća. Njih predvodi Dragoljub Kunarac, zvani Žaga. Ovaj je mnoge fočanske porodice zavio u crno. Prema izjavi mještana Šuba koji su bili zatvoreni u Zadružnom domu u Dragočavi, on se pred njima hvalio kako je ubio Hamida Šubu i Nuriju Šubu. Među ubicama oni su prepoznali i svoje komšije, sinove Todora Simovića, četnike iz porodice Vilotić i još neke.

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO SAŠ

Ubijeni:

1. DŽAFERSPAHIĆ ALMASA, žena Uzejra. Rođena 1935., domaćica. Ubijena pored vikendice Huseina Tahmaza. Prema izjavi Uzejra Džaferspahića, tu, pored vikendice, zakopala ju je Rajka Perišić sa porodicom. Ekshumirana.

2. DŽAFERSPAHIĆ (MUŠAN) FERID, rođen 1940., vozač. Ubijen na kapiji, pred ulazom u dvorište kuće. Nije zakopan. Prema izjavi svjedoka, ubice je ovoga puta predvodio Miodrag Nikačević.

3. ŠLJIVO ČAZA, žena Mehe. Rođena 1901. Ubijena tako što su je živu zapalili u kući. Prema izjavi svjedoka to je uradila grupa koju je vodio Simo Bodiroma. Djeca su pokušala pronaći kosti, ali nisu uspjeli.

4. ŠLJIVO HALIMA, rođena 1937., domaćica. Prema izjavi svjedoka, ubili su je Miroslav i Borislav Pjano, pa je zapalili u kući. Ostatke je sahranio Izet Grčo. Ekshumirana.

5. ŠLJIVO (MURADIF) MUJO, rođen 1929., penzioner. Prema jednoj verziji, grupa predvođena Simom Bodiromom ga je zaklala, a po drugoj verziji sam se objesio da im ne padne u ruke. Ekshumiran.

6. ŠLJIVO ZULIJA, žena Muje. Rođena 1939., domaćica. Ubijena kod seoskog groblja 22. aprila 1992. kao i drugi, gore pomenuti. Prema izjavi svjedoka, ubili su je sinovi Miladina Pjane, Miroslav i Borislav, iz sela Požarevo. Sahranio ju je sin Mustafa sa drugima na porodičnom groblju Šljiva u selu. Ekshumirana.

7. TAHIRBEGOVIĆ ZIZA, žena Mehe. Rođena 1934., domaćica. Prema izjavi svjedoka ubili su je 22. aprila 1992. Miroslav i Borislav

Pjano. Sahranili su je Hakija Šljivo, Izet Šljivo i Safet Grčo iza kuće u bašti. Ekshumirana.

8. TAHMAZ (SABIT) HAJDAR, rođen 1931., penzioner. Ubila ga je grupa Sime Bodiroge, pa zapalila u kući, 22. aprila 1992. Ostaci nisu sahranjeni. Ekshumiran.

9. TAHMAZ HALIMA, žena Juse. Rođena 1925., domaćica. Ubijena 22. aprila 1992. pored vikendice Husnije Tahmaza, pored puta. Prema izjavi svjedoka, tu su je Rajka i Cvijeta Perišić zatrpali pijeskom koji je bio pored puta. Kasnije je ostatke zakopala pored pomenute vikendice Rajka Perišić. Ekshumirana.

10. TAHMAZ (OSMAN) JUSO, rođen 1907., zemljoradnik. Ubijen u kupatilu kuće. Mrtva su ga pronašli Uzejir Džaferspahić i Salko Tahmaz. Nije sahranjen. Prema izjavi svjedoka ubistvo su izvršili Miodrag Nikićević, Miroslav i Borislav Pjano. Ekshumiran.

11. TAHMAZ (SULJO) SELMO, rođen 1937., zemljoradnik. Ubijen 5. maja 1992. u selu, na njivi Korna kuća. Nije sahranjen.

Ubijena na drugom mjestu:

1. TAHIRBEGOVIĆ HABIBA, žena Salke. Rođena 1927., domaćica. Poginula u Sarajevu 1993. od granatiranja, u Sokolovića koloniji, gdje je i sahranjena.

SELO ŠULJCI

Ubijeni:

1. MEMIĆ (MEMIJA) ADEM, rođen 1947., gluhoonijem. Ubijen u selu, pred kućom. Nije sahranjen. Ekshumiran.

2. MEMIĆ FATA, žena Memije. Rođena 1912., domaćica. Ubijena na selu. Nije sahranjena. Ekshumirana.

3. MEMIĆ ŠAĆIRA, žena Begana. Rođena 1911. Ubijena pred kućom u selu. Nije sahranjena.

4. SINANOVIĆ SELIMA, žena Hasana. Rođena 1905., domaćica. Ubijena u selu. Nije sahranjena.

5. SPIRJAN PEMBA, žena Ahmeta. Rođena 1918., domaćica. Ubijena u selu. Nije sahranjena. Skoro sva ubistva u selu Šuljci desila su se oko 22. aprila 1992.

SELO ŠUBI

Ubijeni:

1. ŠUBO (NAIL) HAMID, rođen 1957., radnik. Ubijen više kuće u selu, u maju 1992. Prema izjavi svjedoka ubio ga je Dragoljub Žaga Kunarac, koji je predvodio crnogorske Srbe prilikom napada na selo. Ekshumiran.

2. ŠUBO (HASAN) HARIS, rođen 1922. Agresija ga je zatekla na liječenju u fočanskoj bolnici, gdje mu se gubi trag. Najvjerovatnije je ubijen.

3. ŠUBO (NAIL) NURIJA, rođen 1952., gluhoonijem, autolakirer. Prema izjavi svjedoka mučen u Dragočavi, a onda ubijen kod žičanog mosta na Karovu polju. Tu pored mosta je i ukopan. Za njegovo ubistvo odgovoran je Dragoljub Žaga Kunarac, koji se hvalio da je on ubio Nuriju.

“Nestao”:

1. ŠUBO (HASAN) ARIF, rođen 1923. Vodi se kao “nestao”.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. ŠUBO (MEHMED) ADNAN, rođen 1990. Poginuo je od granatiranja u Goraždu. Sahranjen je u Vinarićima.

2. ŠUBO (SMAJO) HALIL, rođen 1957., radnik. Poginuo je od granatiranja u Sarajevu.

SELO POŽAREVO

Ubijeni:

1. BOJKO HANKA, žena Sulje. Rođena 1925. Ubijena u selu Pošajtovići i zapaljena u kući.

2. BOJKO (IBRO) IBRO, rođen 1924., radnik. Ubijen u selu Đukovina. Izvršioce predvodio Svetozar Prodanović sa sinovima.
3. ZUNĐA HASAN, rođen 1948., zemljoradnik. Prema izjavi svjedoka ubijen kolecima na mostu u Dragočavi i onda bačen u Čehotinu.
4. ZUNĐA (HASAN) IBRAHIM, rođen 1976. O njegovom ubistvu postoji tvrdnja da mu je odsječena glava i onda je šutana po polju.

SELO DRAGOČAVA

Ubijeni:

1. JERKOVIĆ (ALIJA) ISMET, rođen 1927., putar. Ubijen u zaseoku Lukovci, u aprilu 1992. Nije sahranjen.
2. KARUP AIŠA, žena Emina. Rođena 1928., domaćica. Zaklana, pa zapaljena u kući Emina Karupa. Ekshumirana.
3. KARUP (HASAN) AVDO, rođen 1907., zemljoradnik. Svjedoci tvrde da su ga vidjeli zaklana u kući Emina Karupa. Kuća je kasnije zapaljena. U ubistvu Avde i drugih Karupa učestvovali su, pored ostalih, Simo Bodiroga i Mirko Salamadija. Ekshumiran.
4. KARUP DUDIJA, žena Uzejra. Rođena 1934., domaćica. Zaklana u kući Emina Karupa, 26. jula 1992. nakon čega je kuća zapaljena. Ekshumirana.
5. KARUP (SULJO) EMIN, rođen 1920., penzioner. Prema izjavi svjedoka zaklao ga je u kući Mirko Trifković iz Zavajta, koji je živio u Dragočavi, 26. jula 1992. Ekshumiran.
6. KARUP NURA, žena Avde. Rođena 1919., domaćica. Zaklana, pa zapaljena u kući Emina Karupa. Ekshumirana.

12. MJESNA ZAJEDNICA GODIJENO

U v o d

U više navrata, od aprila do avgusta 1992. srpske snage su činile zločine u selima Mjesne zajednice Godijeno, sve dok posljednji Bošnjak nije ubijen ili je uspio da pobjegne. Izvršeni su najmonstruozniji zločini nad nedužnim stanovništvom.

Većinu zločina izvršili su domaći Srbi, komšije ubijenih.

Svi, ili skoro svi zločini, počinjeni su pod zapovjedništvom vojvode **Bore Ivanovića**. Revnosno je izvršavao naredbe ideologa genocida na prostorima fočanske opštine, Vojislava Maksimovića, Velibora Ostojića i Petka Čančara. Srpske vlasti su ga postavile za komandanta svih njihovih snaga u slivu rijeke Čehotine. Bio je i član glavnog kriznog štaba u Foči. Sa svojim snagama učestvovao je u napadu na Foču. Pred agresiju bio je direktor osmogodišnje škole u Godijenu.

Pored domaćih, u zločinima su učestvovali i Srbi iz susjednih sela, naročito iz Čelebića i Zavajta. Naročito su bili poznati članovi vojne policije iz Foče, koje su predvodili Janko Tuta Janjić i Dragoljub Žaga Kunarac, za koje mnogi svjedoci tvrde da su lično ubili ili zaklali mnoge seljane.

Kao direktne izvršioce zločina mnogi svjedoci ističu svoje dojučerašnje komšije: Čedu (Ilije) Perišića, rođenog 1963., samostalnog trgovca; Anđelka (Vinka) Perišića, rođenog 1968., vojnog policajca; Borivoja i Radojicu (Milana) Perišića; Straju (Aćima) Perišića, Milu (Veljka) Bodirogu, Milu (Anđelka) Perišića, Spomenka (Stojana) Perišića, Dobrislava Pjanu, Borislava Pjanu, Ljubana (Mladen) Vukovića i Dragana Vukovića iz Brusna, Vladu (Todora) Simovića, iz Brusna.

Smjestivši svoj štab u selu Brusna, već 19. aprila tzv. vojvoda Boro Ivanović traži od seljana, Bošnjaka, da predaju oružje koje imaju, uz prijetnje: "Ako ne predaju oružje svi će biti pobijeni, a kuće će im biti spaljene".

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO POTPEĆE

Ubijeni:

1. ČALAŠ ALIJA, rođen 1900. Ubijen u maju 1992. u selu. Sahranjen je u krečani pored kuće.
2. ČOSO (IBRO) SALKO, rođen 1923., zemljoradnik. Zaklan u selu u avgustu 1992. Prema izjavi svjedoka ubice predvodili domaći Srbi Čedo i Vinko Perišić. Nije ukopan.
3. DIVJAN HATIDŽA, žena Huseina. Rođena 1907., domaćica. Ubijena 11. juna 1992. zajedno sa mužem Huseinom, u Foči, u naselju Čohodarmahala. Ne zna se je li ukopana.
4. DIVJAN (SABIT) HUSEIN, rođen 1923., radnik. Ubijen u selu 11. juna 1992. Po drugoj verziji ubijen u Foči, u Čohodarmahali. Ne zna se je li ukopan.
5. DŽOMBA (MURAT) ČAMIL, rođen 1935., radnik. Radio u Upravi prihoda u Foči. Ubijen u kući, pa onda kuća zapaljena.
6. FAZLIĆ (OMER) ANVIR, rođen 1976., učenik. Ubijen u selu. Po drugoj verziji odveden je u koncentracioni logor u Foču gdje mu se gubi trag, što je vjerovatnije.
7. FAZLIĆ (IBRO) HAMID, rođen 1932., penzioner. Ubijen u selu u avgustu 1992. Nije sahranjen.
8. FAZLIĆ (ADEM) OMER, rođen 1945., radnik. Ubijen u selu u avgustu 1992. Nije sahranjen.
9. GRČO FATA, žena Osmana. Rođena 1932., domaćica. Ubijena u selu u avgustu 1992. Nije sahranjena.

10. GRČO (BAJRO) OSMAN, rođen 1928., penzioner. Ubijen u selu. Prema izjavi svjedoka uradili su to Srbi iz porodice Perišića. Prema nekim podacima sahranili su ga Srbi iz porodice Pjano, u šumi zvanaj Hreljava. Ekshumiran.

11. HADŽIMEŠIĆ (MURAT) HALIM, rođen 1940. Prema tvrdjenju svjedoka u aprilu su ga ubili Srbi iz sela Brusna. Ubijen je na mjestu Ivanjska Luka. Nije sahranjen.

12. KAFEDŽIĆ (AVDO) IBRAHIM, rođen 1948., radnik. Prema jednoj verziji, ubijen u selu. Po drugoj, gubi mu se trag u fočanskom koncentracionom logoru.

13. KAFEDŽIĆ ZAHIDA, žena Ibrahima. Rođena 1948., domaćica. Ubijena u selu, zajedno sa njenim svekrom. Nije sahranjena. Ekshumirana.

14. KLINAC MEVLA, žena Bećira. Rođena 1937., domaćica. Ubijena u Potpeću. Sahranjena je 28. juna 1992. na mjestu Kraje – Potpeć, zajedno sa Zifom Klinac i Šerfom Veiz. Ekshumirana.

15. KLINAC ZIFA, žena Hamdije. Rođena 1937., domaćica. Prema izjavi svjedoka ubio je Dragoljub Žaga Kunarac. Ukopana je 28. juna 1992. na mjestu Kraje – Potpeć, kraj vikendice Zulfe Veiza, zajedno sa Mevlom Klinac iz Dulovića i Šerifom Veiz iz Potpeće. Ekshumirana.

16. KLINAC (HAMID) ZUHRA, rođena 1957. Nepokretna. Prema izjavi svjedoka, zapaljena u kući.

17. KOBILJAR (IMŠIR) HASAN, rođen 1931., penzioner. Ubijen u selu, u maju 1992. Zločin su prema izjavi svjedoka, izvršili Janko Tuta Janjić, Dragoljub Žaga Kunarac, Spomenko Perišić i Čedo Perišić. Ukopan je u Potpeću, Laze, pored puta. Ekshumiran.

18. KOBILJAR HASNA, žena Hasana. Rođena 1932., domaćica. Ubijena u selu, u maju 1992. Zločin izvršili isti koji su ubili i njenog muža. Ekshumirana.

19. MOČEVIĆ (SULJO) TAJIB, rođen 1925., zemljoradnik. Prema izjavi svjedoka ubio ga je Borivoje Perišić, u maju 1992. u selu. Nije sahranjen.

20. SMAJKAN (MEHMED) DELMIR, rođen 1974., učenik. Ubili su ga Srbi iz Godijena zajedno sa ocem u blizini sela Falovići. Ukopan u Potpeću, gdje i njegov otac. Ekshumiran.

21. SMAJKAN (ZAJDO) MEHMED, rođen 1939., radnik. Ubijen 22. aprila 1992. van sela, bliže selu Falovići. Ukopan je na mjestu ubistva. Ekshumiran.

22. ŠEHO HATIDŽA, žena Juse. Rođena 1927., domaćica. Ubijena u selu, u maju 1992. Nije sahranjena.

23. VEIZ ŠERIFA, žena Juse. Rođena 1909. Ubijena 7. jula 1992. Sahranjena je zajedno sa Zifom Klinac i Mevlom Klinac 28. juna 1992. na mjestu Kraje, pored vikendice Zulfe Veiza. Ekshumirana.

“Nestao”:

1. KOBILJAR (NEDŽIB) RASIM, rođen 1961. Prema izjavi svjedoka, u maju su ga iz sela odveli Janko Tuta Janjić i Dragoljub Žaga Kunarac, i od tada mu se gubi trag.

SELO HUMSKO

Ubijeni:

1. HADŽIĆ (SAFET) AMELA, rođena 1977., učenica. Prema izjavi svjedoka pošla je u selo da uzme hrane, uhvatili su je Srbi iz Godijena i ubili u Jašaraveća Luci, između Godijena i Puriša.

2. KLAPUH ESMA, žena Jusufa. Rođena 1920., domaćica. Ubijena u selu. Ukopana je na mjestu Lokačeva brvina, u Humskom.

3. KLINAC DEVLIIJA, žena Sulejmana. Rođena 1932., domaćica. Prema jednoj verziji ubijena u selu, a po drugoj umrla je u kući od iscrpljenosti i gladi. Ukopana je u Gladnom Dolu – Humsko.

4. MURATOVIĆ NURA, žena Bećira. Rođena 1917., domaćica. Ostala u selu i umrla od iscrpljenosti i gladi zajedno sa Esmom Klapuh i Devlijom Klinac.

5. SADIKOVIĆ ARIFA, žena Alije. Rođena 1897., domaćica. Ubijena u selu Vukušići, gdje se bila sklonila. Tu je i ukopana.

NASELJE GODIJENO

Ubijeni:

1. HADŽIMEŠIĆ NURA, žena Aziza. Rođena 1938. Ubili su je Srbi u Godijenu, predvođeni Čedom Perišićem, u aprilu 1992.
2. KAFEDŽIĆ ADILA, žena Bećira. Rođena 1919., domaćica. U avgustu ubijena u selu.
3. KOVAČ FATIMA, žena Huse. Rođena 1919., domaćica. Zapaljena u kući, u maju 1992.

SELO BRUSNA

Ubijeni:

1. BORČAK (RAMO) BAJRO, rođen 1930., penzioner. Ubijen u kući, u maju 1992. Nije zakopan.
2. PAŠALIĆ ABIDA, žena Jusufa. Rođena 1923, domaćica. Sklonila se od Srba u Foču, gdje su je ubili pa zapalili u kući Sulje Čankušića, u maju 1992.
3. POHARA (MUŠAN) SULJO, rođen 1925., penzioner. Ubijen u selu, u maju 1992. Nije zakopan.

“Nestao”:

1. PRANDO (ADEM) ZAHIR, rođen 1937., penzioner. Od 19. aprila 1992. gubi mu se svaki trag.

SELO MADŽARI

Ubijena:

1. MUFTIĆ MURTIJA, žena Avde. Rođena 1915., domaćica. Ubijena u maju 1992. u selu Veselice, gdje se sklonila, pa onda zapaljena u kući.

13. MJESNA ZAJEDNICA SLATINA

U v o d

Već u martu 1992. oko 150 naoružanih Srba izlazi na planinski prevoj Preljuća, važno strateško mjesto koje dominira selima i prema Drini i prema Čehotini. Predvodi ih ekstremista, vojvoda Boro Ivanović. Po povratku, pijani šenluče u srpskim selima Kovačićima i Šivčićima, odakle rafalima nesumice pucaju. Stariji Bošnjaci koji se sjećaju četničkih zločina u Drugom svjetskom ratu na ovim prostorima, predosjećaju najgore.

Na jednom sastanku na kome insistiraju Srbi, a koji je održan 25. aprila u kući Ćamila Ćorića u selu Žilići, Srbi traže безусловnu predaju oružja. Srbe predvode dvojica braće Đorđevića iz sela Bare, Milivoje i Vojislav. Ovaj prvi će kasnije predvoditi napade na bošnjačka sela ove mjesne zajednice. Bošnjaci odbijaju predati ono malo oružja što imaju.

Kasnije, mnogi preživjeli mještani prisjećaju se likova svojih dojučerašnjih komšija, koji se preko noći pretvoriše u koljače. Pored pomenute braće Đorđevića, po zlu se ističu oni iz porodice Vilotić, pa Nebojša Vrećo, koji predvodi slatinske Srbe. I njega oslovljavaju vojvodom. Tu je i izvjesni Čančar, koji predvodi Srbe iz sela Kozarevina. I on im je vojvoda. Spominju i Velimira Višnjića koji predvodi buljuk ubica, pljačkaša i palikuća. On je iz sela Jošanica. Spominju i svoga komšiju Milutina Vilotića, koji pokazuje mjesta gdje se muslimanski narod krije po šumama.

Seljani se pokušavaju samoorganizovati da brane svoja sela. Organizuju straže. Imaju i nešto oružja. To su uglavnom lovačke puške i puške koje su kupovali na razne načine. Dobili su i petnaestak pušaka iz Foče, od Stranke. Od njih će kasnije postati poznata Slatinska četa branioca, koja će nanositi velike gubitke sve do konca 1994., kada su se morali povući sa ovih prostora.

Prvi put Srbi u bošnjačka sela ove mjesne zajednice upadaju 2. maja 1992. Tada pale sela Grubojeviće, Vukušiće, Prijakoviće, Žiliće, Hročiće i Obratke. Ubijaju sve koje zatiču u selima. Pljačkaju sve. Narod se uglavnom sklanja u šume iznad sela. Kasnije se povlače prema slobodnim prostorima Goražda i sela oko Goražda. Što nisu uspjeli spaliti u prvom napadu, pale 11., 19. i 24. maja. Pod okriljem noći ljudi se privlače selima u pokušaju da zakopaju svoje ubijene.

Džamija u Godijenu je zapaljena 2. maja, a 3. maja je minirana njena munara. Za cijelo to vrijeme Srbi u Slatini, pred zadružnim domom, igraju u kolu, šenluče i pjevaju četničke pjesme.

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO ŽILIĆI

Ubijeni:

1. DŽANKO (ZAIM) HEDIJA, rođena 1962. Ubijena na Mostu u Dragočavi, bježeći iz Žilića. Ukopao ju je na groblju u Šubima brat Hakija.
2. ĆORIĆ (SALKO) DERVIŠ, rođen 1923., penzioner. Ubijen pred svojom kolibom u selu 24. maja 1992. Sahranjen je više svoje kuće.
3. ĆORIĆ DERVIŠA, žena Muharema. Rođena 1914., domaćica. Ubijena 16. jula, pa zapaljena u štali. Ostaci su sahranjeni u njenom vrtu ispod kuće. Ekshumirana.
4. ĆORIĆ RAŠIDA, žena Derviša. Rođena 1926. Ubijena u selu 24. maja 1992. Sahranjena u svome vrtu ispod kuće. Ekshumirana.
5. ĆORIĆ RAŠIDA, žena Salke. Rođena 1925., domaćica. Ubijena u kolibi ispred kuće 24. maja 1992. Sahranjena u vrtu iznad kuće.
6. ĆORIĆ (MUJO) SALKO, rođen 1917., zemljoradnik. Ubijen u selu 24. maja 1992. Ukopan, više zagmut, u vrtu Derviša Ćorića. Ekshumiran.
7. PAŠALIĆ (SALKO) DERVIŠ, rođen 1914., penzioner. Zaklan u kući, pa kuća zapaljena 24. maja 1992. Ostaci nisu sahranjeni. Ekshumiran.
8. PAŠALIĆ MUNIBA, žena Derviša. Rođena 1926., domaćica. Ubijena 24. maja 1992, pedesetak metara od kuće. Sahranjena je u svom vrtu više štale. Ekshumirana.

SELO HROČIĆI

Ubijeni:

1. DEDOVIĆ ARIFA, žena Uzejra. Rođena 1918., domaćica. Ubijena 24. maja 1992., pa zapaljena u kući Šaćira Dedovića. Ostatke zakopao sin Šaćir u bašči više kuće.
2. MUSLIĆ ABIDA, žena Hamida. Rođena 1938., domaćica. Ubijena pred kućom Šaćira Dedovića. Sahranjena u bašti više kuće Šaćira Dedovića.

SELO PRATIVE

Ubijeni:

1. KLAPUH MEVLA, žena Uzejra. Domaćica. Ubijena u selu 1. juna 1992. Nije sahranjena.
2. KORJENIĆ HALIMA, rođena 1912., domaćica. Ubijena u kući Šaćira Dedovića. Sahranio ju je Šaćir Dedović u bašči iznad kuće. Ubijena 24. maja 1992. Inače, ona je iz Cerove Ravni, MZ Jošanica. Izbjegli je u Prative.
3. RAMIĆ NAZA, zapravo ona je iz čajničke općine, ali se sklonila u selo Prative. Ubijena je zajedno sa Mevlom Klapuh, 1. juna 1992. Nije sahranjena.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. KALOPER (DŽEMAL) MIDHAT, rođen 1970. Poginuo u Kokinom Selu od četničkog granatiranja, gdje je i sahranjen, 22. maja 1992.
2. KALOPER MUNIRA, žena Džeme. Rođena 1945., domaćica. Poginula u Kokinom Selu (Goražde) od granatiranja. Tu je i sahranjena, 22. maja 1992.

SELO PODGAJ

Ubijen:

1. LJUBINAC (OSMAN) MAŠO, rođen 1923. U julu uhvaćena na Preljući, na mjestu Mehanov grob. Zaklan i izmasakriran. Onda su ga Srbi svojim transporterom dovezli u blizinu sela Potrkuša i tu ga ostavili. Familija ga je sahranila na livadi Sjenokos, ispod šume. Grob je obilježen.

SELO VUKUŠIĆI

Ubijeni:

1. SELIMOVIĆ (MURAT) HIBA, rođena 1912. Zna se samo da je zapaljena u kući u Vukušićima. Ekshumirana.
2. SELIMOVIĆ KENDA, žena Hadžana. Rođena 1915., domaćica. Zapaljena u kući zajedno sa Hibom Selimović i Džehvom Merkez.

“Nestala”:

1. MERKEZ (MUJO) DŽEHVA, rođena 1932. Zna se samo da je zapaljena u kući zajedno sa Kendom i Hibom Selimović.

SELO GRUBOJEVIĆI

Ubijen:

1. BAŠIĆ (AVDICA) JUSO, rođen 1959., student. Ubijen početkom maja u selu.

Ubijen na drugom mjestu:

1. BAŠIĆ ALIJA, poginuo u Sarajevu od granatiranja.

SELO OBRACI

“Nestao”:

1. OSMANKOVIĆ (ALIJA) HAMDO, rođen 1956. Radio u Bileći. Gubi mu se trag.

Ubijena na drugom mjestu:
I. DEDOVIĆ MUNIRA, žena Seje. Rođena 1960., domaćica. Radila u tvornici čarapa u Foči. Poginula je od granatiranja u Kokinom Selu u Goraždu 1993., gdje je i sahranjena.

SELO SOHA

"Nestao":
I. DEDOVIĆ ASIM, rođen 1932. Gubi mu se svaki trag prilikom zauzimanja sela od strane Srba. Nevjerojatnije je izgorio u kući.

SELO VOJVODIĆI

Ubijena na drugom mjestu:
I. KRNDŽIJA (SULEJMAN) TIJA, rođena 1928., domaćica. Poginula je od granatiranja u Džindićima – Goražde. Sahrnjena je na groblju u Kolijevci.

14. MJESNA ZAJEDNICA VIKOČ

Uvod

Sve do avgusta 1992. bošnjačka sela Mjesne zajednice Vikoč bila su pošteđena od zločina. Nije bilo nikakvih organizovanih priprema da se stanovništvo odupre nadolazećem zlu. Izuzetak su donekle mještani sela Papratno koji su činili nekakve pokušaje da se organizuju, a kada je došlo do srpskog napada na selo, pružili su kakav-takav otpor. Oružja nisu imali sem lovačkog i onog kojeg su uspjeli kupiti. A kako reče jedan mještанин Papratna, sa strane su dobili samo šest "tandžara". Sa takvim oružjem i nije se mogao pružiti bilo kakav ozbiljan otpor onima koji su bili do zuba naoružani. Branioци slobodnih prostora Goražda, oni iz slatinskih i drugih sela, 29. jula napadaju Srbe na prevoju Preljuće i nanose im značajne gubitke. Kako kazuju učesnici tog događaja, njihov komandant, po zlu poznati vojvoda Boro Ivanović, polu go, samo u gaćama, bježi iz svog šatora i jedva spašava glavu. Zločini koji će se kasnije desiti pripisuju se njegovoj osvetti za poraz i sramotu koju je doživio.

Nekoliko dana kasnije većina stanovništva iz bošnjačkih sela uspijeva da se povuče preko tog slobodnog koridora na Preljući prema Goraždu. Nešto naroda bježi i prema Crnoj Gori, prema Pljevljima.

Srbi 8. avgusta 1992. upadaju u sva bošnjačka sela ove mjesne zajednice. Pored Srba iz komšiluka, u upadu u sela učestvuju i oni iz Čelebića, Jošanice i Brusna. Prešli su preko Čehotine i iz Crne Gore da pomognu svojoj braći. I pripadnici vojne policije iz Foče predvođeni već spominjanim Dragoljubom Kunarcem zvanim Žaga i Jankom Janjićem zvanim Tuta, čine zločine po ovim selima.

Srbi su nemilosrdni prema nezaštićenim žrtvama. U iživljavanju nad žrtvama, pozavidjeli bi im i najveći nacistički zločinci iz Drugog svjetskog rata. Navode se ovdje samo dva slučaja.

U prvom slučaju prilikom upada u selo Papratno Donje, hvataju Miralema Ahmića. Mladić je imao samo dvadeset i dvije godine. U blizini škole u Papratnu vješaju ga za noge na jednu krušku. Ispod glave su mu naložili veliku vatru. Mladić je od bolova vrištao, trzao se, uvijao. Njegovi krici su odjekivali dolinom Čehotine. Za to vrijeme, pijani su četnici pjevali i igrali kolo oko nesretnog mladića. Flaša sa rakijom je išla u krug. Naslađivali su se u mukama mladića. Poslije toga su poluugljenisano tijelo skinuli sa kruške, stavili ga na obližnji plot i ponovo naložili vatru ispod već mrtvog tijela mladića. Ni ovaj pir nije mogao proći bez njihovog vojvode Bore Ivanovića.

U drugom slučaju, u selu Papratno Gornje, na svirep način je ubijena Kenda Trako. Odrali su joj kožu sa tijela do pasa i tako je ostavili naslonjenu na među pored kuće Memije Šoro.

Tog 8. avgusta 1992. zapaljena je škola i džamija u Vikoču. Sva sela su, takođe, spaljena.

U zločinima se, prema kazivanju preživjelih mještana ističu komšije: Pero Kovač, Ilija Čančar, Rade Kovač, Spomenko Arsenić, Nedo Mitrić i Milenko Arsenić.

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO PAPRATNO

Ubijeni:

1. AHMIĆ (ZAHIR) IDRIZ, rođen 1969., radnik. Prema tvrdjenju očevidaca ubili su ga u selu 8. avgusta 1992. Dragoljub Kunarac zvani Žaga i Žarko Kunarac. Ukopan je u zajedničku grobnicu u Tomilovcu, niže kuće Alije Čebe. Ekshumiran.
2. AHMIĆ (ĆAMIL) MIRALEM, rođen 1966. Na svirep način ubijen pred školom u Papratnu, 8. avgusta 1992. Prvo je bio sahranjen pod cestom, a kasnije, 11. ili 12. avgusta, rođaci su ostatke tijela sahranili na groblju u Papratnom, tvrde Hajro Ahmić i Mustafa Babić. Ekshumiran.
3. BEKAN (HASAN) AHMED, rođen 1964. Iz Veselice. Ubijen 19. septembra 1992. Ekshumiran.
4. HRUSTAN (AZIZ) IBRAHIM, rođen 1964., zemljoradnik. Ubijen u selu 8. avgusta 1992. od istih koji su ubili i Rasima Hrustana. Ekshumiran.
5. HRUSTAN (ŠABAN) RASIM, rođen 1957., radnik. Ubijen u Tomilovcu 8. avgusta 1992. Prema izjavi svjedoka ubili su ga Dragoljub i Žarko Kunarac, zajedno sa crnogorskim Srbima. Ekshumiran.
6. KOLENDA HANKIJA, žena Bećira. Rođena 1915., domaćica. Ubijena u zaseoku Meljeno 8. avgusta 1992., ustvari zaklana je u kući. Poslije tri dana zakopana je 10-15 metara ispod kuće tvrde Hajro Ahmić.
7. KOLENDA (BEĆIR) ŠAĆIR, rođen 1947., radnik. Ubijen u selu 8. avgusta 1992. Ukopan je ispod kuće 50 metara, u njivi, tvrde Hajro Ahmić i Mustafa Babić. Ekshumiran.
8. MOCO (JUSUF) OMER, rođen 1957., radnik. Ubijen u Tomilovcu 8. avgusta 1992. Ekshumiran.

9. NUKICA ZENDA, žena Mustafe. Rođena 1932., domaćica. Ubijena u selu, dalje od kuće, desno, oko 150 metara. Nije sahranjena.
10. STOVRAK (KASIM) JUSUF, rođen 1933. Sam se ubio da ne bi pao Srbima u ruke. Nakon tri dana zakopali su ga blizu kuće na imanju sin Fatim, žena Rabija i Aziz Hrustan, tvrdi Hajro Ahmić.
11. TRAKO (ARIF) BAJRO, rođen 1917., zemljoradnik. Ubijen pred kućom 8. avgusta 1992. Nije sahranjen.
12. TRAKO DŽEHVA, žena Hajre. Rođena 1920., domaćica. Ubijena pred kućom 8. avgusta 1992. Nije sahranjena.
13. TRAKO HADŽIRA, žena Hajre. Rođena 1930., domaćica. Ubijena na svirep način, tako što su joj odrali kožu sa tijela do pasa i prislonili uz među, 8. avgusta 1992. pored kuće Memije Šore. Tu je i sahranjena, tvrdi Mustafa Babić.
14. TRAKO (ARIF) HAJRO, rođen 1918., zemljoradnik. Ubijen u selu 8. avgusta 1992. Nije sahranjen. Ekshumiran.

SELO TRTOŠEVO

Ubijeni:

1. GLUŠAC (MUJO) SULJO, rođen 1928., zemljoradnik. Ubijen u selu pri pokušaju da pobjegne. Rođaci su ga sahranili u seoskom groblju, tvrdi Hajro Ahmić.
2. KONJO (AVDIJA) ZIĆRO, rođen 1938., zemljoradnik. Na desetak dana pred napad na selo, uhvaćen, poveden prema Čelebićima i jedan kilometar dalje od sela ubijen u jednoj šumi. Tu je i zakopan.

SELO RAČIĆI

Ubijeni:

1. AVDOVIĆ (FADIL) ADIL, rođen 1975. Ubijen 8. avgusta 1992. na svirep način u zaseoku Rudež, tako što mu je otsječena glava. Nije sahranjen. Ekshumiran.
2. GLUŠAC (ŠAHIN) AHMO, rođen 1964., zemljoradnik. Ubijen kod mosta u Vikoču. Tu pored mosta, na livadi, je i zakopan.

3. KURT (SELIM) SELMAN, rođen 1914., zemljoradnik. Ubijen 8. avgusta 1992., poliven benzinom, pa zapaljen. Nije izgorio. Prema tvrđenju svjedoka ubio ga Milenko Avram, koji je kasnije poginuo na Treskavici. Sahrnili su ga u njegovom vrtu David i Petko Kovač. Ekshumiran.

4. PIJADŽER (RAŠID) MUJO, rođen 1958. Iz Vikoča. Ubijen 17. oktobra 1992. Ekshumiran.

“Nestali”:

1. BABIĆ MEJRA, žena Avde. Rođena 1922., domaćica. Prilikom napada na selo, 8. avgusta 1992., ostala je u selu i gubi joj se trag.
2. DURAKOVIĆ (MEHO) HASAN, rođen 1920., zemljoradnik. Ostao u selu prilikom napada i gubi mu se trag.
3. MEHMEDSPAHIĆ (BEĆIR) HASO, rođen 1938., zemljoradnik. Prilikom napada na selo ostao u selu i gubi mu se trag.

Ubijeni na drugom mjestu:

1. ČAUŠ ŠAĆIRA, žena Osmana. Rođena 1925. Poginula u Goraždu od snajpera.
2. MURATOVIĆ (MEHO) SMAJO, rođen 1933., zemljoradnik. Bio je u bolnici u Sarajevu, izašao je iz bolnice, zalutao, gdje je uhvaćen, odveden u Kulu i tu ubijen.

SELO ŠADIĆI

Ubijen:

1. HODŽIĆ (REŠAD) HALIL, rođen 1939., zemljoradnik. Bježeći, sakrio se u seoskom groblju. Tu je uhvaćen i ubijen. Po drugoj verziji, sam se ubio da ne padne Srbima u ruke.

SELO SOFTIĆI

Ubijeni:

1. ŠANDAL (ZAHIR) SUAD, rođen 1970., zemljoradnik. Ubijen u selu 8. avgusta 1992.

2. ŠANDAL (OMER) ZAHIR, rođen 1941., radnik. Ubijen u Veselicama 8. avgusta 1992. Zakopan je ispod kuće Ismeta Čele, ispod oraha, tvrdi Mustafa Babić. Ekshumiran.

SELO TVRDACI

Ubijena:

1. DURAKOVIĆ BEGA, rođena 1901., domaćica. Ubijena pa zapaljena u kući Ismeta Čele u Veselicama.

SELO GRADEVIĆI

Ubijeni:

1. KANTAR (ŠABAN) EDHEM, ubijen u selu.

2. KANTAR (ŠABAN) MEHMED, rođen 1951., zemljoradnik. Ubili su ga crnogorski Srbi pred kućom. Sahranjen je u selu.

3. TATAREVAC HUSO, rođen 1906., zemljoradnik. Ubijen u selu. Nije sahranjen.

15. MJESNA ZAJEDNICA ČELEBIĆI, ZAVAIT, JOŠANICA

Uvod

Mjesna zajednica Čelebići i Zavait jednim dijelom graniče sa Crnom Gorom.

Prema relevantnim historijskim podacima, na ovim prostorima, pred Drugi svjetski rat većinsko stanovništvo je bilo bošnjačko.

U toku Drugog svjetskog rata počinjeni su stravični zločini nad stanovništvom bošnjačkih sela, kao i drugim bošnjačkim selima sliva rijeke Čehotine. Bošnjačko stanovništvo je desetkovano.

I tada, kao i u ovoj zadnjoj agresiji na Bosnu i Hercegovinu, zločine su pored domaćih Srba počinili i crnogorski Srbi. Većina srpskih sela na ovim područjima bili su leglo i utočište najokorjelijim ekstremima. Jedan od ideologa u ovoj zadnjoj agresiji na Bosnu i Hercegovinu, Velibor Ostojić, potiče iz ovih krajeva.

Tiho, spontano raseljavanje bošnjačkog stanovništva sa ovih prostora, nastavljeno je tokom svih pedeset godina prošlog sistema. Spominjemo to radi toga što su pred ovu zadnju agresiju na Bosnu i Hercegovinu, na prostorima bošnjačkih sela Zavait i Čelebići, živjele samo četrdeset i dvije bošnjačke porodice u čelebićkim selima i dvadeset i tri na prostorima zavaitskih sela. Postoji opravdana bojazan da će na ovim prostorima nestati bošnjačkog stanovništva. To nažalost potvrđuju posljednje analize raspoloženja izbjeglog bošnjačkog stanovništva sa ovih prostora za povratkom u svoja sela.

Nešto kasnije, više nego u drugim fočanskim područjima, četnici su izvršili etničko čišćenje ovih prostora od bošnjačkog življa. Spaljena su i sva sela. Nema pouzdanih podataka kakve su sve muke stanovnici sela pretrpjeli. Za mnoge zločine nema živih svjedoka.

Veći dio bošnjačkog stanovništva, naročito iz čelebićkih sela, uspjelo se na vrijeme skloniti na slobodne prostore goraždanskog

kraja. Dio stanovništva iz zavajtskih sela uspio je preko Tare i Drine da se poveže sa zbjegovima na Zelengori i Vučevu i tako se spasi. Nažalost, mnogi su uhvaćeni i pobijeni u svojim selima.

Zločini u čelebićkim selima su izvršeni 27. jula, uoči pravoslavnog sveca Velika Gospojina, a u selima Zavaita 12. avgusta 1992.

Preživjeli mještani su među ubicama prepoznali i svoje komšije: Mitra Kunarca iz Zlatnog bora, sina Luke – Luje, rodenog 1967; zatim Vlastimira Avrama, sina Vladimira, iz sela Kremenjača, rodenog 1962., koji je radio u Sarajevu, pa je pred agresiju došao u selo i priključio se Srbima; Bobu Jolovića, sina Lazara, iz sela Pribinići, rodenog 1967.; Rajka Milanovića iz sela Ravni, za koje svjedoci kazuju da su krivi za smrt Zajke Biče i žene mu Almase.

ČELEBIĆI

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO KUNOVO

Ubijeni:

1. HODŽIĆ (SULJO) HAMDO, rođen 1929., penzioner. Radio u rudniku "Šuplje Stijene". Ubijen u selu u jesen 1992. Ostao je u selu poslije povlačenja naroda sa svojom ženom.
2. HODŽIĆ HASNIJA, žena Hamde. Rođena 1928., domaćica. Zajedno sa mužem ostala u selu poslije povlačenja stanovništva i ubijena.
3. NURAK ATIF, rođen 1931., zemljoradnik. Iz Vikoča. Ubijen 6. maja 1992. Zaklali su ga u Tvrđacima.
4. ŠLJIVO (ARIF) MUSTAFA, rođen 1927. Iz Vikoča. Zaklan u Tvrđacima 6. maja 1992.
5. ZUNĐA (IBRO) FATIMA, rođena 1932. Prilikom povlačenja utopila se u rječici Šklopotnici 25. aprila 1992.

SELO VAKUF

Ubijeni:

1. DURAK (ZEĆIR) OMER, rođen 1932., zemljoradnik. Iz sela Vitina. Ubili su ga Srbi iz Čelebićke rijeke u Vitini, u kući, 7. jula 1992. Oni su ga zakopali na groblju u Vitini uz prisustvo crnogorske policije.
2. RAMOVIĆ (JUSUF) ŠAĆIR, rođen 1921., zemljoradnik. Iz Vitine. Zaklan na kućnom pragu 7. jula 1992.

SELO GRADEVIĆI

Ubijen:

1. TAHTO (OMER) IBRO, rođen 1928. Ubijen u Slatini 26.
avgusta 1992.

ZAVAIT

OSNOVNI PODACI O ŽRTVAMA

SELO GNJILE

Ubijeni:

1. BAKARAN (MEMIJA) SMAJO, rođen 1955., zemljoradnik. Prema izjavi svjedoka, misli se da je ubijen negdje na Lučkovu brdu, na Bakiću. Ekshumiran.
2. BAKARAN ZLATIJA, žena Memije. Rođena 1933., domaćica. Ubijena na Bakiću, ispod Lučkova brda. Ekshumirana.
3. ŠADIJA (MEHO) BEĆIR, rođen 1924., zemljoradnik. Ubijen na Bakiću, ispod Lučkova brda. Ekshumiran.
4. ŠADIJA (BEĆIR) HAMDO, rođen 1966., zemljoradnik. Ubijen na Bakiću, ispod Lučkova brda. Ekshumiran.
5. ŠADIJA ZAHIDA, žena Bećira. Rođena 1923., domaćica. Ubijena na Bakiću, negdje ispod Lučkova brda. Ekshumirana.

SELO HOMAR

Ubijeni:

1. BEĆIRBAŠIĆ (RAMIZ) HIMZO, rođen 1975., zemljoradnik. Ubijen u blizini kuće. Ekshumiran.
2. BEĆIRBAŠIĆ NURA, žena Ramiza. Rođena 1941., domaćica. Ubijena u blizini kuće.
3. BEĆIRBAŠIĆ (HASAN) RAMIZ, rođen 1941., radnik šumarstva. Ubijen u blizini kuće. Ekshumiran.
4. BEĆIREVIĆ MUNIRA.

SELO HADROVIĆI

Ubijeni:

1. ČEHOVIĆ (HALIL) DŽANKO, rođen 1930., penzioner. Retardiran. Ubijen negdje na Bakiću. Ekshumiran.
2. ČEHOVIĆ (RAMO) NEDŽIB, rođen 1970., zemljoradnik. Prema kazivanju oca ubio ga Mitar Kunarac. On je i sahranio sina.
3. ĐEDOVIĆ (HADŽAN) ALIJA, rođen 1946., radnik šumarstva. Ubijen negdje ispod Lučkova brda na Bakiću.
4. ĐEDOVIĆ MEVLA, žena Alije. Rođena 1950., domaćica. Ubijena negdje ispod Lučkova brda, na Bakiću. Ekshumirana.

SELO ATMAČIĆI

Ubijeni:

1. DOLAN HATIDŽA, žena Adila. Rođena 1934., domaćica. Ubijena ispod Lučkova brda, na Bakiću.
2. DOLAN (ADIL) NEDŽAD, rođen 1971., učenik. Ubijen ispod Lučkova brda, na Bakiću.

SELO TOHOLJI

Ubijeni:

1. DOLAN (OMER) SELMA, rođena 1955., domaćica. Ubijena ispod Lučkova brda, na Bakiću.
2. DOLAN ŠERIFA, žena Omera. Rođena 1924., domaćica. Ubijena ispod Lučkova brda, na Bakiću.
3. DOLAN (OMER) VAHIDA, rođena 1953., domaćica. Ubijena ispod Lučkova brda, na Bakiću.
4. MURTOVIĆ HURIJA, žena Abida. Rođena 1932., domaćica. Bila je bolesna. Nosili su je pod planinu Vukušu muž Abid i sinovi. Ostala je u kolibi pod Vukušom sa Abidom. U kolibi se nalazio i Zejo Pendek sa ženom. Tu u kolibi umiru Hurija i Zejo Pendek. Tu pored kolibe su i zakopani.

SELO PRIBINIĆI

Ubijeni:

1. DŽOMBA MELČA, žena Mehe. Rođena 1906., domaćica. Ubijena u Stranama, između sela Pribinići i Kamenjače. Ekshumirana.
2. DŽOMBA (MEHO) OSMAN, rođen 1937., radnik Vranice. Živio u Foči i pred agresiju otišao u selo, uhvaćen i pod čudnim okolnostima je umro u selu. Tu je i ukopan.
3. OŠIJAN (SALKO) BJELKA, rođena 1910., domaćica. Ubijena u Stranama, između sela Pribinići i Kamenjače. Ekshumirana.
4. TABAK MEJRA, žena Naila. Rođena 1928., domaćica. Ubijena u Stranama, između sela Pribinići i Kamenjače.
5. TABAK (ŠABAN) NAIL, rođen 1926., penzioner. Ubijen u selu, u blizini kuće. Ekshumiran.

SELO KAMENJAČA

Ubijeni:

1. BIČO ALMASA, žena Zajke. Rođena 1932., domaćica. Izvršila samoubistvo da ne padne Srbima u ruke.
2. BIČO (MEHO) ZAJKO, rođen 1928., penzioner. Prema izjavi svjedoka, izvršio je samoubistvo da ne padne Srbima u ruke.
3. SMAJEVIĆ (HALIL) ALIJA, rođen 1928., zemljoradnik. Ubijen ispod Lučeva brda na Bakiću.
4. SMAJEVIĆ MUŠKA, žena Alije. Rođena 1923., domaćica. Ubijena ispod Lučeva brda, na Bakiću. Ekshumirana.

SELO GRDIJEVIĆI

Ubijen na drugom mjestu:

1. REDŽOVIĆ (SULJO) MEŠAN, rođen 1927., zemljoradnik. Prilikom povlačenja preko Zelengore ubijen negdje iznad Jeleča.

JOŠANICA